

Jaarstukken 2025

Inhoud

Leeswijzer	1
Inleiding	3
JAARVERSLAG	5
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	5
Thema Bestuur	6
Thema Dienstverlening en Organisatie	8
Programma 1 Veiligheid	13
Thema Crisisbeheersing en brandweer	13
Thema Openbare orde en veiligheid	14
Programma 2 Verkeer en vervoer	17
Thema Verkeer, vervoer en wegen	17
Programma 3 Economie	21
Thema Ondernemen en werkgelegenheid	22
Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen	22
Programma 4 Onderwijs	25
Thema Onderwijs	26
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	31
Thema Sport	31
Thema Cultuur	33
Thema Recreatie en Toerisme	35
Thema Openbaar groen	36
Programma 6 Sociaal domein	39
Thema Uitvoering sociale wetgeving	40
Thema Maatschappelijke ondersteuning	43
Thema Jeugdhulp	45
Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen	48
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	53
Thema Gezondheid en Leefstijl	54
Thema Milieu	55
Thema Duurzaamheid	56
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	65
Thema Ruimtelijke ordening	66
Thema Wonen	66
Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed	67
Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen en vastgoed	68
Paragrafen	72
Lokale heffingen	72
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	76
Onderhoud kapitaalgoederen	80

Financiering	85
Bedrijfsvoering	88
Openbaarheidsparagraaf	96
Verbonden partijen	97
Grondbeleid	108
Investerings	113
OWO samenwerking	Error! Bookmark not defined.
Vluchtelingen	118
JAARREKENING	120
Grondslagen jaarrekening	120
Balans	123
Uitgebreide Balans	124
Toelichting Balans : Activa	126
Toelichting Balans : Passiva	134
Overzicht van baten en lasten	142
Rechtmatigheidsverantwoording	148
Uiteenzetting financiële positie	150
Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)	152
Wet Normering Topinkomens	180
Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld	181
Overige gegevens	183
Bijlage: Overzicht verplichte beleidsindicatoren	184

Leeswijzer

De opbouw van de jaarstukken wordt in belangrijke mate voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV artikel 24 tot en met 58) en is als volgt:

In het jaarverslag staat de beleidsverantwoording. De focus is gericht op het realiseren van de doelen, zoals gesteld in het coalitieakkoord 'Mei-inoar foarút 2022-2026' (2022) en of er beleidsinhoudelijke of financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2025 zijn.

Uitgangspunt is dat de uitvoering voor ongeveer 80% uit reguliere activiteiten bestaat. Dat zijn 'going concern zaken' (vermeld in het jaarverslag per programma). Daar is minder politieke sturing op nodig, zolang er geen essentiële afwijkingen zijn.

Het **Jaarverslag** bevat:

- Acht programma's. Ieder programma is verdeeld in thema's:
Per thema de in de begroting vermelde doelstellingen en ambitieniveau waaraan gewerkt is.
- Wat wilden we bereiken: De maatregel uit de begroting met wat voorgenomen was te gaan doen.
- Wat hebben we gedaan: Een tekstuele toelichting op wat niet of anders is gedaan ten opzichte van wat voorgenomen of beoogd was.
- Wat heeft het gekost: Bevat het overzicht van baten en lasten op het niveau van voorgeschreven taakvelden per programma.

Het resultaat op een programma wordt toegelicht als er meer dan € 50.000 afwijking op het saldo, of een afwijking op de baten en lasten als dit uit oogpunt van begrotingsrechtmatigheid wenselijk is.

In afzonderlijke programma overstijgende (verplichte) **paragrafen** staan beleidsinhoudelijke onderwerpen die extra aandacht vragen, beleidslijnen met betrekking tot de lokale heffingen en beheersmatige aspecten. Het betreft:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Openbaarheidsparagraaf;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;

Naast de verplichte paragrafen zijn onderstaande paragrafen aanvullend opgenomen vanwege het programma overschrijdende karakter.

- Investerings;
- OWO samenwerking;
- Vluchtelingen.

De **Jaarrekening** (financiële rekening) bevat de financiële verantwoording over 2025.

Na de beschrijving van de waarderingsgrondslagen volgt de balans en de toelichting daarop. Vervolgens wordt het overzicht van baten en lasten per programma en taakveld weergegeven daarna volgt een overzicht van incidentele baten en lasten.

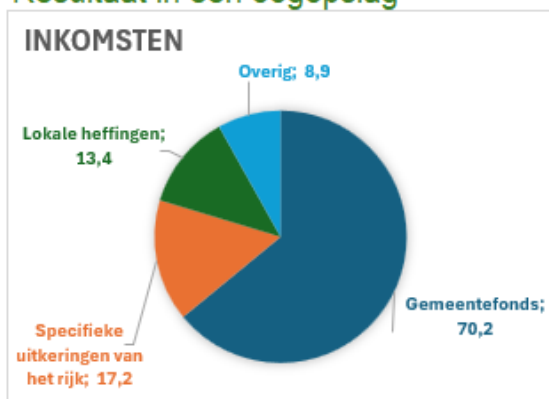
De gemeente heeft zicht op dat het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid van alle baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording en de bevindingen worden hier opgenomen. In de paragraaf bedrijfsvoering worden eventuele onrechtmatigheden boven de rapporteringsgrens nader toegelicht.

De uiteenzetting van de financiële positie, de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa) en de informatie in het kader van de wet normering topinkomens (WNT) sluiten de jaarrekening af.

Na de jaarrekening volgt nog een nieuwe paragraaf Overige gegevens. Volgens BBV artikel 24, 3e lid wordt deze paragraaf opgenomen ná de jaarrekening en dus niet als onderdeel van de jaarrekening. In de paragraaf Overige gegevens wordt de controleverklaring van de accountant opgenomen.

In de bijlage zijn de verplichte beleidsindicatoren per programma opgenomen.

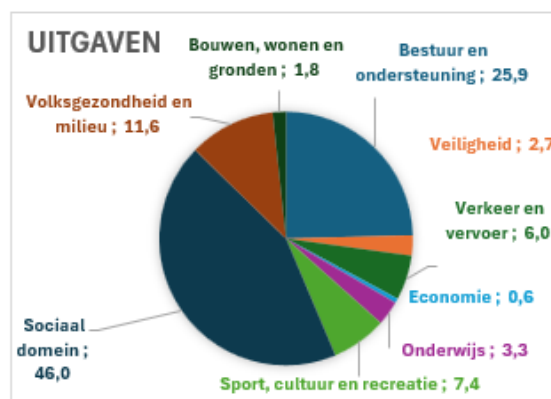
Resultaat in een oogopslag

In 1.000.000,-

Inkomsten

Gemeentefonds	70,2
Specifieke uitkeringen van het rijk	17,2
Lokale heffingen	13,4
Overig	8,9
totaal inkomsten	109,6

Uitgaven

Sociaal domein	46,0
Bestuur en ondersteuning	25,9
Volksgezondheid en milieu	11,6
Sport, cultuur en recreatie	7,4
Verkeer en vervoer	6,0
Onderwijs	3,3
Veiligheid	2,7
Bouwen, wonen en gronden	1,8
Economie	0,6
totaal uitgaven	105,4

Resultaat **4,2**

Inleiding

Met de jaarstukken 2025 leggen wij als college bestuurlijk verantwoording af over wat we in 2025 hebben gedaan. Het jaar 2025 is het laatste jaar waarover we als huidig college verantwoording afleggen aan u over het gevoerde beleid. Veel van wat we in 2025 van plan waren, hebben we kunnen realiseren. Samen met onze inwoners, instellingen en bedrijven, als gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie. In de jaarstukken vindt u meer in detail de verantwoording op de verschillende beleidsterreinen.

Het jaar 2025 is opnieuw een jaar geweest met veel uitdagingen. Er is op landelijk niveau nog geen duidelijkheid over de richtingen waar de mogelijke oplossingen voor het stikstof-, waterkwaliteits- en energievraagstuk moet worden gezocht. De complexiteit en samenhang van de vraagstukken vraagt daarbij om een aanzienlijke politieke inspanning en daadkracht op landelijk niveau. De voortijdige val van het kabinet Schoof in het voorjaar 2025 heeft hierbij niet geholpen. Samen met de internationale ontwikkelingen maakt dat het steeds ingewikkelder wordt om voor alle uitdagingen een acceptabele oplossing te vinden. Het gebrek aan perspectief voedt de tegenstellingen in de samenleving. Die lijkt te verharderen en het vertrouwen in de overheid is niet verbeterd. Dit alles heeft ook hun weerslag in onze eigen gemeente, op onze schaal.

We zien het als onze opgave om, op die lokale schaal, te blijven werken aan het bouwen aan onze samenleving. Een samenleving waarin een betrouwbare overheid eraan meehelpt dat iedereen kan meedoen. Het college wil daarom ook zeker aandacht vragen voor wat we met elkaar het afgelopen jaar heb gerealiseerd. Zo hebben we de doorstroomlocatie in Beetsterzwaag vormgegeven, is begonnen met de bouw van de MFC de Finne in Beetsterzwaag en hebben we in Gorredijk succesvol de vernieuwbouw van Kortezwaag afgerond. Ook zijn er lokaal een aantal nieuwbouwprojecten gestart waarmee we een bijdrage leveren aan de lokale woningbouwopgave.

In de begroting staan meestal geen teksten over onze dagelijkse werkzaamheden. In onze verantwoordingsdocumenten, waarin we uitleggen wat we hebben gedaan, komen deze taken meer aan bod. Maar we schrijven niet elk jaar opnieuw dezelfde tekst over wat onze standaard taken waren. Deze taken zijn wel opgenomen in de cijfers, maar worden niet apart in de tekst genoemd. Aan het begin van elk programma geven we kort aan wat de belangrijkste dagelijkse werkzaamheden binnen dat programma waren. Sommige taken, zoals beleidsvoorbereiding en het ondersteunen van het bestuur, noemen we niet in elk programma apart. Toch zijn ook deze werkzaamheden een belangrijk onderdeel van wat de ambtenaren voor de gemeente doen. Bij een aantal thema's hebben we meer gedaan dan het uitvoeren van de standaardtaken en het werken aan de doelstellingen en de maatregelen.

Over deze en alle andere activiteiten die we het afgelopen jaar hebben uitgevoerd, kunt u meer in deze verantwoording over 2025 lezen.

Financieel sluiten we het jaar positief af, met een aanvullend resultaat van afgerond € 1,8 mln. ten opzichte van het begroot resultaat van € 2,5 mln. voor 2025. Het totaalresultaat voor 2025 komt daarmee op € 4,2 mln.

We kijken uit naar het gesprek met u over deze jaarstukken, in de gemeenteraadsvergadering van 30 juni 2025.

Het resultaat op hoofdlijnen

De jaarrekening heeft een positief resultaat van € 4,2 miljoen. Ten opzichte van de laatst bijgestelde begroting is het resultaat € 1,8 miljoen hoger dan wat we toen voorspelden. Het hogere resultaat is op te splitsen in een incidenteel deel van € 1,7 miljoen en in een structureel deel van € 0,1 miljoen.

Het aanvullend incidenteel resultaat van € 1,7 miljoen positief bestaat voor € 1,2 miljoen uit een voordeel op grondexploitaties en € 1,1 miljoen hogere Oekraïne baten, maar er is ook een nadeel van € 0,6 miljoen door lagere onttrekkingen aan reserves dan begroot.

De positieve afwijking van € 0,1 miljoen op het structurele resultaat is een saldo van diverse positieve en negatieve afwijkingen die verder worden toegelicht bij de programma's.

Per programma worden de lasten en de baten per taakveld afzonderlijk toegelicht wanneer de afwijking groter was dan € 50.000 ten opzichte van de begroting na wijziging. In de paragraaf "Overzicht van baten en lasten", in het hoofdstuk Jaarrekening, is het cijfermatig overzicht van het totaal, een cijfermatig overzicht per programma en een volledig overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen.

Financieel overzicht begroting 2026

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Saldo baten en lasten	5.378	1.576	2.046	4.277	2.231
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	125	7	437	-34	-471
Begrotingssaldo	5.503	1.583	2.483	4.242	1.760
Verdeeld in					
Incidenteel begrotingssaldo	3.719	245	667	2.363	1.696
Structureel begrotingssaldo	1.784	1.338	1.816	1.880	64

We presenteren in de programma's de baten en lasten apart. Voor de rechtmatigheid is het namelijk noodzakelijk dat de baten en de lasten elk apart worden beoordeeld. Voor de overzichtelijkheid worden de afwijkingen in baten en lasten die groter zijn dan € 50.000 ten opzichte van de begroting toegelicht. Als er geen afwijkingen zijn op een taakveld dan wordt dit taakveld niet genoemd, is er sprake van alleen afwijkingen kleiner dan € 50.000 dan staat er 'bevat geen afwijkingen groter dan € 50.000'.

De stortingen en onttrekkingen aan de reserves worden specifiek voor 2025 toegelicht. Dit omdat deze mutaties een incidenteel karakter hebben en er daardoor elke jaarrekening verschillen. Door de reden van storting c.q. onttrekking toe te lichten wordt de "waarom" vraag beantwoord.

Verantwoording

De jaarstukken 2025 zijn door de accountant gecontroleerd. Deze heeft voor de getrouwheid een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Wij verwachten dat wij met de beleidsmatige en financiële inhoud van dit document opnieuw een transparante verantwoording hebben afgelegd over het jaar 2025.

Beetsterzwaag, 19 mei 2026,

de gemeentesecretaris

Sandra van 't Hooge

de burgemeester

Andries Bouwman

JAARVERSLAG

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Coalitieakkoord

Deze bestuursperiode is het coalitieakkoord van Opsterlands Belang, de FNP, de PvdA en de ChristenUnie leidend. Tegelijk passen we beleid en uitvoering aan, als nieuwe omstandigheden daarom vragen.

Samen met de samenleving

Als gemeentelijke overheid staan we dicht bij de samenleving. Dat blijkt op verschillende manieren. We betrekken inwoners, instellingen en bedrijven bij onze plannen. We zijn duidelijk over hun rol. We laten zien welke stappen we zetten en welk resultaat we willen bereiken. Onze communicatie is duidelijk. Daarbij houden we rekening met al onze inwoners. Daarom gebruiken we digitale middelen én is er de mogelijkheid van persoonlijk contact.

Gemeenteraad

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de kaders, voor de budgetten en voor de controle op de uitvoering. Daarom betrekken B&W de gemeenteraad aan het begin van de belangrijke processen.

Zelfstandige gemeente - samenwerken

We zijn als Opsterland een zelfstandige gemeente in Zuidoost-Fryslân en dat willen we blijven. Tegelijk hebben we anderen nodig om onze doelen te halen. Vooral omdat de opgaven voor gemeenten groter en ingewikkelder worden. Daarom werken we samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf in OWO-verband. Ook met andere gemeenten, zoals Heerenveen en Smallingerland, werken we samen. Wij zijn lid van de P10, een samenwerkingsverband van meer dan 30 grote plattelandsgemeenten. We brengen onze belangen onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. Dit doen wij bijvoorbeeld via de VNG en de VFG.

Organisatie

We hebben een professionele organisatie, die aansluit op de koers die de gemeenteraad en B&W bepalen. De organisatie past haar manier van werken aan op de netwerksamenleving. De organisatie is een lerende organisatie. Een professionele organisatie vraagt om goed werkgeverschap en werknemerschap. De organisatie doet haar werk met voldoende kwaliteit en voldoende menskracht.

Kaderstellende documenten

Coalitieakkoord Opsterland 2022-2026 - Mei-inoar foarút

Romte en ferskaat 2013

Bestuursovereenkomst OWO-samenwerking 2024

OWO-visie (2021)

Reguliere werkzaamheden

- Interne advisering en ondersteuning bedrijfsvoering (communicatie, HR, financiën, control, inkoop, ICT)
- Behandelen juridische procedures (bezwaar, beroep)
- Verstrekken van documenten (rijbewijs, paspoort en uittreksels)
- Vastleggen van levensloop bepalende momenten (geboorte, huwelijk, partnerschap, overlijden en verhuizingen)
- Het te woord staan van burgers, ondernemers en andere partijen die informatie over en van de gemeente zoeken.

Thema Bestuur

Doelstellingen

Wij versterken de mienskip en het vertrouwen in de overheid

Maatregelen

We betrekken jongeren bij de politiek

Wat wilden we bereiken

In 2025 brengt de jeugdraad minstens drie adviezen uit aan de gemeente.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn er geen adviezen uitgebracht door een jeugdraad. Het oprichten van een jeugdraad is niet gelukt door onvoldoende animo, ondanks meerdere wervingspogingen. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd op 27 januari, 18 september en 10 november 2025.

Samen met de basisscholen en de BHS zijn er wel thema ochtenden georganiseerd in de raadszaal waarbij jongeren zelf konden ervaren wat er komt kijken bij het besturen van een gemeente en het werk van een gemeenteraad. Op deze manier wordt toch geprobeerd om de jongeren te betrekken bij en te interesseren voor de lokale politiek.

Doelstellingen

(Digitale) informatie bij de gemeente is veilig

Maatregelen

In 2025 richten we ons op doorontwikkeling naar een toekomstbestendige privacy- en informatiebeveiligingsorganisatie

Wat wilden we bereiken

Digitale ontwikkelingen zorgen ervoor dat informatie steeds weer op nieuwe manieren wordt gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van kunstmatige intelligentie. Hierdoor is het erg belangrijk is om als organisatie ook door te groeien. In 2025 richten we ons op het door ontwikkelen naar een organisatie die passend kan inspelen op digitale ontwikkelingen. Dit doen we door het uitvoeren van de volgende acties.

1. We inventariseren de impact van nieuwe kaders voor informatiebeveiliging en vormen een gepaste aanpak. Daarnaast zetten we de risicogerichte implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid voort en implementeren de organisatie brede maatregelen.
2. We herzien het plan voor cybergevolgbestrijding en vormen een nieuw plan.
3. We vergroten en onderhouden het kennis- en bewustwordingsniveau op het gebied van privacy en informatiebeveiliging van medewerkers, management en bestuur door het organiseren van trainingen en activiteiten.
4. We verbeteren de invoering van de basisprincipes van de AVG. Dit doen we door het onderzoeken van bedrijfsprocessen op het gebied van privacy door te zetten. In 2025 onderzoeken we 20 bedrijfsprocessen.
5. We verbeteren onze transparantie naar inwoners en informeren hen over privacy en informatiebeveiliging in het algemeen. Dit doen we door het uitbreiden van de privacyverklaring en het organiseren van een activiteit voor inwoners.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we onze privacy- en informatiebeveiligingsorganisatie versterkt op verschillende onderdelen, zodat we steeds beter kunnen inspelen op (digitale) ontwikkelingen en mogelijk misbruik van informatie voorkomen.

1. Samen met de andere OWO-gemeenten hebben we een geharmoniseerd informatiebeveiligingsbeleid opgesteld dat toegespitst is op onze gemeenten, en op basis waarvan we onze informatiebeveiliging gezamenlijk versterken.

2. We zijn gestart met het opstellen van een plan voor cybergevolgbestrijding, dit vindt deels plaats in OWO-verband. De aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek nemen we hier ook mee.
3. We hebben diverse trainingen en presentaties georganiseerd om het kennis- en bewustwordingsniveau van medewerkers, management, bestuur en gemeenteraad op het gebied van privacy en informatiebeveiliging te verhogen.
4. We hebben meer dan 20 processen onderzocht op het gebied van privacy en waar nodig verbetermaatregelen getroffen.
5. We hebben verbetermaatregelen getroffen om inwoners beter te informeren over hoe de gemeente omgaat met persoonsgegevens. Daarnaast hebben we een gastles over phishing verzorgd bij een basisschool in Tijnje.
6. De rol van de Functionaris Gegevensbescherming is geprofessionaliseerd, waaronder de uitvoering van interne controles.
7. We hebben op eigen initiatief een externe audit op de naleving van privacy- wet- en regelgeving door de gemeente laten uitvoeren en verbetermaatregelen getroffen.
8. We hebben gewerkt aan het beheersen van AI-gerelateerde risico's op het gebied van privacy en informatiebeveiliging door deel uit te maken van de AI-werkgroep die in OWO-verband is opgericht.
9. De Rekenkamer van de gemeente Opsterland heeft onderzoek gedaan naar de huidige stand van informatiebeveiliging binnen de gemeente. Uit het onderzoek zijn 7 aanbevelingen voortgevloeid, variërend van het opstellen van informatiebeveiligingsbeleid in OWO-verband tot het weerbaar maken van medewerkers, bestuurders en raadsleden. Het uitvoeren van verbeteracties is in 2025 gestart.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

De samenwerking met Oekraïne, en in het bijzonder met de gemeente Nedryhailiv

2025 stond nadrukkelijk in het teken van verdere verdieping en versterking. Via bestuurlijke en ambtelijke contacten is actief ingezet op kennisuitwisseling en praktische steun, waaronder het delen van expertise en het beschikbaar stellen van materialen. In 2025 vonden meerdere uitwisselingen plaats. In juni ontvingen wij de burgemeester van Nedryhailiv in het kader van het Europese uitwisselingsprogramma TIPS4UA. In december volgde een delegatie met specifieke aandacht voor onderwijs, zorg en cultuur. De uitwisseling was wederkerig en inspirerend: we versterkten elkaar en leerden van elkaars ervaringen en inzichten.

Tussentijdse Tweede Kamer verkiezingen

Na de val van het kabinet-Schoof op 3 juni 2025 zijn op de 29 oktober 2025 de tussentijdse verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal gehouden. Normaal zouden deze verkiezingen worden gehouden in maart 2028. Voor 2025 waren geen verkiezingen gepland en dat betekende dat deze tussentijdse verkiezingen om een onverwachte extra inspanning vroegen van onze medewerkers om ze snel en soepel te organiseren. De verkiezingen zijn dankzij deze flexibele inzet van onze medewerkers correct verlopen.

Thema Dienstverlening en Organisatie

Doelstellingen

De gemeentelijke organisatie is professioneel en eigentijds

Maatregelen

Wij brengen de actuele positie van de ambtelijke organisatie in beeld

Wat wilden we bereiken

1. We monitoren de opgaven die er liggen voor de ambtelijke organisatie, wat dat van de organisatie vraagt en wat ervoor nodig is om die opgaven aan te kunnen. Daarbij is gezonde werkdruk een randvoorwaarde.
2. We hebben een sterke positie op de arbeidsmarkt en blijven ons inzetten om die te houden.

Wat hebben we gedaan

1. De teams hebben elke hun plan op de belangrijkste onderdelen kunnen uitvoeren. Er zijn geen signalen dat daarbij de werkdruk te hoog is geweest. Dit is ook zichtbaar in een stabiel ziekteverzuim. Daarnaast zetten we in op vitaliteit en gezondheid van de medewerkers.
2. In 2025 zijn alle vacatures ingevuld. Een deel hiervan door intern verschuiving en doorgroei gerealiseerd. Daarnaast is dus ook succesvol extern geworven voor de resterende vacatures. Wel kenden sommige procedures een iets langere doorlooptijd voordat ze succesvol konden worden afgerond.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Verbouwing gemeentehuis

Het huidige gemeentehuis is (apart van het Lycklamahus en Andreahus) ondertussen vijftig jaar oud. En dat is op verschillende manieren te merken. Hoewel er in 2012 een grootschalige renovatie is uitgevoerd, zijn investeringen op het gebied van duurzaamheid destijds beperkt en op het gebied van installatietechnische elementen in zijn geheel niet uitgevoerd. Met de verwachting dat er opnieuw een grote renovatie zou plaatsvinden, zijn benodigde investeringen op het gebied van Arbo en veiligheid de afgelopen jaren meerdere keren uitgesteld. Het gevolg hiervan is dat er nu op verschillende vlakken flinke stappen nodig zijn om het gebouw in een staat te brengen waardoor we ál onze inwoners kunnen verwelkomen en ondersteunen, aan Arbo wet- en regelgeving kunnen voldoen en onze medewerkers de komende 25 jaar hun werk goed en veilig kunnen uitvoeren op een manier die aansluit bij de veranderde wens en behoefte. Daarnaast zijn er investeringen nodig op het gebied van duurzaamheid en installatietechnische systemen om onze bedrijfsvoering en dienstverlening te kunnen borgen -óók in tijden van crisis- en om de steeds verder oplopende energiekosten te helpen ondervangen.

De eerste stap hierin is gezet met het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet in het najaar. Dit krediet wordt gebruikt voor de technische uitwerking en de bepalen van de mogelijke keuzes ten aanzien van ontwerp, duurzaamheid en indeling, evenals de benodigde onderzoeken naar de huidige staat van bijvoorbeeld de vloeren en de riolering die nog moeten plaatsvinden. Het voorbereidingskrediet stelt ons in staat om de benodigde werkzaamheden uit te voeren en een betrouwbare raming op te stellen.

Wat heeft het gekost

Mutaties voor alle reserves worden verwerkt onder programma 0 bij taakveld 0.10. Echter, niet alle reserves betreffen programma 0. Voor een correcte financiële analyse per programma, zijn in de onderstaande tabel alleen de mutaties opgenomen van de reserves die daadwerkelijk deel uitmaken van programma 0.

Exploitatie	Realisatie	Begr. 2025	Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
x € 1.000	2024	(Primitief)	(incl wijz)		
Lasten	23.088	22.842	23.505	23.385	-120
Baten	75.358	72.122	77.142	77.407	265
Saldo voor bestemming	52.270	49.281	53.636	54.022	386
Mutaties reserves					
Lasten	3.212	-	1.376	1.101	-275
Baten	2.930	-	1.358	958	-400
Saldo na bestemming	51.989	49.281	53.619	53.880	261
Specificatie per taakveld					
x € 1.000	Realisatie		Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
	2024		(incl wijz)		
Lasten					
0.1 Bestuur	2.370		1.762	2.276	514
0.2 Burgerzaken	1.388		1.546	1.563	17
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.442		1.326	1.222	-104
0.4 Overhead	15.736		17.715	16.954	-761
0.5 Treasury	190		157	157	-1
0.61 OZB woningen	941		960	990	31
0.62 OZB niet-woningen	-		-	-	-
0.64 Belastingen overig	-0		-	-0	-0
0.7 Uitkeringen gemeentefonds	-		-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	22		40	1	-40
0.9 Vennootschapsbelasting	-		-	223	223
Totaal lasten	23.088		23.505	23.385	-120
Baten					
0.1 Bestuur	29		-	1	1
0.2 Burgerzaken	588		588	650	62
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.524		246	285	39
0.4 Overhead	244		155	296	141
0.5 Treasury	1.360		733	651	-82
0.61 OZB woningen	3.448		3.462	3.512	50
0.62 OZB niet-woningen	1.562		1.639	1.672	33
0.64 Belastingen overig	72		64	55	-9
0.7 Uitkeringen gemeentefonds	66.321		70.254	70.196	-58
0.8 Overige baten en lasten	210		-	88	88
Totaal baten	75.358		77.142	77.407	265
Saldo voor bestemming	52.270		53.636	54.022	386

Exploitatie	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Saldo voor bestemming	52.270	53.636	54.022	386
0.10 Mutaties reserves (lasten)	4.952	2.682	2.517	-165
Prog. 1	-	-	-	-
Prog. 2	-	-	-	-
Prog. 3	278	220	220	-0
Prog. 4	-	-	-	-
Prog. 5	-	-	-	-
Prog. 6	1.030	30	30	-
Prog. 7	-	-	111	111
Prog. 8	431	1.056	1.056	-
-/-Stortingen prog 1 tm 8	1.740	1.306	1.417	110
-/-Stortingen prog 1 tm 8	-1.740	-1.306	-1.417	-110
Totaal stortingen reserves prog 0	3.212	1.376	1.101	-275
0.10 Mutaties reserves (baten)	5.077	3.119	2.483	-636
Prog. 1	-	-	-	-
Prog. 2	1.033	-	-	-
Prog. 3	-	-	-	-
Prog. 4	-	-	-	-
Prog. 5	450	427	352	-75
Prog. 6	308	80	80	-
Prog. 7	325	-	-	-
Prog. 8	31	1.254	1.093	-161
-/- Onttrekkingen prog 1 tm 8	2.146	1.761	1.524	-236
Totaal onttrekkingen reserves prog 0	2.930	1.358	958	-400
Totaal resultaat programma 0	51.989	53.619	53.880	261
Saldo na bestemming				
Prog. 1	-2.508	-2.762	-2.723	39
Prog. 2	-5.471	-5.471	-5.607	-135
Prog. 3	-365	-572	-414	158
Prog. 4	-3.031	-2.782	-2.564	218
Prog. 5	-5.812	-5.940	-6.144	-203
Prog. 6	-27.847	-31.351	-31.508	-157
Prog. 7	-1.239	-1.405	-2.012	-607
Prog. 8	-214	-853	1.333	2.186
-/- Resultaat prog 1 tm 8	-46.486	-51.136	-49.637	1.499
0.11 Totaal resultaat	5.503	2.483	4.242	1.760

Toelichting op de financiën

Het saldo van programma 0 zelf is na bestemming van dit programma € 261.000 nadelig.

Lasten

Taakveld 0.1 Bestuur: € 514.000 nadeel.

- In de voorziening Wethouderspensionen is € 485.000 meer gestort als gevolg van de jaarlijkse actuariële berekening (€ 77.000) en een aanvulling voor de overdracht naar het ABP pensioenfonds (€ 408.000). Als gevolg van de Wet toekomstige pensioenen (Wtp) moeten de pensioenen van de wethouders per 1 januari 2028 overgedragen worden naar een pensioenfonds.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden: € 104.000 voordeel.

- Het opstellen van de opstal- en erfpachtcontracten (PPB2025; € 100.000), wat gepland was in 2025, zal hoofdzakelijk in 2026 plaatsvinden. Hiervoor wordt een resultaatbestemming aangevraagd (€ 100.000).

Taakveld 0.4 Overhead: € 761.000 voordeel.

- De personele kosten zijn € 132.000 lager doordat veel vacatures enkele maanden open stonden voordat deze ingevuld konden worden.
- Aan Specifieke uitkeringen (SPUKS) en investeringen konden meer uren van eigen personeel doorbelast worden dan begroot (€ 116.000 voordeel).
- In 2025 was er geen specifiek programma voor organisatie ontwikkeling, dit geeft een voordeel van € 125.000. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve Organisatiedoelstellingen.
- De kosten voor zowel externe diensten, zoals bijvoorbeeld beveiliging en juridische ondersteuning, als ook voor materialen, zijn € 368.000 lager. Een aantal taken is op een andere wijze ingevuld en/of doorbelast aan SPUKS en investeringen. De uitbreiding van de binnenruimte van de werf in Ureterp (PPB2025; restant € 90.000) en de RI&E-PAGO (VJR2025; restant € 33.000) zijn nog niet gereed. Hiervoor wordt een resultaatbestemming aangevraagd (€ 123.000).

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten: € 40.000 voordeel.

- De post onvoorzien is niet gebruikt, voordeel € 37.500.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting

- Op basis van de Vpb berekening 2025 is een bedrag aan vennootschapsbelasting verschuldigd van € 223.000. Met de voorlopige aanslag was rekening gehouden met ongeveer € 90.000.
Vbp-lasten kunnen sterk fluctueren, vaak afhankelijk van de voortgang van grondverkoop of specifieke projecten. Omdat de uiteindelijke aanslag soms pas later definitief wordt de eventuele Vpb last niet begroot.

Baten

Taakveld 0.2 Burgerzaken: € 62.000 voordeel.

- Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door meer aanvragen van rijbewijzen en reisdocumenten.

Taakveld 0.4 Overhead: € 141.000 voordeel.

- Het voordeel heeft diverse oorzaken zoals een vergoeding voor detachering en een vergoeding vanuit de Wet arbeid en zorg.

Taakveld 0.5 Treasury: € 82.000 nadeel.

- Vanwege een verlaging van het rentepercentage en een lager saldo van de liquiditeiten is er € 120.000 minder rente ontvangen op de middelen vanuit het schatkistbankieren.

Taakveld 0.61 OZB woningen: € 50.000 voordeel.

- *De opbrengt van de OZB woningen was hoger dan geraamd.*

Taakveld 0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds: € 58.000 nadeel.

- Een correctie op de maatstaven in de algemene uitkering geeft een voordeel van € 243.000.
- Verrekeningen uit voorgaande boekjaren leveren een nadeel op van € 301.000.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten: € 88.000 voordeel.

- De baten van de verkoop en inruil van voertuigen leveren een voordeel op van € 67.000.

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Lasten: € 275.000 voordeel

- Omdat een reserve niet direct in mindering mag worden gebracht op een investering, is er € 400.000 niet gestort naar het investeringskrediet Kortezwaag.
- Er is € 125.000 gestort in de reserve Organisatiedoelstellingen (zie taakveld 0.4). De mutatie van de reserves in programma 1 t/m 8 worden in het desbetreffende programma toegelicht.

Baten: € 400.000 nadeel

- De geraamde reserve onttrekking ten gunste van het investeringskrediet Kortezwaag kan volgens de verslaggevingsregels niet plaatsvinden. Per saldo is zowel de onttrekking als de storting budgetneutraal en heeft dit geen effect op het rekeningresultaat.

Taakveld 0.11 Totaalresultaat

- Het resultaat over 2025 is € 4,2 mln. positief een afwijking van € 1,8 miljoen positief t.o.v. de primitieve begroting.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Doelstelling

De leefomgeving in Opsterland is veilig en gezond.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Ervaring en feiten

Veiligheid gaat over ervaring (hoe veilig voelen inwoners zich) en feiten (bijvoorbeeld hoeveel inbraken zijn er).

Integraal

Het gaat bij veiligheid over veel verschillende onderdelen. Dat varieert van overlast door personen met verward gedrag tot georganiseerde criminaliteit. In het bevorderen van veiligheid, is er integraal aandacht voor die verschillende onderdelen. We letten op alle schakels in de veiligheidsketen, we werken samen met partners en we houden rekening met andere beleidsterreinen.

Mienskip

We stimuleren en ondersteunen eigen initiatieven van inwoners en organisaties om de veiligheid te vergroten.

Kaderstellende documenten

Integraal Veiligheidsbeleid Opsterland 2024 - 2027

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten

Reguliere werkzaamheden

- Procesregie op complexe casuïstiek openbare orde en veiligheid
- Regie op aanpak ondermijning
- Regie op inbraakpreventie
- Regie op jeugdoverlast
- Regie op aanpak jaarwisseling
- Advisering evenementen op gebied van veiligheid
- Beheer crisisorganisatie

Thema Crisisbeheersing en brandweer

Doelstellingen

Wij zijn voorbereid op een crisis of incident

Maatregelen

In 2025 actualiseren we de plannen en processen

Wat wilden we bereiken

We actualiseren in 2025 plannen en processen die vallen onder crisisbeheersing. We organiseren opleidingen en oefeningen. Daarmee professionaliseren we de crisisorganisatie om zo goed voorbereid te zijn op inzet bij een ramp, crisis of incident.

Wat hebben we gedaan

Met deze activiteit hebben wij de crisisorganisatie weer volledig actueel gemaakt. Alle plannen zijn bijgewerkt en de crisisfunctionarissen zijn opgeleid en geoefend. Op deze manier zorgen wij ervoor dat wij zo goed mogelijk voorbereid zijn op een ramp, crisis of incident.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Maatschappelijke weerbaarheid

In 2025 het thema 'Maatschappelijke weerbaarheid' nadrukkelijk op de agenda gekomen. We werken aan het versterken van zowel de continuïteit van onze organisatie als de weerbaarheid van de samenleving. Dit doen we door kwetsbaarheden in onze kritieke processen in beeld te brengen en waar nodig te verminderen, door crisisnetwerken te organiseren en noodsteunpunten in te richten, en door inwoners actief te stimuleren zich voor te bereiden op noodsituaties, onder meer via gerichte communicatiecampagnes.

Thema Openbare orde en veiligheid

Doelstellingen

Wij hebben zicht op ondermijnende criminaliteit en verminderen die

Maatregelen

We actualiseren het Bibob- en Damoclesbeleid

Wat wilden we bereiken

In 2025 actualiseren we het Bibob- en Damoclesbeleid. Hiermee sluiten we aan op actuele wet- en regelgeving. Met het Bibob-beleid kunnen we de integriteit beoordelen van personen en instanties waarmee we als lokale overheid zakendoen. Met het Damoclesbeleid kunnen we bestuursrechtelijke maatregelen nemen tegen panden die met drugshandel te maken hebben.

Wat hebben we gedaan

We hebben het Bibob-beleid geactualiseerd. Dit beleid sluit aan op de geldende wet- en regels. Daarmee kunnen we de betrouwbaarheid beter beoordelen van personen en organisaties waarmee de gemeente samenwerkt. De actualisatie van het Damoclesbeleid staat gepland voor 2026. Hierdoor kunnen wij bestuursrechtelijke maatregelen nemen tegen panden die betrokken zijn bij drugshandel.

Daarnaast hebben wij uitvoering gegeven aan ons Plan van Aanpak Ondermijning. In dat kader zijn diverse integrale controles uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de actie 'De Boer op', waarbij agrariërs actief zijn geïnformeerd over signalen van ondermijnende criminaliteit. Door bewustwording te vergroten en signalen bespreekbaar te maken, versterken we de weerbaarheid van het buitengebied.

Doelstellingen

Wij vergroten het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid in de samenleving

Maatregelen

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027

Wat wilden we bereiken

In 2025 geven we uitvoering aan het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid. De Veiligheidsagenda 2024-2027 vormt de basis voor de uitvoering van het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. Hiermee werken we aan de geprioriteerde veiligheidsthema's.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben wij uitvoering gegeven aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2024–2027. Het bibob beleid is geactualiseerd. Het project Hackshield is afgerond, om jongeren en ouderen digitaal weerbaar te maken. We hebben procesregie gevoerd in complexe casuïstiek op het snijvlak van Zorg en Veiligheid. Maar ook is er CTER (Contra Terrorisme, Extremisme en Radicalisering) beleid opgesteld. Op deze manier hebben wij eraan bijgedragen dat inwoners in Opsterland veilig zijn én zich veilig voelen.

Wat hebben we verder gedaan:

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Intentieverklaring cyberweerbaarheid

In juni 2025 heeft de gemeente Opsterland de *Intentieverklaring cyberweerbaarheid: samenwerken aan cyberweerbare 45-plussers in Zuidoost-Friesland* ondertekend. Samen met de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Weststellingwerf, en met partners als de Friese Rabobanken, RegioBank (filialen Van Campen & Dijkstra en De Goede), MeiJo, Sûnenz, Code Hans, de politie (Oost- en Zuidoost-Fryslân) en Bibliotheek Zuidoost Fryslân, bundelen wij onze krachten. Het gezamenlijke doel is om de digitale weerbaarheid van inwoners van 45 jaar en ouder in Zuidoost-Friesland te vergroten.

Borgen democratisch proces

In 2025 was bij enkele raadsvoorstellen sprake van verhoogde maatschappelijke spanning. Het team Openbare Orde en Veiligheid heeft daarom extra voorbereidingen getroffen rond raadsvergaderingen, mede vanwege signalen over mogelijke demonstraties. De bijeenkomsten zijn ordelijk verlopen en het democratisch proces is ongestoord gebleven. Deze inzet vergde extra tijd en capaciteit, maar leverde ook waardevolle leerervaringen op voor het versterken van de gemeentelijke voorbereiding op veiligheidsrisico's.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 1 meegenomen.

Exploitatie	Realisatie	Begr. 2025	Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
x € 1.000	2024	(Primitief)	(incl wijz)		
Lasten	2.516	2.516	2.772	2.738	-34
Baten	8	18	10	15	5
Saldo voor bestemming	-2.508	-2.498	-2.762	-2.723	39
Mutaties reserves	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-2.508	-2.498	-2.762	-2.723	39

Specificatie per taakveld	Realisatie	Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
x € 1.000	2024	(incl wijz)		
Lasten	-	-	-	-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.174	2.388	2.364	-24
1.2 Openbare orde en veiligheid	342	384	374	-10
Totaal lasten	2.516	2.772	2.738	-34
Baten				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	8	10	15	5
Totaal baten	8	10	15	5
Saldo voor bestemming	-2.508	-2.762	-2.723	39
Mutaties reserves				
Stortingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0	0
Saldo na bestemming	-2.508	-2.762	-2.723	39

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 39.000 voordelig.

Binnen dit programma zijn er op de taakvelden geen afwijkingen groter dan € 50.000.

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Goed bereikbaar

Opsterland is goed bereikbaar. Daarbij zijn de ligging aan de A7 en de aanwezigheid van meerdere provinciale wegen van belang. Opsterland is daardoor een prima gemeente om te wonen en te werken. De goede verbindingen zijn ook van waarde voor wie in Opsterland woont en bijvoorbeeld in de grotere plaatsen in de buurt werkt. Daarom is een goed gemeentelijk wegennet van groot belang.

Beeldkwaliteitsplan

Het in stand houden van het wegennet (en waterwegen) vraagt daarbij nadrukkelijk aandacht. We onderhouden onze wegen, bruggen, duikers, kades en dergelijke op de manier die vastligt in het beeldkwaliteitsplan openbare ruimte. Hierin is sprake van een verantwoorde balans in de kwaliteitsniveaus van deze belangrijke kapitaalgoederen. Veiligheid en bereikbaarheid staan hierin centraal.

Fiets- en voetpaden

Het netwerk van fiets- en voetpaden heeft een belangrijke fijnmazige functie. Niet alleen voor wonen en werken. Maar zeker ook voor recreatie & toerisme in onze gemeente. We onderhouden de fiets- en voetpaden goed, zodat ze uitnodigen tot gebruik.

Openbaar vervoer

Voor de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland is het openbaar vervoer een belangrijke voorziening voor onze inwoners. De vergrijzing van de bevolking zal de vraag naar (passend) openbaar vervoer vergroten. We zoeken - waar we als gemeente een rol hebben - naar maatwerk. Daarmee houden we het aanbod bereikbaar en betaalbaar en laten het aansluiten op de vraag.

Kaderstellende documenten

Gemeentelijk Watertakenprogramma 2025-2029

Gladheidsbestrijdingsplan Opsterland 2025 'struie dê't it moat' en 'net struie dê't it kin'

Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2021-2025

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)

Reguliere werkzaamheden

- In stand houden bovengrondse infrastructuur (wegen, fiets- en voetpaden, parkeerterreinen)
- Onderhoud wegen combineren met verbeteren verkeersveiligheid
- Monitoren verkeer (intensiteit, snelheid en categorie) op gemeentelijke wegennet
- Diverse activiteiten verkeerseducatie

Thema Verkeer, vervoer en wegen

Doelstellingen

De 16 dorpen in onze gemeente zijn goed en veilig toegankelijk

Maatregelen

We breiden het netwerk van elektrische laadpunten voor auto's met 20 uit

Wat wilden we bereiken

Als onderdeel van de Provinciale concessie breiden we het aantal elektrische laadpalen in de gemeente verder uit. We streven ernaar om alle aanvragen goed te keuren of om een goed alternatief te realiseren.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we drie aanvragen voor een laadpaal in de openbare ruimte ontvangen en gehonoreerd. De verkeersbesluiten zijn genomen en we zijn in afwachting van de netbeheerder om punten aan te sluiten.

We werken mee aan de Doorfietsroute Drachten – Heerenveen

Wat wilden we bereiken

Samen met de provincie en met Heerenveen en Smallingerland gaan we een doorfietsroute maken tussen Drachten en Heerenveen. Dit wordt een onderdeel van een nog langere route. Daarmee stimuleren we het (elektrisch) fietsgebruik. Op dit traject kunnen fietsers zich comfortabel, veilig en aantrekkelijk verplaatsen van, naar en tussen de kernen.

Wat hebben we gedaan

De bestuurders van de drie gemeenten en de provincie hebben afgesproken om te gaan voor een vrij liggend fietspad tussen de dorpen Luxwoude, Tijnje en Nij Beets buiten het bestaande wegprofiel. In 2025 zijn er gesprekken gevoerd met de betrokken perceeleigenaren langs de beoogde route. Daarnaast zijn er participatieoverleggen gevoerd met de betreffende plaatselijke belangen.

De provincie heeft ingestemd met het wijzigingsverzoek voor het verplaatsen van de startdatum. Er is een extra subsidieverzoek (SPV 2030) ingediend bij het rijk (red: in februari 2026 is hiervoor €650.000 toegekend door het rijk).

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Gladheidsbestrijding

De winter was dit jaar al vroeg aanwezig. Niet venijnig, maar koud genoeg om 's nachts toch te moeten strooien zodat de wegen en fietspaden veilig te gebruiken waren.

Herstel bermschade

In 2025 is een aanzienlijke inhaalslag gemaakt in het repareren van de bermschade die ontstaat door een steeds intensief gebruik van onze wegen, steeds zwaardere en bredere voertuigen.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 2 opgenomen.

Exploitatie x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten	6.799	5.476	5.840	6.007	167
Baten	295	200	368	400	32
Saldo voor bestemming	-6.504	-5.275	-5.471	-5.607	-135
Mutaties reserves					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	1.033	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-5.471	-5.275	-5.471	-5.607	-135

Specificatie per taakveld x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten				
2.1 Verkeer en vervoer	6.791	5.832	6.002	170
2.5 Openbaar vervoer	7	8	5	-3
Totaal lasten	6.799	5.840	6.007	167
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	295	368	400	32
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-
Totaal baten	295	368	400	32
Saldo voor bestemming	-6.504	-5.471	-5.607	-135
Mutaties reserves				
Stortingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	1.033	0	0	0
Totaal mutaties reserves	1.033	0	0	0
Saldo na bestemming	-5.471	-5.471	-5.607	-135

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 135.000 nadelig.

Lasten

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer: € 170.000 nadeel.

- In 2025 zijn extra kosten met betrekking tot groot onderhoud gemaakt door onvoorziene schades aan elementen en verhardingen (€ 150.000).
- Bij het onderhoud aan de Polderdyk in Tynje is door de constatering van asbest in de grond een overschrijding ontstaan. Deze grond is gesaneerd (€ 85.000).
- In 2025 is een bovengemiddelde hoeveelheid kleine schades aan verhardingen ontstaan die niet met inzet van eigen personeel gerepareerd konden worden. Dit zorgt voor een nadeel van € 80.000 op klein onderhoud. Hier tegenover staat echter ook voor een deel een niet geraamde vergoeding voor degeneratiekosten van € 40.000 aan de batenkant.

- Door de klimatologische omstandigheden (veel temperaturen rond het vriespunt) is de A-route in 2025 vaak gestrooid. Ook waren er extra kosten voor het onderhoud van het materieel voor de gladheidbestrijding. (€ 45.000)
- Er is een voordeel op de kapitaallasten ontstaan door het corrigeren van afschrijvingstermijnen: (€ 212.000)
  - Het vervangen van de rijbaan Binnenwei Lippenhuizen – Hemrik wordt volgens overige vervangingen in 25 jaar afgeschreven (voordeel € 289.000).
  - De bermschade aan de Dwarswyk te Bakkeveen wordt in een keer afgeschreven in 2025 en niet in 2026 (nadeel € 77.000).

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Doelstelling

Opsterland heeft een gezonde lokale economie.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Ondernemingsklimaat en welvaart

Opsterland heeft een goed economisch en ondernemingsklimaat. Er is ruimte voor kwaliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit. De lokale economie heeft diverse pijlers. Daarbij valt te denken aan: het MKB, de industrie, detailhandel, horeca, de agrarische sector en werkgevers op het gebied van welzijn & zorg en recreatie & toerisme. Al deze werkgevers zorgen voor werkgelegenheid en voor bestedingen in onze gemeente. Daarmee dragen ze bij aan onze brede welvaart en leefbaarheid.

Duurzaamheid en groei

Met ons economisch beleid werken we aan een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. Dat is van belang voor het behoud van de bestaande werkgelegenheid. We geven tegelijk ruimte aan nieuwe werkgelegenheid.

Samen ontwikkelen

De lokale economie is steeds in beweging. Daar spelen we tijdig op in. We doen dat samen met de ondernemers in de gemeente. Waar we dat kunnen, bieden we informatie, advies en ondersteuning. In het overleg met de ondernemersverenigingen is de toekomstbestendigheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen een vast agendapunt. Ook de transformatie van bedrijventerreinen is iets wat we alleen maar samen met de werkgevers kunnen realiseren.

Regionaal

De drie noordelijke provincies hebben eerder al onder de noemer 'Deltaplan voor het Noorden' input geleverd aan de Rijksoverheid. Samen met een positief adviesrapport over de Lelylijn, is Zuidoost Fryslân daarmee op de noordelijke en landelijke agenda gekomen. De ruimtelijke en economische potentie van de regio langs de A7-as is nadrukkelijk naar voren gebracht. Ook de regionale samenwerking van de Regio Deal Zuidoost Friesland speelt daarin een rol. We haken aan bij deze (boven)regionale ontwikkelingen, waar ze bijdragen aan de door onze gemeente gewenste economische en landschappelijke ontwikkeling.

Kaderstellende documenten

Bedrijventerreinplan voor de regio Zuidoost Fryslân (2022)

Detailhandelsvisie (2024)

Reclamebeleid (2017)

Standplaatsenbeleid (2024)

Reguliere werkzaamheden

- Accounthouderschap voor ondernemers en bedrijven

Thema Ondernemen en werkgelegenheid

Doelstellingen

Opsterland kent een goed economisch en ondernemersklimaat

Maatregelen

We actualiseren ons economisch beleid

Wat wilden we bereiken

Met ons economisch beleid werken we aan een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. Samen met de ondernemers in onze gemeente geven we uitvoering aan het beleid. We weten wat er speelt bij ondernemers en daardoor kunnen we verbindingen maken en koppelkansen benutten.

Wat hebben we gedaan

Met ons economisch beleid zetten we in op een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. Samen met ondernemers en andere stakeholders actualiseren we dit beleid en ondersteunen we initiatieven die hieruit voortkomen. Op die manier stimuleren we onder meer de ontwikkelingen in Gorredijk (Masterplan), Beetsterzwaag (Marketingplan) en Ureterp (centrumontwikkeling), zoals benoemd in de Detailhandelsvisie 2024.

In het afgelopen jaar heeft het college diverse werkbezoeken afgelegd aan bedrijven en organisaties binnen de gemeente. Deze bezoeken worden door de bezochte partijen gewaardeerd, omdat zij bijdragen aan wederzijds begrip en een directe uitwisseling van ervaringen en ideeën. Voor het college leveren de werkbezoeken waardevolle inzichten op in de praktijk, uitdagingen en kansen binnen het lokale bedrijfsleven en maatschappelijk veld. De opgehaalde informatie wordt benut bij de verdere beleidsontwikkeling en versterkt de verbinding tussen bestuur en praktijk.

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Een belangrijke pijler onder het economisch beleid is de beschikbaarheid van voldoende bedrijventerreinen. De provincie heeft enige tijd geleden geanalyseerd welke behoefte er aan zulke terreinen is en welke mogelijkheden er zijn in de regio Zuidoost Fryslân voor uitbreiding van bedrijventerreinen tot 2030. De provincie geeft beleidsmatig en planologisch ruimte. De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de nota Grondbeleid.

De ontwikkelingen op dit gebied concentreren zich in onze gemeente in de kernen Gorredijk en (in mindere mate) Wijnjewoude. Daarnaast is er het bedrijventerrein Drachten-Azeven. Dat terrein is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten. Het valt daarom buiten het kader van de paragraaf Grondbeleid.

Doelstellingen

We hebben inzicht in de groei- en ontwikkelmogelijkheden van de bedrijventerreinen

Maatregelen

De gemeenteraad stelt een visie op bedrijventerreinen vast

Wat wilden we bereiken

De gemeenteraad stelt in 2026 een visie vast op de bedrijventerreinen in de gemeente Opsterland. De voorbereidingen daarvoor gebeuren in nauwe samenwerking met de ondernemers. Ook betrekken we tijdig omwonenden, als hun belangen een rol spelen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is gestart met het opstellen van de Visie op bedrijventerreinen. Inmiddels heeft een eerste participatieronde met ondernemers plaatsgevonden en is er een duidelijke verbinding gelegd met de ontwikkeling van het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief. Naar verwachting wordt de Visie op bedrijventerreinen in 2026 ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden zijn er in 2025 bij het industrieterrein Drachten-A7 en bij Overtoom in Gorredijk een aantal gronden gekocht. Met deze grondposities kan in de toekomst beter worden geanticipeerd op de groei en verdere ontwikkeling van deze twee gebieden.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 3 meegenomen.

Exploitatie					
x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten	740	587	838	595	-243
Baten	654	321	486	400	-85
Saldo voor bestemming	-86	-266	-352	-194	158
Mutaties reserves					
Lasten	278	220	220	220	-0
Baten	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-365	-486	-572	-414	158
Specificatie per taakveld					
x € 1.000	Realisatie 2024		Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten					
3.1 Economische ontwikkeling	392		394	267	-127
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	171		277	155	-122
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	131		120	126	6
3.4 Economische promotie	47		47	46	-1
Totaal lasten	740		838	595	-243
Baten					
3.1 Economische ontwikkeling	226		143	122	-21
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	147		122	58	-64
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1		-	0	0
3.4 Economische promotie	280		221	221	-0
Totaal baten	654		486	400	-85
Saldo voor bestemming	-86		-352	-194	158
Mutaties reserves					
Storting reserves	-278		-220	-220	0
Onttrekking reserves	0		0	0	0
Totaal mutaties reserves	-278		-220	-220	0
Saldo na bestemming	-365		-572	-414	158

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 158.000 voordelig.

Lasten

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling: € 127.000 voordeel.

- De visie op bedrijventerreinen (NJR2024; € 40.000), die gepland was in 2025, wordt in 2026 opgesteld om voldoende tijd te nemen voor participatie met ondernemers en af te stemmen op het ruimtelijk ontwikkelperspectief. Hiervoor wordt een resultaatbestemming aangevraagd (€ 26.000).
- De visie Centrumontwikkeling Gorredijk (PPB2025; € 30.000), die gepland was in 2025, wordt in 2026 opgesteld. In 2025 heeft overleg plaatsgevonden met de direct betrokken partijen. Er wordt een resultaatbestemming aangevraagd (€ 30.000).
- De kosten voor het penvoerderschap van de regiodeal ZO Friesland waren in 2025 € 50.000 lager dan begroot. De baten geven een tegengesteld effect.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur: € 122.000 voordeel.

- De kosten worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Baten

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling: € 21.000 nadeel.

- Door de lagere kosten van het penvoerderschap van de regiodeal ZO Friesland, zijn ook de baten lager (€ 50.000).

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur: € 64.000 nadeel.

- De baten worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Doelstelling

Elk kind ontwikkelt zich optimaal.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Aansluiting op de arbeidsmarkt

Onderwijs biedt kansen aan alle jeugdigen. Daarbij is een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt van belang. Hierin werken we nauw samen met het Doorstroompunt StartWijzer van Regio de Friese Wouden. Met de inwerkingtreding van de Wet 'van school naar duurzaam werk' medio 2025, werken we nauw samen met Doorstroompunt StartWijzer en Werk en Inkomen, om jeugdigen met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Onderwijshuisvesting

Als gemeente hebben we een belangrijke rol in de huisvesting van scholen voor basis-, speciaal en voortgezet onderwijs. Samen met de schoolbesturen zijn we verantwoordelijk voor schoolgebouwen waarin het prettig is om te leren en te werken. We hebben een dekkend aanbod toegankelijke onderwijsgebouwen.

Leerlingenvervoer

Wanneer een kind geen onderwijs op korte afstand van huis kan volgen, dan kan de gemeente het vervoer van het kind naar de dichtstbijzijnde geschikte school vergoeden. Hierin onderzoeken we eerst de mogelijkheden van de leerling en de ouders zelf voor zelfstandig reizen met fiets, openbaar vervoer of eigen vervoer.

Bewegingsonderwijs

Elk kind kan gebruik maken van bewegingsonderwijs. De buurtsportcoaches verzorgen het bewegingsonderwijs voor alle basisscholen in Opsterland. Daarnaast zorgen ze voor de benodigde spelmaterialen.

Leerplicht

Elk kind heeft recht op onderwijs. Door de preventieve inzet van de leerplichtambtenaar voorkomen we dat kinderen thuis komen te zitten en achterstanden oplopen in hun ontwikkeling. We werken hierin samen met het Doorstroompunt StartWijzer voor de regio De Friese Wouden. Met elkaar signaleren we vroegtijdig welke kinderen dreigen uit te vallen.

Naast de preventieve rol en toezichthoudende taak, heeft de leerplichtambtenaar ook een handhavende taak. Als BOA is de leerplichtambtenaar bevoegd om o.a. te onderzoeken of er strafbare feiten gepleegd zijn en kan eventueel een proces verbaal opgemaakt worden. In de regio de Friese Wouden wordt gewerkt met regionale BOA's, zodat in elke gemeente dit goed is geregeld, de kwaliteit wordt geborgd en de kosten worden gedeeld.

Kaderstellende documenten

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2022-2035
VVE Beleidskader SpelenderWijs 2020
Verordening bekostiging leerlingenvervoer 2025
Preventieagenda Opsterland 2021-2030

Reguliere werkzaamheden

- Zorgen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
- Overleggen met onderwijsbesturen
- Toezicht en handhaving kinderopvang
- Zorgen voor leerlingenvervoer
- Uitvoering leerplicht
- Subsidiëren cultuureducatie op scholen
- Faciliteren onderwijshuisvesting

Thema Onderwijs

Doelstellingen

Kinderen hebben gelijke kansen om hun talenten te ontwikkelen

Maatregelen

In 2025 continueren we het 'Talent gedreven werken' met een nieuwe subsidieaanvraag voor de Gelijke Kansen Alliantie

Wat wilden we bereiken

In 2025 wordt, in vervolg op de eerste aanvraag, een nieuwe Gelijke Kansen Alliantie (GKA) subsidieaanvraag gedaan bij het Ministerie van OCW. We leggen een relatie met de ontwikkelingen binnen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) bij de invulling van het aanbod.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben wij samen met de schoolbesturen een Gelijke Kansen Alliantie (GKA)-subsidie aangevraagd en toegekend gekregen. Voor deze subsidieperiode hebben wij gekozen voor een goede doorgaande lijn in effectief leesonderwijs. Hiervoor is een projectplan opgesteld en een projectleider aangesteld voor de uitvoering in 2025/2026 en 2026/2027.

In 2025 is de verordening bekostiging Leerlingenvervoer aangepast

Wat wilden we bereiken

In 2025 passen we de verordening bekostiging Leerlingenvervoer 2022 aan, waarbij de nieuwe model Verordening Leerlingenvervoer van de VNG als basis dient.

Wat hebben we gedaan

De verordening Leerlingenvervoer is op 24 maart vastgesteld door de gemeenteraad.

We monitoren het effect van de PeuterPlus-voorziening

Wat wilden we bereiken

In 2025 monitoren wij het aantal peuters dat gebruik maakt van de PeuterPlus voorziening, de toeleiding, de samenwerking, de uitstroom richting het basisonderwijs en de tevredenheid van ouders. We monitoren ook of de voorziening zorgt voor minder doorverwijzingen naar specialistische jeugdzorg. De PeuterPlus-voorziening biedt maatwerk aan peuters die extra zorg en ondersteuning nodig hebben. Het gaat om zorg die er niet is in de reguliere peuteropvang.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is de voortgang van de PeuterPlus gemonitord aan de hand van registratielijsten. Daarnaast zijn wij gestart met het maken van kindreizen. Per peuter brengen wij het proces van toeleiding, ontwikkeling tot de uitstroom in kaart. Deze gegevens gebruiken wij voor de eindevaluatie in 2026.

Doelstellingen

Jongeren halen een startkwalificatie in het onderwijs of zijn aan het werk

Maatregelen

We werken vanuit het regionaal actieplan Regio Zuidoost-Friesland Onderwijs & Gemeenten.

Wat wilden we bereiken

In 2025 versterken we de samenwerking tussen onderwijs en zorg in de regio Zuidoost-Friesland. We werken aan een gezamenlijk afwegingskader op basis van gedeelde visie, ambities en doelen, om de ondersteuning voor jeugdigen beter af te stemmen.

Wat hebben we gedaan

De uitvoering van de 5 opgaven vanuit het regionaal actieplan van de regio Zuidoost-Friesland loopt continue door. In september 2025 is projectleider Onderwijs-Zorg-Arrangementsen (OZA) aangesteld. Hij is gestart met onderzoek en regionale leerwerktafels over de ontwikkeling van onderwijs-

zorgarrangementen in de regio. Daarnaast zijn er duidelijke afspraken in de regio gemaakt over het organiseren van onderwijs aan nieuwkomers en het monitoren van thuiszitters.

Doelstellingen

We verbeteren de taalvaardigheid

Maatregelen

We monitoren en evalueren in 2025 de extra inzet op het versterken van de taalvaardigheid van de jeugdigen

Wat wilden we bereiken

We monitoren en evalueren in 2025 de effecten van deze programma's Boekstart, Opstapje, Bouw! en ondersteuning bij de pilot 'Effectief leesonderwijs'. Op basis van de evaluatie kijken we of het nodig is deze inzet uit te breiden.

Wat hebben we gedaan

We hebben in 2025 extra ingezet op het programma Opstapje voor gezinnen buiten Gorredijk. Daarnaast ligt er een nieuw projectplan voor Effectief Leesonderwijs voor de uitrol over alle scholen binnen de OWO-gemeenten. Hierin zijn ook de programma's Bouw! en Boekstart opgenomen. Al deze interventies worden ingezet om de taalvaardigheid van jeugdigen nog meer te versterken.

We zetten ons in om bestaande laaggeletterdheid te verminderen.

Wat wilden we bereiken

In 2025 zetten we vervolgcacties in vanuit het Actieplan Laaggeletterdheid. We richten ons actief op het bereiken van NT1 laaggeletterden voor deelname aan non-formeel taalaanbod. Hiervoor worden ketenafspraken gemaakt met alle betrokken netwerkpartners. Ons doel is om in 2025 minimaal 6 deelnemers te hebben in het Digi-taalhuis.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is in Gorredijk een Digi-taalhuis georganiseerd met acht deelnemers, waarmee de doelstelling van minimaal zes deelnemers is behaald. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor een Digi-taalhuis voor de buitendienst. Het netwerk rondom basisvaardigheden is versterkt in samenwerking met partners zoals Stichting Lezen en Schrijven, Humanitas, Code Hans, Woord van Kracht en de bibliotheek. Ook zijn medewerkers getraind om het gesprek over laaggeletterdheid beter te voeren, onder andere via een theatercollege en trainingen. Tijdens de Week van Lezen en Schrijven is daarnaast een actie georganiseerd om inwoners bewust te maken van het bestaande taalaanbod.

Doelstellingen

Er zijn voldoende geschikte onderwijsgebouwen en –voorzieningen

Maatregelen

We voeren het integraal huisvestingsplan (IHP) uit

Wat wilden we bereiken

1. De gemeenteraad krijgt in 2025 de mogelijkheid om een actuele versie van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Opsterland vast te stellen.
2. De gemeenteraad neemt naar verwachting in 2024 een besluit over de toekenning van een krediet voor KC De Finne in Beetsterzwaag. Hiermee wordt de realisatiefase in 2025 opgestart.
3. We gaan verder met de planvorming voor de nieuwbouw van It Aventoer in Langezwaag.
4. De gemeenteraad neemt in 2024 een besluit over de toekenning van een krediet voor de uitbreiding van CBS De Opdracht in Ureterp. De verwachte oplevering is 2025.
5. De verwachting is dat de gemeenteraad in 2024 een besluit kan nemen over de vernieuwbouw van BHS Gorredijk. Daarbij houden we rekening met de besluiten die al zijn genomen over De Skâns. Hiermee kan de realisatiefase in 2025 worden opgestart.
6. Naar verwachting neemt de gemeenteraad in 2025 een besluit over de toekenning van een krediet voor de vernieuwbouw van School Lyndensteyn in Beetsterzwaag.

Wat hebben we gedaan

1. Eind 2021 heeft de gemeenteraad de Wijzigingsverordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Opsterland vastgesteld. Zodra de VNG een nieuwe Model Verordening heeft gepubliceerd, zijn wij voornemens om onze Verordening te herijken.
2. De gemeenteraad heeft op 22 april 2025 kredieten beschikbaar gesteld voor de realisatie van MFC De Finne te Beetsterzwaag. Na het beschikbaar stellen van deze middelen zijn de ontwerp- en voorbereidingsfasen afgerond en is het project overgegaan naar de realisatiefase. Het schoolbestuur treedt op als bouwheer en heeft opdracht gegeven voor de uitvoering van de werkzaamheden. De verwachte oplevering staat gepland in 2027.
3. Voor de vervangende nieuwbouw van It Aventoer wordt het bosgebied binnen De Boenders als voorkeurslocatie onderzocht. Hiervoor is eerst medewerking van de provincie vereist. Er wordt een soortenonderzoek uitgevoerd met een doorlooptijd van één jaar. Het soortenonderzoek wordt eind 2026 afgerond. Op enige wijze zal natuurcompensatie noodzakelijk zijn en dit wordt opgenomen als onderdeel van het project. De planning wordt, zodra daar meer zicht op is, in samenwerking met het schoolbestuur opgesteld.
4. De gemeenteraad heeft op 30 september 2024 kredieten beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van CBS De Opdracht. De verwachte oplevering in 2025 is niet haalbaar gebleken door bezwaren van omwonenden tijdens en na de besluitvorming. Om aan deze zorgen tegemoet te komen zijn extra participatiebijeenkomsten georganiseerd over de groeninrichting van de openbare ruimte. De BOPA-vergunning voor de ruimtelijke inpassing en bouw is verleend. Naar aanleiding hiervan zijn enkele bezwaarschriften ingediend, waarvoor een onafhankelijke bezwarencommissie is ingesteld en een hoorzitting heeft plaatsgevonden. De commissie heeft het college geadviseerd de vergunning in stand te laten, met aanvulling van een aangepaste parkeersituatie. De verdere uitwerking van het project wordt hierop afgestemd. Het streven is om in 2026 te starten met de bouwwerkzaamheden.
5. De gemeenteraad heeft op 15 december 2025 een krediet beschikbaar gesteld voor de vernieuwbouw van Singelland BHS Gorredijk. Bij de verdere uitwerking is rekening gehouden met de eerder door de gemeenteraad genomen besluiten over De Skâns. Het schoolbestuur treedt op als bouwheer en is verantwoordelijk voor het opstarten van de aanbestedingsprocedure en de verdere uitvoeringsfase.
6. Op 16 december 2024 heeft de gemeenteraad besloten een voorbereidingskrediet toe te kennen voor de uitwerking van de vernieuwbouwplannen van School Lyndensteyn. Het schoolbestuur heeft het voorbereidingskrediet benut om te komen tot een eindfasedocument voor de onderwijshuisvestingscapaciteit en de bijbehorende gymzaal. De aanvraag voor het realisatiekrediet is in het eerste kwartaal van 2026 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Lokaal Educatieve Agenda

In 2025 werken wij toe naar een samenwerking met de Opsterlandse kinderopvangorganisaties, schoolbesturen, bibliotheek, GGD Fryslân en gemeente Opsterland. Het doel van de samenwerking is dat alle onze jeugdigen zich optimaal kunnen ontwikkelen in een kansrijke omgeving.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 4 meegenomen.

Exploitatie	Realisatie	Begr. 2025	Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
x € 1.000	2024	(Primitief)	(incl wijz)		
Lasten	3.651	3.267	3.606	3.307	-299
Baten	620	380	824	743	-81
Saldo voor bestemming	-3.031	-2.888	-2.782	-2.564	218
Mutaties reserves					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.031	-2.888	-2.782	-2.564	218

Specificatie per taakveld	Realisatie	Begr. 2025	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
x € 1.000	2024	(incl wijz)		
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	202	209	209	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.736	1.527	1.391	-136
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.713	1.871	1.707	-164
Totaal lasten	3.651	3.606	3.307	-299
Baten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	60	125	116	-8
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	560	700	627	-73
Totaal baten	620	824	743	-81
Saldo voor bestemming	-3.031	-2.782	-2.564	218
Mutaties reserves				
Stortingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0	0
Saldo na bestemming	-3.031	-2.782	-2.564	218

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 218.000 voordelig.

Lasten

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting: € 136.000 voordeel.

- Er is in 2025 een premiebesparing op de brandverzekeringen gerealiseerd (€ 60.000).
- In 2025 hebben zich geen noemenswaardige calamiteiten voorgedaan. Hierdoor ontstaat een voordeel op het calamiteitenbudget (€ 83.000).

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: € 164.000 voordeel.

- De middelen die zijn ontvangen om de Verbreding VVE te financieren, overstijgen in 2025 de kosten. Dit geeft een voordeel van € 174.000 (zie ook baten).

Baten

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: € 73.000 nadeel.

- Binnen de regeling Verbreding VVE worden middelen meegenomen naar 2026 (zie ook lasten). Vanaf 2026 wordt de jaarlijkse uitkering verlaagd omdat er een generieke korting wordt toegepast op alle specifieke uitkeringen (SPUKS).

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Doelstelling

Er is ruimte voor vrijetijdsbesteding, zowel door inwoners als recreanten.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Er is een goede culturele infrastructuur met verschillende musea en bibliotheken en evenementen. Voor de leefbaarheid van de dorpen is het bestaan van verenigingen essentieel. Sportbeoefening en vrijetijdsbesteding in verenigingsverband zijn daarom wezenlijke onderdelen van gemeentelijk beleid. Het accent ligt op gezondheid, sociale cohesie en participatie.

Kaderstellende documenten

Romte foar Taal 2021-2025

Beleidsnotitie "Cultuur Promotie wordt Cultuur Evenementen"

Beleidsnotitie Cultuureducatie 2023-2026

Bibliotheekbeleid 2023-2026

Afsprakenkader Sport 2022-2026

Preventieagenda Opsterland 2021-2030

Nota Kansen Benutten 2016-2020

Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland 2022-2030

Bomenbeleidsplan 2020

Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025

Erfgoedverordening

Reguliere werkzaamheden

- Stimuleren en faciliteren culturele initiatieven
- In stand houden cultureel erfgoed
- Stimulearje dat ynwenners en meiwurkers it Frysk sprekke en brûke
- Zorgen voor kwalitatief goede sportaccommodaties
- Accounthouderschap toeristische sector
- Regionale afstemming recreatie en toerisme
- Onderhoud groene buitengebied
- Extensief beheer bermen buiten de bebouwde kom (biodiversiteit)
- Terugplaatsen nieuwe bomen bij noodzakelijke bomenkap
- Periodieke inspectie speeltuinen
- Onderhouden gemeentelijke sportvelden

Thema Sport

Doelstellingen

Wij hebben goede sportaccommodaties. Sporten is bereikbaar voor iedereen

Maatregelen

In 2025 hebben wij de benodigde en gewenste investeringen in buitensportaccommodaties tot en met 2040 in beeld gebracht

Wat wilden we bereiken

De status van alle gemeentelijke buitensportvelden wordt in beeld gebracht, waardoor de kosten voor onderhoud en renovatie duidelijk zijn. Dit geldt voor zowel natuur- als kunstgrasvelden. Ook zijn de wensen van sportverenigingen in beeld gebracht.

Wat hebben we gedaan

Alle kosten voor onderhoud en renovatie van de buitensportvelden die de gemeente in beheer en eigendom heeft, zijn in beeld gebracht tot en met 2040.

In 2025 is 75% van de sportaanbieders actief met sociaal veilige sport en positief sportklimaat

Wat wilden we bereiken

In het Lokaal Sportakkoord 2.0 wordt deze actie benoemd. Sportverenigingen ondernemen acties op minimaal een vertrouwenscontactpersoon per dorp, een actief beleid rond veilig sportklimaat en/of het gratis verstrekken van Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG).

Wat hebben we gedaan

Er zijn vertrouwenscontactpersonen aangesteld die voor meerdere dorpen aanspreekpunt zijn. Voor het opstellen van beleid rond veilig sportklimaat is er een voorbeeld gedragscode opgesteld, een stappenplan voor meldingen gemaakt, een ouderinformatiebrief en een voorbeeld website tekst opgesteld. Dit geheel dient per vereniging op maat gemaakt te worden. Er zijn voor trainers workshops en e-learnings grensoverschrijdend gedrag beschikbaar en voor bestuursleden sessies voor veilig sportbeleid. Daarnaast zijn er interventies opgezet bij diverse verenigingen om het sportklimaat te verbeteren. VOG's kunnen al enkele jaren kosteloos aangevraagd worden via de NOC*NSF.

In 2025 laten we minstens 120 volwassenen met een laag inkomen en minstens 150 kinderen structureel sporten

Wat wilden we bereiken

Vanuit het Volwassenenfonds en het Jeugdfonds Sport & Cultuur worden contributies/abonnementen en benodigde sportattributen gefinancierd.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we 140 volwassenen en 150 kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen laten sporten.

We monitoren het sportgedrag van onze inwoners

Wat wilden we bereiken

Vanuit het lokaal sportakkoord willen we inzicht krijgen in hoeveel inwoners van Opsterland bewegen of sporten. We hebben zicht op de bij het NOC*NSF aangesloten sportleden en via buurtsportcoaches alle sportende kinderen van groep 3 tot en met 8. Er is een groep waarvan we niet weten of ze sporten. Dit willen we inzichtelijk hebben. Het doel hiervan is om op basis van de verkregen data interventies op te zetten, waarmee wij meer inwoners kunnen laten sporten en bewegen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn we gestart met het in beeld brengen van hoeveel inwoners sporten en bewegen. Dit doen we samen met andere gemeenten in HOWOS-verband. De monitor is nog niet afgerond. Op basis hiervan kunnen we later gerichte acties opzetten om meer inwoners te laten sporten.

We realiseren in 2024 en 2025 de vernieuwing en uitbreiding van sportcentrum Kortezwaag in Gorredijk

Wat wilden we bereiken

In Gorredijk werken we aan de toekomst van sportcentrum Kortezwaag. Samen met de exploitant en andere stakeholders zorgen we dat er in 2024/2025 een verbouwd en uitgebreid sportcentrum staat.

Wat hebben we gedaan

Op 21 november is het vernieuwde Sportcomplex Kortezwaag opgeleverd. De opening volgde op 4 december. Daarmee is de uitbreiding en vernieuwing van het sportcentrum afgerond.

Wij onderzoeken in 2025 hoe wij gymnastiek- en turnverenigingen kunnen ondersteunen in hun bestaan om peuter- en kleutergymnastiek te behouden

Wat wilden we bereiken

Wij onderzoeken in 2025 hoe wij gymnastiek- en turnverenigingen kunnen ondersteunen in hun bestaan om peuter- en kleutergymnastiek te behouden. Het doel is om in elk dorp peuter- en kleutergymnastiek te stimuleren.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is het onderzoek met alle gymnastiek- en turnverenigingen, de turnbond en de verenigingsondersteuner afgerond. We zijn gestart met de planfase om peuter- en kleutergymnastiek te behouden.

We hebben de pijnpunten per vereniging op een rij gezet. We brengen in de 7 dorpen met een gymnastiekvereniging de groepen van de onderbouw naar de verenigingen in nauwe samenwerking met de buurtsportcoaches. Er wordt in deze dorpen gerichte promotie gevoerd. De samenwerking wordt georganiseerd op promotie, administratie, trainers en zaalhuur. Gemeente financiert een procesbegeleider om dit proces te begeleiden.

Wij organiseren valpreventieve beweginginterventies

Wat wilden we bereiken

We organiseren samen met buurtsportcoaches, fysiotherapeuten en huisartsen de valpreventieve beweginginterventies. Het doel hiervan is dat ouderen sterker worden en steviger op hun benen komen te staan. Hierdoor wordt het risico op vallen verkleind, waardoor het aantal ouderen dat hierdoor gebruik dient te maken van zorg vermindert. We willen dat minimaal 150 ouderen van 65+ deelnemen die een verhoogd risico hebben op vallen.

Wat hebben we gedaan

In de grote dorpen worden structurele interventies georganiseerd. In enkele kleine dorpen zijn de eerste groepen getraind. Meer dan 100 ouderen hebben deelgenomen aan de beweginginterventies.

Wij stimuleren de begeleiding in de kinderopvang en het peuteronderwijs om kinderen zoveel mogelijk te laten bewegen

Wat wilden we bereiken

We ontwikkelen samen met buurtsportcoaches een pakket om kinderen in kinderopvang en peuteronderwijs te stimuleren tot bewegen. Het doel is om jonge kinderen actief te betrekken bij beweging, wat hun gezonde ontwikkeling en welzijn bevordert.

Wat hebben we gedaan

Alle kinderopvanglocaties in Opsterland hebben een beweegbox ontvangen. De medewerkers zijn getraind om alle kinderen gestructureerd in beweging te brengen. De buurtsportcoaches geven jaarlijks een opfrustraining.

Thema Cultuur

Doelstellingen

Het cultureel klimaat draagt bij aan de leefbaarheid van Opsterland

Maatregelen

De gemeenteraad stelt een nieuw cultuurbeleid vast

Wat wilden we bereiken

Wij stellen in 2026 een nieuw cultuurbeleid op, waarin cultuureducatie en museumbeleid zijn opgenomen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is gestart met de voorbereidingen voor een nieuw cultuurbeleid. Dit traject is in 2025 nog niet afgerond. In dat jaar zijn gesprekken gevoerd met culturele aanbieders, onderwijsinstellingen, muziekverenigingen en andere relevante initiatiefnemers over de toekomst en de positie van kunst en cultuur in de gemeente Opsterland.

Tijdens deze gesprekken zijn knelpunten geïdentificeerd en zijn wensen en aandachtspunten voor de toekomst opgehaald. Daarnaast is verkend welke integrale verbindingen mogelijk zijn met andere beleidsterreinen, zoals erfgoed en de Friese taal. Ook is geïdentificeerd welke rol kunst en cultuur kunnen spelen binnen het sociaal domein en op welke wijze deze rol kan worden vervuld of versterkt.

Bij een aantal culturele organisaties is het contact geïntensiveerd en is, waar nodig, ondersteuning geboden gericht op het versterken van kennis en vaardigheden, met als doel bij te dragen aan de zelfredzaamheid en autonomie van deze organisaties.

De gemeenteraad stelt een nieuw Fries taalbeleid vast

Wat wilden we bereiken

Wij herijken het Fries taalbeleid en leggen dit voor aan de gemeenteraad.

Wat hebben we gedaan

Voor het Fries taalbeleid zijn in het verslagjaar belangrijke voorbereidende stappen gezet. Er zijn een startnotitie, een participatieverslag, een beleidsnota en concepten voor zowel een collegevoorstel als een raadsvoorstel opgeleverd. Deze stukken gaan in 2026 op route en worden in het eerste kwartaal ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Daarnaast is een subsidie aangevraagd voor de inzet van een meertaligheidscöördinator ten behoeve van de uitvoering van het Fries taalbeleid. Deze subsidie is op 18 december 2025 toegekend aan de gemeente Opsterland en wordt ingezet vanaf 2026. De gemeenteraad stelt in 2025 nieuw museumbeleid vast

Wat wilden we bereiken

We stellen in 2025 een nieuw museumbeleid op en leggen dit voor aan de gemeenteraad. Daarin gaat het onder andere over de mogelijkheden om musea in Opsterland toekomstbestendig te maken in relatie tot de overige musea in regio Zuidoost Fryslân.

Wat hebben we gedaan

Het museumbeleid wordt opgenomen in het cultuurbeleid. Het museumbeleid is meegenomen in de startnotitie en het participatieproces wat in 2025 heeft plaatsgevonden.

We geven invulling aan de wet zorgplicht bibliotheken

Wat wilden we bereiken

In 2026 bereiden we ons voor op goede bibliotheken in gemeenten. Een nieuwe wet maakt het verplicht voor gemeenten om bibliotheken te regelen. Ook provincies moeten meewerken aan het opzetten van openbare bibliotheken voor iedereen. Zo krijgt elke inwoner toegang tot een openbare bibliotheek in de buurt.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we gewerkt aan een volwaardige bibliotheek die voldoet aan de nieuwe wet. De bibliotheek biedt toegang tot kennis, lezen, leren, cultuur en ontmoeting. Dit doen we met meer activiteiten, ruimere openingstijden en de inzet van professioneel personeel. Zo bereiden we ons voor op een goede bibliotheek voor alle inwoners in 2026.

Wij stimuleren de samenwerking tussen de bibliotheken en maatschappelijke organisaties

Wat wilden we bereiken

We subsidiëren de bibliotheek. Verder ondersteunen we samenwerkingsinitiatieven tussen de bibliotheek en andere organisaties om de leefbaarheid van Opsterland te versterken, bijvoorbeeld met welzijnsorganisaties en scholen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is de samenwerking tussen de netwerkpartners doorgezet. In 2025 zijn Homestart van Humanitas en Buurtgezinnen ook aangesloten als samenwerkingspartners. Daarnaast is het Informatiepunt digitale overheid (hierna: IDO) gevestigd in de bibliotheek. Het IDO draagt bij aan de doelen voor een volwaardige bibliotheekvoorziening zoals omschreven in de Bibliotheekwet (Wsob).

Thema Recreatie en Toerisme

Opsterland is een aantrekkelijke groene gemeente waar het goed toeven is. Toerisme en recreatie zijn belangrijke instrumenten die de leefbaarheid bevorderen en de lokale economie stimuleren. Binnen de regio Zuidoost Fryslân werken we programmatisch samen aan “Het Andere Friesland”. We zetten in op meer kwaliteit. We benutten onze toeristische mogelijkheden zo veel mogelijk. We werken samen met de horeca en andere ondernemers in deze sector.

Doelstellingen

De kwaliteit van toeristische voorzieningen is (verder) ontwikkeld en verbeterd

Maatregelen

De faciliteiten voor toeristen en recreanten worden meetbaar verbeterd

Wat wilden we bereiken

1. We verbeteren de fiets-, ruiters-, en MTB-netwerken in regionaal verband.
2. De opbrengsten uit de toeristenbelasting zetten we in voor (verdere) ontwikkeling van toeristische voorzieningen en activiteiten.
3. De Turfroute als toeristisch blauw lint door de regio: we verbeteren faciliteiten aan de wal in regionaal verband.
4. We zetten in op promotie, informatievoorziening en gastheerschap op regionaal niveau vanuit 'Het Andere Friesland'.

Wat hebben we gedaan

1. We verbeteren de fiets-, ruiters-, en MTB-netwerken in regionaal verband.
In 2025 is het tweede deel van het tracé van recreatieve fietspaden in de omgeving Bakkeveen/ Wijnjewoude (Duurswouderheide, Oude Bosch en Slotplaats) opgewaard. De uitvoering en het opdrachtgeverschap van dit project werden verzorgd door de Provincie Fryslân.
2. De opbrengsten uit de toeristenbelasting zetten we in voor (verdere) ontwikkeling van toeristische voorzieningen en activiteiten.
De opbrengsten vanuit de toeristenbelasting worden geplaatst in de Reserve Toeristenbelasting. Ook dit jaar zijn vanuit de Reserve Toeristenbelasting onder andere de volgende voorzieningen en activiteiten gefinancierd: Recreatieschap Marrekrite (o.a. beheer fiets- en wandelknooppuntennetwerken); (subsidies voor) toeristische (bovenregionale) evenementen, routes en voorzieningen; financiering t.b.v. promotie, gastheerschap en informatievoorziening (zie punt 3 en 4) en personele kosten.
3. De Turfroute als toeristisch blauw lint door de regio: we verbeteren faciliteiten aan de wal in regionaal verband.
Stichting TRZF (Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland) actualiseerde en optimaliseerde de afgelopen twee jaar de informatie over de Turfroute. Denk daarbij aan goede digitale informatievoorziening via provinciale en regionale kanalen, de Turfroute kaart (Nederlands + Duits) en Turfroute tasjes met informatiemateriaal die werden uitgedeeld bij sluizen langs de Turfroute. Ook werd er ingezet op diverse informatie- en promotiemogelijkheden via landelijke samenwerkingen en media. Gemeentelijk werden diverse subsidies verstrekt om de faciliteiten langs de Turfroute op peil te houden.
4. We zetten in op promotie, informatievoorziening en gastheerschap op regionaal niveau vanuit 'Het Andere Friesland'.
Stichting TRZF werkt voor de landelijke promotie samen met provinciale marketingorganisatie Merk Fryslân. Er werd ingezet op de regio via diverse beurzen, persreizen, advertorials en mediacampagnes (camper- en wintercampagnes). Inzet op online marketing resulteerde in (regio)websitebezoek van +- 145.000 bezoekers en samenwerking met sociale mediakanalen in meer dan 1,5 miljoen views.
Verder werd dit jaar de (digitale) interactieve kaart van de regio verder uitgebreid. De inzet op diverse printmaterialen blijft onverminderd (huis-aan-huis-krant, inspiratiekaart (NL/DE), fiets- en wandelkaart, ansichtkaarten, evenementenposters).

Met betrekking tot informatievoorziening en gastheerschap werd verbinding en kennisuitwisseling tussen gastvrijheidsondernemers gestimuleerd via bijeenkomsten, een klankbordsessie en de gebiedssafari. Daarnaast faciliteerde stichting TRZF workshops over o.a. AI en Canva voor gastvrijheidsondernemers. Afsluitend werd de Open Museum Maand georganiseerd.

Thema Openbaar groen

We onderhouden de openbare ruimte op de manier die past bij de andere thema's uit dit programma: uitnodigend voor inwoners en toeristen. Ook dragen we met het onderhoud bij aan duurzaamheid. We vergroten de biodiversiteit, bijvoorbeeld door meer ruimte te geven aan bloeiende bloemen. Ook zorgen we voor herplanten van bomen.

Doelstellingen

We investeren in de Mienskip en in vertrouwen in de gemeentelijke overheid

Maatregelen

We begeleiden initiatieven vanuit de samenleving

Wat wilden we bereiken

Inwoners en organisaties kunnen via het 'initiatievenformulier' een aanvraag indienen voor verbetering van de leefbaarheid of openbare ruimte. Levensvatbare ideeën ondersteunen wij. Die initiatieven gaan we begeleiden.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we ruim 40 initiatieven ondersteund. Mooie voorbeelden zijn de bijdrage aan de Tour de Odense en het faciliteren bij de aanleg van de picknickplaats in Terwispel.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 5 meegenomen.

Exploitatie					
x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten	7.759	5.591	7.172	7.440	268
Baten	1.497	635	805	944	140
Saldo voor bestemming	-6.262	-4.955	-6.367	-6.495	-128
Mutaties reserves					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	450	177	427	352	-75
Saldo na bestemming	-5.812	-4.778	-5.940	-6.144	-203
Specificatie per taakveld					
x € 1.000	Realisatie 2024		Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Lasten					
5.1 Sportbeleid en activering	653		537	540	2
5.2 Sportaccommodaties	1.516		1.136	1.198	62
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	374		394	389	-6
5.4 Musea	456		90	94	4
5.5 Cultureel erfgoed	43		118	45	-73
5.6 Media	823		912	931	20
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recre.	3.894		3.985	4.243	258
Totaal lasten	7.759		7.172	7.440	268
Baten					
5.1 Sportbeleid en activering	513		378	337	-42
5.2 Sportaccommodaties	152		125	129	4
5.3 Cult.presentatie, -productie en -partic.	12		-	-	-
5.4 Musea	356		14	19	5
5.5 Cultureel erfgoed	-		2	-	-2
5.6 Media	76		-	38	38
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	388		285	422	137
Totaal baten	1.497		805	944	140
Saldo voor bestemming	-6.262		-6.367	-6.495	-128
Mutaties reserves					
Storting reserves	0		0	0	0
Onttrekkingen reserves	450		427	352	-75
Totaal mutaties reserves	450		427	352	-75
Saldo na bestemming	-5.812		-5.940	-6.144	-203

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 203.000 nadelig

Lasten

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties: € 62.000 nadeel.

- Met de exploitant van Sportcentrum Kortezwaag zijn afspraken gemaakt over kostenverdeling, onder andere die van elektra. Omdat dit nog niet voorzien was in de begroting 2025 zorgt dit voor een overschrijding (€ 49.000).

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed € 73.000 voordeel.

- Het aanwijzen van monumenten heeft een langere doorlooptijd gehad dan voorzien. Eigenaren van aangewezen monumenten hebben daarom minder gebruik gemaakt van de subsidie mogelijkheden (€ 36.000).
- Het archeologisch onderzoek, wat nodig is voor verbeterde archeologische waardenkaarten en bronnenkaarten, wordt uitgevoerd in 2026. Hiervoor wordt een resultaatbestemming aangevraagd (€ 20.000).

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie: € 258.000 nadeel.

- De bijdrage voor bediening van de bruggen en het instandhouden van de Turfroute over 2025 valt hoger uit (€ 40.000).
- In 2025 hebben we meer uitgegeven aan het beheer van het openbaar groen als het gevolg van het noodzakelijk inhuren van extern personeel (€40.000).
- In 2025 is meer uitgegeven aan watergangen als gevolg van noodzakelijke voorbereidingen op de totale baggeropgave Opsterland (€125.000). Hier tegenover staat ook een bijdrage van het Wetterskip (€ 60.000), zie batenkant.
- In 2025 zijn de achterstanden van boominspecties weggewerkt. Dit zorgt wel voor een overschrijdingen op het bomenbudget (€ 70.000).

Baten

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie: € 137.000 voordeel.

- Vanuit de Regiodeal is een hogere bate ontvangen voor de renovatie van de recreatieve fietspaden (€ 68.000).
- Vanuit het Wetterskip is een bijdrage ontvangen als compensatie voor de voorbereidingen op de totale baggeropgave Opsterland (€ 60.000).

Mutatie in de reserves

- De lagere onttrekking van de reserve Recreatie en Toerisme wordt veroorzaakt door de hogere bate vanuit de Regiodeal (€ 75.000).

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Inwoner voorop

In Opsterland willen wij dat het goed gaat met onze inwoners. Wij vinden het belangrijk dat iedereen een fijn leven kan hebben en zijn eigen keuzes kan maken. Daarom kijken we naar wat er allemaal speelt in onze gemeenten en wat we kunnen doen om te helpen.

Betaald werk

We gaan een extra inspanning leveren om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. We doen dit samen met onze partners in de arbeidsmarktregio. Hierdoor hebben minder mensen een bijstandsuitkering nodig en halen zij eigenwaarde uit het verdienen van eigen inkomen. In 2025 gaat de wet 'van school naar duurzaam werking'. Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Armoede

We hebben als gemeente een beperkte rol bij het tegengaan van armoede. Die rol nemen we, bijvoorbeeld door meer in te zetten op schuldenpreventie. Een ander voorbeeld is dat we ervoor zorgen dat meer mensen die ervoor in aanmerking komen daadwerkelijk gebruik maken van onze gemeentelijke inkomensvoorzieningen. Vanaf 1 januari 2025 gaat de 'Participatiewet in Balans in werking'. Het doel van de wet is gemeenten meer ruimte te geven om te handelen vanuit de menselijke maat.

Zorg

Wij willen gezondheid en welzijn zoveel mogelijk bevorderen en problemen zo vroeg mogelijk oplossen. Dit doen wij het liefst door het faciliteren en ondersteunen van de eigen familie, vrienden, het dorp en laagdrempelige vormen van hulp. We streven ernaar dat mensen eerder hulp krijgen, voordat problemen ernstig worden. Dit noemen wij de 'beweging naar de voorkant'.

Om goed in te spelen om deze veranderingen willen wij meer werken in het gedachtegoed van positieve gezondheid. De aandacht gaat uit naar wat de inwoner kan en wil, en wat hun leven betekenisvol maakt; niet meer naar de klachten en het probleem.

Jeugdhulp

Bij de jeugdhulp gaat het allereerst om de jeugdige en om wat die nodig heeft. Tegelijk besteden we een groot deel van onze begroting aan die jeugdhulp. Daarom houden we deze hulp bereikbaar én betaalbaar. Ook hier richten we ons nadrukkelijk op het voorkomen van (duurdere) zorg. Net zoals we dat bij de WMO/zorg doen, nemen we diverse maatregelen om dat te bereiken. Daarbij werken we nauw samen met de scholen.

Dorpen

Hoe we met onze dorpen omgaan, staat ook in dit programma van de begroting. Nieuw dorpenbeleid wordt leidend voor de komende jaren. Daarnaast gaan we verder met de doarpsspetearen (voorheen noemden we dit dorpstafels). Verder ronden de dorpen en de gemeente de actieplannen voor de dorpshuizen af.

Vluchtelingen

Nog steeds vragen zowel vluchtelingen uit Oekraïne als statushouders en vluchtelingen uit de rest van de wereld onze aandacht. De huisvesting van vluchtelingen en statushouders voeren wij projectmatig uit. Dat staat daarom in de paragraaf Vluchtelingen.

Kaderstellende documenten

Preventieagenda Opsterland 2021-2030
 Beleidsnota nieuwe Wet inburgering 2022
 Fryske Regiovisie Jeugd 2023
 Verordening Hart voor de Jeugd 2025
 Visie complementaire ondersteuning 2023
 Kadernota Dorpshuizenbeleid 2021 - 2026
 Dorpenbeleid 'Doarpen oan set' 2025
 Nota Hert foar Opsterlân
 Lokale Inclusie Agenda
 Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Opsterland 2023
 Beleidsplan Schuldhulpverlening 2025
 Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Opsterland 2023
 Re-integratieverordening gemeente Opsterland 2023

Reguliere werkzaamheden

- Verstrekken bijstandsuitkeringen
- Ondersteuning bij re-integratie naar regulier werk of werk via Caparis
- Aanbieden jeugdhulp en andere ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen
- Aanbieden ondersteuning WMO voor ouderen, mantelzorgers e.d. (bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, hulpmiddelen, gehandicaptenparkeerplaats)
- Zorgen voor dagbesteding en begeleiding
- Ondersteuning bij geldzorgen en schulden
- Zorgen voor inburgering statushouders
- Zorgen voor opvang vluchtelingen Oekraïne
- Subsidiëren sociaal-cultureel werk
- Bieden welzijnswerk (jongerenwerk e.d.)
- Ondersteuning dorpen, dorpshuizen en plaatselijk belangen
- Behandeling klachten en bezwaren

Thema Uitvoering sociale wetgeving

Doelstellingen

Meer inwoners zijn financieel gezond

Maatregelen

De gemeenteraad stelt een beleidsnota voor minima en armoede vast

Wat wilden we bereiken

We stellen een beleidsnota minima en armoedebeleid op. Het besteedbaar inkomen van de minima is (ook in Opsterland) de laatste jaren steeds meer onder druk komen te staan. Daarom is het belangrijk om met een visie te komen voor het beleid rondom armoedebestrijding.

Wat hebben we gedaan

We hebben in 2025 onderzoek gedaan naar een beleidsnota minima en armoedebeleid. Dit heeft opgeleverd dat het uitwerken van deze nota een zorgvuldig proces vraagt, waarin stakeholders zoals Humanitas en de woningcorporaties actief worden betrokken. Dit proces is in 2025 nog niet afgerond.

We bereiden ons voor op de nieuwe wettelijke taak van basisdienstverlening voor schuldhulpverlening

Wat wilden we bereiken

Het Rijk wil dat iedere gemeente dezelfde 'basisdienstverlening' voor schuldhulpverlening gaat aanbieden. In 2025 voeren we dit ook in bij de gemeente Opsterland. Belangrijkste punten zijn het aanbieden van een saneringskrediet, een aflostermijn van 18 maanden en het bieden van nazorg.

Wat hebben we gedaan

We hebben de basisdienstverlening schuldhulpverlening in 2025 in Opsterland geïmplementeerd. Zo kunnen cliënten (onder voorwaarden) nu gebruikmaken van een saneringskrediet, hanteren we de aflossingstermijn van 18 maanden en bieden we standaard nazorg na een traject schuldhulpverlening.

We continueren onze inzet met betrekking tot de communicatie over financieel gezond gedrag en de gemeentelijke inkomensvoorzieningen

Wat wilden we bereiken

We willen stimuleren dat inwoners financieel gezond blijven. We zetten een voorlichtingscampagne op voor scholen, sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast maken we onze hulpverlening en inkomensvoorzieningen bekend via de gemeentewebsite en onze spreekuren in de bibliotheek.

Wat hebben we gedaan

We zijn in 2025 aangesloten bij de Week van het Geld om financieel bewustzijn bij de scholen in Opsterland te stimuleren. Daarnaast is er via (maatschappelijke) organisaties zoals de bibliotheek, Code Hans en Humanitas, veel aandacht besteed aan dit onderwerp. In onze communicatie hebben we ingezet op het bekender maken van ons aanbod voor hulpverlening (gemeente en vrijwilligersorganisaties) en onze inkomensvoorzieningen. Ook hebben we een extra consulent vroegsignalering (voor het signaleren van betalingsachterstanden en mogelijke schulden) aangenomen.

We implementeren de wetwijziging Participatiewet in Balans

Wat wilden we bereiken

In 2025 wordt met Participatiewet in Balans een belangrijke wetwijziging van de Participatiewet ingevoerd. We implementeren deze wet. Hierdoor kunnen we als gemeente meer maatwerk bieden en meer vanuit de menselijke maat werken in onze dienstverlening voor inwoners in de bijstand.

Wat hebben we gedaan

De Participatiewet in Balans is in 2025 door de landelijke politiek aangenomen, maar de invoering is grotendeels uitgesteld. Er zijn een aantal kleine wetwijzigingen zijn sinds 1 januari 2026 al wel ingegaan. Deze wijzigingen hebben wij in 2025 in onze uitvoering van de Participatiewet geïmplementeerd. De grootste wetwijzigingen gaan in op 1 januari 2027. Wij zullen ons hier in 2026 verder op voorbereiden.

Doelstellingen

Minder inwoners leven van een bijstandsuitkering

Maatregelen

Caparis ontwikkelt zich verder naar een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf

Wat wilden we bereiken

Caparis gaat zich de komende jaren ontwikkelen tot een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dat vraagt ook inzet van ons als gemeente. In 2025 gaan we als gemeente 5 extra afspraakbanen en 2 extra plekken Beschut Werk bij Caparis realiseren. Ook gaan er inburgeraars vanuit Opsterland bij Caparis participatie-uren uitvoeren, als verplicht onderdeel van hun inburgering. Daarnaast onderzoeken we in 2025 de mogelijkheden voor extra impuls gelden vanuit het Rijk voor het verstevigen van de infrastructuur voor sociale ontwikkelbedrijven, zoals Caparis. Op dit moment zijn we ook bezig met een plan van aanpak voor een pilot basisbanen via Caparis, dat begin 2025 ter besluitvorming ligt bij de gemeenteraad.

Wat hebben we gedaan

We hebben in 2025 vijf extra werkplekken Beschut Werk en drie extra Afspraakbanen gerealiseerd bij Caparis. Zestien inburgeraars hebben werkervaring opgedaan bij Caparis, als onderdeel van hun inburgering. Het plan van aanpak 'basisbanen' is in maart 2025 voor onbepaalde tijd opgeschort en via

een raadsbrief gecommuniceerd. We zijn medio 2025 begonnen met een onderzoek naar de mogelijkheden om de sociale werkinfrastructuur in de regio te versterken met behulp van de impuls gelden vanuit het Rijk.

We bereiden ons voor op de implementatie van het wetsvoorstel 'van school naar duurzaam werk' en het wetsvoorstel Participatiewet in Balans.

Wat wilden we bereiken

De invoering van de wet 'van school naar duurzaam werk' en de wet Participatiewet in Balans staat gepland voor 2025.

Het kabinet wil met het wetsvoorstel 'van school naar duurzaam werk' jongeren met (een mogelijke) afstand tot de arbeidsmarkt en voortijdige schoolverlaters een betere begeleiding bieden bij de overgang van school naar werk. In het wetsvoorstel van school naar duurzaam werk wordt daarvoor een aantal maatregelen voorgesteld, die de wettelijke taken van scholen en gemeenten wijzigen of uitbreiden. De te ondersteunen doelgroep kwetsbare jongeren wordt bijvoorbeeld uitgebreid van 23 jaar tot 27 jaar.

Het kabinet wil met het wetsvoorstel Participatiewet in Balans de hardheden uit de huidige wet wegnemen en deze eenvoudiger, begrijpelijker en beter aansluitend maken. De aangepaste Participatiewet wil mensen meer centraal stellen, gaat uit van vertrouwen en sluit beter aan op wat mensen (aan)kunnen en nodig hebben (zoals ook nadruk op maatschappelijke participatie, dan alleen werk). Beide wetsvoorstellen moeten nog door de Eerste en de Tweede Kamer.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben we ons voorbereid op de invoering van de wetten *van school naar duurzaam werk* en *Participatiewet in Balans* per 1 januari 2026. We hebben regionaal samengewerkt met scholen en partners en een nieuw regionaal plan gemaakt om schooluitval te voorkomen voor de periode 2026-2029. Ook is de samenwerking tussen onderwijs en participatie binnen de gemeente versterkt. Daarnaast hebben wij voorbereidingen getroffen voor aanpassing van de re-integratieverordening voor komend jaar en voor een stapsgewijze invoering van de Participatiewet in Balans, met aandacht voor maatschappelijke participatie.

We intensiveren onze aanpak voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt

Wat wilden we bereiken

Samen met Caparis werken we aan de talenten van de uitkeringsgerechtigden. We ontwikkelen in 2025 een traject gericht op maatschappelijke participatie en op het mensen in beweging krijgen door sport en bewegen. We zetten in op basisbanen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is gewerkt aan een nieuwe gezamenlijke inkoop van re-integratie en participatiediensten voor de OWO-gemeenten vanaf 2026. Daarin is een traject voor maatschappelijke participatie opgenomen, met aandacht voor sport en bewegen. Caparis is één van de aanbieders en brengt vooral bij mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt hun talenten en vaardigheden in beeld, om hen beter te begeleiden naar werk of participatie.

We stimuleren de participatie van inburgeraars, onder andere met 16 werkervaringsplekken bij Caparis .

Wat wilden we bereiken

Voor inburgeraars hebben we een weekvullend programma op grond van de Wet Inburgering 2021. Zij volgen taallessen via Firda of Stavoor, doen werkervaring op bij Caparis of andere werkgevers en krijgen ook maatschappelijke begeleiding via Code Hans. Het doel is dat inburgeraars in Opsterland zo snel mogelijk actief meedoen en zo snel mogelijk uitstromen naar betaald werk. We bieden ook een werkervaringsplek aan binnen onze ambtelijke organisatie.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben ongeveer 100 inburgeraars vanuit de gemeente Opsterland taallessen gevolgd bij Firda of Stavoor, als onderdeel van hun inburgering. Zij deden daarnaast ook werkervaring op via

Caparis of een andere werkgever (via 'taalstages'). Ook kregen zij begeleiding via Code Hans bij het maatschappelijk integreren. In 2025 is ook de eerste werkervaringsplek gerealiseerd voor een inburgeraar binnen onze ambtelijke organisatie.

We werken de Strategische Koers 2022-2026 voor de arbeidsmarktregio uit in meerdere uitvoeringsplannen.

Wat wilden we bereiken

De gemeente Opsterland werkt samen met onder andere onderwijspartners, zorgpartijen, UWV, de provincie en andere gemeenten. Wat we samen willen bereiken hebben we vastgelegd in de Strategische Koers 2022-2026 voor de Arbeidsmarktregio (Fryslân Werkt). In het kader van de hervorming van de infrastructuur van de arbeidsmarkt, wordt in de Arbeidsmarktregio Fryslân ook samen gewerkt aan het vormen van een regionaal werkcentrum, door het verstevigen van de samenwerking tussen betrokken partners in de regio. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan 1 regionaal loket, waar werkzoekenden en werkgevers elkaar regionaal beter kunnen vinden.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is het Regionaal Werkcentrum Fryslân geopend in Leeuwarden. Dit is één loket waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers beter worden geholpen. Het werkcentrum is een samenwerking van gemeenten, UWV, onderwijs en sociale ontwikkelbedrijven. Samen is ook een meerjarenagenda vastgesteld om werkgevers beter te ondersteunen en extra hulp te bieden aan mensen die dit nodig hebben.

Thema Maatschappelijke ondersteuning

Doelstellingen

Inwoners houden de regie over hun eigen leven en kunnen zelfstandig blijven wonen.

Maatregelen

De gemeenteraad stelt een Lokale Inclusie Agenda vast

Wat wilden we bereiken

In 2024 is er gewerkt aan een Lokale Inclusie Agenda. In 2025 wordt het beleidsplan voorgelegd aan de gemeenteraad. De acties en actieplannen die daaruit voortvloeien worden in gang gezet.

Wat hebben we gedaan

De Lokale Inclusie Agenda is op 29 september 2025 vastgesteld door de gemeenteraad.

Er wordt een beleidsnotitie over mantelzorg aan u voorgelegd

Wat wilden we bereiken

Het mantelzorgbeleid dat in 2024 is toegezegd en wordt in 2025 voorgelegd aan de gemeenteraad.

Wat hebben we gedaan

Het beleidsplan Hert foar Opsterlân is op 29 september 2025 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is mantelzorgondersteuning als van de deelinspanningen opgenomen.

We kopen nieuwe Wmo-maatwerkvoorzieningen in.

Wat wilden we bereiken

De contracten voor het leveren van Wmo maatwerkvoorzieningen eindigen op 31 december 2025. In 2025 worden de maatwerkvoorzieningen opnieuw ingekocht, waarbij ook de mogelijkheid van gebiedsgericht inkopen wordt onderzocht. De inkoop doen we in OWO verband. Mogelijk dat n.a.v. uitgangspunten van de inkoop, de Wmo verordening aangepast moet worden.

Wat hebben we gedaan

In OWO verband zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding afgerond. De planning is om per 1 juli 2026 nieuwe contracten af te sluiten. In overleg met de huidige aanbieders is overeengekomen de bestaande contracten tot 1 juli 2026 te verlengen.

We voeren in 2025 een verkennend onderzoek uit naar de ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag

Wat wilden we bereiken

We gaan in 2025 stappen zetten om de huisvesting en de ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag, te realiseren. Deze mensen worden nu vaak tijdelijk opgevangen in maatschappelijke opvang of op plekken waar permanente bewoning niet mogelijk is. Om deze groep permanente huisvesting te bieden in een prikkelarme omgeving, is het realiseren van onconventionele woonplekken noodzakelijk.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is de regionale woonzorgvisie vastgesteld en zijn er provinciaal verdere voorbereidingen getroffen voor een urgentieverordening volgens de Wet regie Volkshuisvesting. In beide documenten is aandacht voor de huisvesting en de ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag. Dit wordt na 2025 verder uitgewerkt.

Wij stellen een nieuwe subsidieregeling voor sociaal-cultureel werk op

Wat wilden we bereiken

In 2025 stellen we een nieuwe subsidieregeling huisvestingskosten sociaal-cultureel werk op.

Wat hebben we gedaan

Er is in 2025 geen nieuwe subsidieregeling opgesteld, omdat daar vanuit de dorpen geen behoefte aan blijkt te zijn. De huidige systematiek is gebaseerd op maatwerk per dorp en voldoet. De noodzaak voor een nieuwe subsidieregeling gaan we heroverwegen.

Wij stellen een uitvoeringsagenda dementievriendelijke gemeente op

Wat wilden we bereiken

Omdat er steeds meer oudere mensen zijn, komen er ook (fors) meer mensen met dementie. Meer mensen met dementie zullen in de individuele thuissituatie wonen. Dit levert een aantal specifieke uitdagingen op. In 2023 hebben wij beleid opgesteld over dit onderwerp. We stellen in 2024 hiervoor een uitvoeringsagenda op. Daarin staan concrete stappen om een dementievriendelijke gemeente te worden.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is het Odensehuis Beetsterzwaag uitgebreid met één extra dagdeel, met activiteiten gericht op bewegen en actief zijn. Regionaal is een gezondheidspad uitgewerkt met aandacht voor mensen met dementie. Daarom wordt de gemeentelijke uitvoeringsagenda in 2026 opgesteld, zodat de acties uit dit gezondheidspad daarin kunnen worden opgenomen. Dit draagt bij aan de ambitie om een dementievriendelijke gemeente te worden.

Doelstellingen

Met preventie voorkomen en beperken we problemen en versterken we de zelfredzaamheid

Maatregelen

We stellen een plan van aanpak op voor GALA en voeren dat uit

Wat wilden we bereiken

In 2025 ontvangen wij een specifieke uitkering (SPUK) voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We stellen een plan van aanpak op voor de inzet van deze middelen, die grotendeels bestaande middelen onder één noemer samenvoegen. Dit plan van aanpak voegen we samen met het actieplan vanuit de preventieagenda. Hierdoor versterken het GALA-plan en de huidige preventieagenda elkaar. We werken samen met de dorpen aan een lokale aanpak.

Wat hebben we gedaan

Het plan van aanpak voor GALA is samengevoegd met het actieplan Preventie. De raad is geïnformeerd over het actieplan op 27 januari 2025. Hier zijn diverse acties opgenomen die bekostigd worden vanuit de GALA middelen. Voorbeelden hiervan zijn ketenaanpakken zoals Kansrijke Start, Welzijn op Recept en Valpreventie, waarbij is ingezet op een meer duurzame en structurele samenwerking. Meer informatie over de uitgevoerde acties is opgenomen in het actieplan Preventie. In de raadsbrief die op 4 december 2025 is verzonden, evenals in het daarbij behorende actieplan voor 2026, is een terugblik opgenomen op de in 2025 uitgevoerde acties.

We voeren het actieplan preventie uit

Wat wilden we bereiken

De omslag naar preventie is nodig om de zorg toekomstbestendig te maken. De Preventieagenda 2021-2030, met zeven actielijnen als uitgangspunt, werd in 2021 door de raad vastgesteld. Jaarlijks stellen we een actieplan preventie op, waarin we de actielijnen verder uitwerken met onze partners en inwoners.

Wat hebben we gedaan

Het actieplan 2025 hebben wij uitgevoerd. Op 27 januari is de gemeenteraad geïnformeerd over dit actieplan. In het actieplan voor volgend jaar wordt teruggekeken naar de acties van 2025 en een plan gemaakt voor 2026. Veel van de acties richten zich op het versterken van bestaande netwerken en structuren. Hierbij kunt u denken aan het project opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO), de Lokale educatieve Agenda en de sociale basis. Meer informatie over de uitgevoerde acties is opgenomen in het actieplan Preventie. In de raadsbrief die op 4 december 2025 is verzonden, evenals in het daarbij behorende actieplan voor 2026, is een terugblik opgenomen op de in 2025 uitgevoerde acties.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Afhandeling Wmo-aanvragen

In 2025 nam het aantal aanvragen Wmo sterk toe. Er heeft extra inzet plaatsgevonden, zodat we bleven voldoen aan onze behandeltermijnen.

Thema Jeugdhulp

Doelstellingen

Jeugdigen ontwikkelen zich zo goed mogelijk

Maatregelen

In 2025 geven we invulling aan het project 'Van 18- naar 18+'

Wat wilden we bereiken

Er is een concept projectplan 'Van 18- naar 18+' opgesteld en de consultants zijn op de hoogte van het toekomstplan. Dit project draagt bij aan een soepele overgang voor jongeren richting volwassenheid en alle verantwoordelijkheden die hierbij horen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is het projectplan *Van 18- naar 18+* verder uitgewerkt en zijn consultants geïnformeerd over het toekomstplan. Jongeren krijgen via de Kwikstart-app duidelijke informatie over wat zij vóór hun achttiende moeten regelen. Ook zijn gesprekken gevoerd met het gebiedsteam en partners om het toekomstplan beter te laten aansluiten op de overgang naar volwassenenzorg.

We geven invulling aan de Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)-aanpak voor jeugdigen van 10 tot 18 jaar

Wat wilden we bereiken

We voeren de Preventieagenda uit waar OKO-deel van uitmaakt. In 2026 voeren wij de - in 2024 bepaalde - lokale speerpunten van OKO verder uit. Dit doen we door middel van participatie met onze inwoners. We werken regionaal samen en streven ernaar OKO provinciaal te borgen door het onderdeel te laten zijn van de Friese Preventie Aanpak.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn wij van start gegaan met de implementatie van OKO. Ouderbetrokkenheid en Zinnvolle vrijetijdsbesteding zijn de speerpunten geworden. De eerste zes werkgroepen zijn opgericht, waarvan één samen met ouders/opvoeders. In OWO-verband hebben wij meerdere voorlichtingsmomenten georganiseerd voor ouders/opvoeders. OKO is ook geborgd in de samenwerking met de scholen.

We monitoren, evalueren, stellen bij en continueren in 2025 de samenwerking tussen het onderwijs en zorg in de aanpak 'Consulent Jeugd op school'

Wat wilden we bereiken

In 2025 sluiten we de pilotfase van 'Consulent Jeugd op school' af, waarbinnen de consulenten Jeugd meer uren per scholen beschikbaar hebben. We onderzoeken in 2025 op welke manier deze aanpak ingebed kan worden op alle scholen in de gemeente Opsterland. Tevens werken we in 2025 volgens een gezamenlijke ondersteuningsroute (Onderwijs en Zorg) op school, waarbinnen de consulent Jeugd en ook het aanbod en mogelijkheden van het voorliggend veld een duidelijke rol hebben.

Wat hebben we gedaan

De evaluatie van de pilot 'Consulent Jeugd op school' is afgelopen jaar afgerond. Op 10 november heeft de gemeenteraad positief ingestemd met een structurele inzet van de consulenten op alle scholen in Opsterland vanaf 2026. Samen met de scholen is een gezamenlijke route ondersteuningsvragen Onderwijs - Zorg ontwikkeld en vastgesteld.

We ontwikkelen de preventieve aanpak (Kansrijke start) door, voor kinderen tussen de -10 maanden en 2,5 jaar

Wat wilden we bereiken

We voeren het actieprogramma preventie jeugd uit. Onderdeel hiervan is dat we in 2025 de actielijnen van 'Kansrijke start' uitvoeren.

Wat hebben we gedaan

Het plan van aanpak is vastgesteld en geeft richting aan het te voeren beleid. Daarnaast zijn er gezamenlijke speerpunten opgesteld met volledige lokale coalitie Kansrijke start. Daarnaast is er een casuïstiek groep gestart met verloskundigen en Jeugdgezondheidszorg.

Doelstellingen

Voor de meest kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen is passende jeugdhulp beschikbaar

Maatregelen

We voeren de acties uit van de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028

Wat wilden we bereiken

In 2025 starten we met de uitvoering van deze ontwikkelopgaven en meten we de voortgang met de monitor 'Hervormingsagenda'. Een deel van deze opgaven is al verwerkt in de Fryske Regiovisie Jeugdhulp en het Toekomstscenario Fryslân. Van 2023 tot 2028 pakken we knelpunten in de jeugdzorg structureel aan om het stelsel financieel houdbaar te maken.

Wat hebben we gedaan

Het budget voor Korte Lichte ondersteuning is toegekend in de perspectiefbrief 2025 en in de begroting 2026. Medewerkers van het gebiedsteam gaan, in lijn met de Hervormingsagenda, zelf lichte hulp verstrekken. In 2025 zijn de medewerkers van het gebiedsteam getraind in de verklarende

analyse en deze wordt, waar nodig, toegepast. Daarnaast werken we met het regionale ondersteuningsplan voor de vraagverheldering.

We voeren de acties uit van het actieprogramma Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2022-2026

Wat wilden we bereiken

In 2025 werken we aan de thema's uit het actieprogramma Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2022-2026. We versterken de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en jeugdhulp met een plan voor collectieve jeugdhulp in het SBO en VSO. We ontwikkelen een provinciale aanpak voor beter zicht op verzuim en thuiszitters.

Wat hebben we gedaan

We hebben in Zuidoost-Friesland-verband een start gemaakt met een visie op jeugd, onderwijs en gemeenten. De collega's van het gebiedsteam zijn getraind in de Verklarende Analyse. Het ondersteuningsplan is geëvalueerd. De raad heeft op 10 november ingestemd met de uitbreiding van consulenten jeugd op school.

We voeren de acties uit van het Toekomstscenario Fryslân

Wat wilden we bereiken

In 2025 hebben we activiteiten voorbereid om in 2026 de kind- en beschermingsketen in Fryslân te versimpelen. De keten wordt gezinsgericht, eenvoudig, rechtsbeschermend, transparant en lerend ingericht. We borgen en promoten de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties, vergroten de expertise van consulenten, en implementeren de visie gefaseerde ketenzorg. Daarnaast ontwikkelen we een Serious Game om professionals te trainen in het signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Wat hebben we gedaan

De serious game is ontwikkeld en in december opgeleverd. In Q1 2026 wordt deze gelanceerd en in 18 gemeenten in gebruik genomen. We werken volgens de visie gefaseerde ketenzorg. Het convenant Sociaal Platform is ondertekend. We werken met de meldcode. We werken met de afsluittafel. Dit is een warme overdracht na afronding van een ondertoezichtstelling naar het vrijwillig kader.

Wij evalueren de aanpak gericht op het normaliseren van problematiek

Wat wilden we bereiken

In 2025 evalueren we onze aanpak om jeugdproblematiek bij jongeren en ouders te normaliseren. We blijven de afspraken met externe verwijzers over het gebruik van het opvoedkwadrant van SDF voor zorgindicaties monitoren en controleren op onnodig langdurige intensieve jeugdzorg. Daarnaast evalueren en breiden we indien nodig de mogelijkheden voor vaktherapie uit als ondersteuning tussen preventie en zwaardere zorg.

Wat hebben we gedaan

We hebben lichte interventies uitgebreid en vroegsignalering verbeterd. We zetten in op het versterken en het promoten van het voorliggend veld, door middel van het Voor Elkaar Plein. Door de inzet van contractmanagement wordt gestuurd op de inzet van specialistische jeugdhulp. Deze combinatie zorgt er voor dat wij de inzet van zwaardere zorg voor zover mogelijk kunnen beperken. Vaktherapie is opnieuw ingekocht.

Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen

Doelstellingen

In elk dorp waar nu ook een dorpshuis is, is een dorpshuisfunctie aanwezig

Maatregelen

We faciliteren toekomstbestendige dorpshuisfuncties in de dorpen.

Wat wilden we bereiken

In 2022 zijn voor alle dorpshuizen koersplannen opgesteld. In 2023 zijn hiervoor actieplannen opgesteld en is gestart met de uitvoering.

1. De actieplannen zijn afgerond 2025.
2. Wij hebben structureel ambtelijk overleg met ieder dorpshuisbestuur om de stand van zaken te bespreken.
3. Wij hebben een onderhoudsregeling opgesteld voor de geprivatiseerde dorpshuizen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn bijna alle actieplannen voor de dorpshuizen uitgevoerd. Voor de dorpshuizen in Siegerswoude, Wijnjewoude, Hemrik en Langezwaag zijn de conceptdocumenten over eigenaarschap klaar. Deze documenten zijn gemaakt in goed overleg met de besturen van de dorpshuizen. Met alle dorpshuisbesturen is in 2025 meerdere keren ambtelijk overleg geweest. Voor de dorpshuizen in Jonkerslân, Nij Beets en Luxwoude, die geprivatiseerd zijn, is een onderhoudsregeling gemaakt.

Doelstellingen

Wij zoeken de verbinding met de dorpen en enthousiasmeren inwoners om initiatieven te starten om hun leefomgeving te verbeteren

Maatregelen

In 2025 hebben in alle dorpen Doarpspetearen plaatsgevonden

Wat wilden we bereiken

In 2025 organiseren we Doarpspetearen in de resterende 7 dorpen. In 2024 hebben wij hier een start meegemaakt. De Doarpspetearen heetten voorheen Dorpstafels. De Doarpspetearen zijn gesprekken met inwoners over de ontwikkelingen in hun dorp.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn er drie Doarpspetearen georganiseerd in Jonkerslân, Langezwaag en Terwispel. De dorpen Bakkeveen, Wijnjewoude, Frieschepalen en Siegerswoude hebben aangegeven liever op een later moment een Doarpspetear te organiseren.

Wij continueren de subsidieregeling Dorpsbudgetten

Wat wilden we bereiken

De Plaatselijke Belangen ontvangen Dorpsbudgetten. Hiermee kunnen zij naar eigen inzicht projecten en activiteiten ondersteunen die de leefbaarheid in het dorp versterken en inwonerparticipatie vergroten.

Wat hebben we gedaan

In 2025 heeft elk dorp een dorpsbudget gekregen. Dit budget bestaat uit € 3.000 plus € 1 per inwoner. De Plaatselijke Belangen beheren dit dorpsbudget. De aanvragen waren gericht op het organiseren van dorpsactiviteiten en het verfraaien van de fysieke leefomgeving.

Wij ondersteunen minimaal 15 inwonersinitiatieven met een financiële bijdrage vanuit de subsidieregeling Foar ús Doarp

Wat wilden we bereiken

Foar ús doarp is een subsidieregeling voor initiatieven die als doel hebben: het stimuleren van leefbaarheid en/of sociale samenhang in buurten, wijken of het dorp. We brengen de subsidieregeling onder de aandacht via de nieuwsbrief 'Nijs foar en út de doarpen'.

Wat hebben we gedaan

In 2025 ontvingen 28 initiatieven een financiële bijdrage vanuit de regeling Foar ús Doarp. Hiervan waren 16 initiatieven ten behoeve van sociale ontmoetingsactiviteiten en 9 gericht op het verfraaien van de fysieke leefomgeving. Daarnaast ontvingen 3 dorpen een bijdrage voor het verzekeren van praalwagens tijdens een optocht.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves van programma 6 meegenomen.

Exploitatie x € 1.000	Realisatie	Begr. 2025	Begr. 2025	Realisatie	Mut B25<>R25
	2024	(Primitief)	(incl wijz)	2025	
Lasten	42.837	43.418	45.496	45.998	502
Baten	15.712	13.090	14.095	14.440	345
Saldo voor bestemming	-27.125	-30.328	-31.401	-31.558	-157
Mutaties reserves					
Lasten	1.030	30	30	30	-
Baten	308	80	80	80	-
Saldo na bestemming	-27.847	-30.278	-31.351	-31.508	-157

Specificatie per taakveld x € 1.000	Realisatie	Begr. 2025	Realisatie	Mut B25<>R25
	2024	(incl wijz)	2025	
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.595	5.346	5.374	27
6.23 Toegang/1e lijnsvr. Integraal	-	968	1.033	66
6.3 Inkomensregelingen	10.718	11.596	12.039	442
6.4 Begeleide participatie	3.524	3.630	3.681	50
6.5 Arbeidsparticipatie	1.333	1.416	1.595	179
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.188	1.450	1.543	93
6.711 Hulp bij het huishouden (WMO)	3.606	3.844	3.705	-138
6.712 Begeleiding (WMO)	1.824	1.750	1.822	72
6.713 Dagbesteding (WMO)	704	775	722	-53
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-	1.000	970	-30
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-	5.844	6.497	652
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	2.500	1.839	-661
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	250	157	-93
6.791 PGB Wmo	-	225	243	18
6.792 PGB Jeugd	-	550	527	-23
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	11	7	12	4
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	33	-	29	29

Exploitatie				
6.821 Jeugdbescherming	-	550	416	-134
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	-	3.420	3.420	-
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-	374	374	-
Vervallen taakvelden	15.301	-	-	-
Totaal lasten	42.837	45.496	45.998	502
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.192	3.632	3.840	208
6.23 Toegang/1e lijnsvrz. Integraal	-	16	48	32
6.3 Inkomensregelingen	9.610	9.792	9.852	60
6.5 Arbeidsparticipatie	56	-	6	6
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	303	-	23	23
6.711 Hulp bij het huishouden (WMO)	-	230	257	27
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-	425	414	-11
Vervallen taakvelden	551	-	-	-
Totaal baten	15.712	14.095	14.440	345
Saldo voor bestemming	-27.125	-31.401	-31.558	-157
Mutaties reserves				
Stortingen reserves	-1.030	-30	-30	0
Onttrekkingen reserves	308	80	80	0
Totaal mutaties reserves	-722	50	50	0
Saldo na bestemming	-27.847	-31.351	-31.508	-157

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 157.000 nadelig.

Lasten

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: € 27.000 nadeel.

- Er is € 113.000 meer aan inburgeringsvoorzieningen besteed. Bij de baten geeft dit een tegengesteld effect.
- Sociaal Medische Indicatie (SMI) Kinderopvang geeft een voordeel van € 49.000, in 2025 is minder beroep gedaan op deze regeling.
- Voor het project Inwonersparticipatie vindt de in 2025 geplande resultaatmeting in 2026 plaats, hiervoor wordt een resultaatbestemming aangevraagd voor het bedrag van € 10.000.

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorziening Integraal: € 66.000 nadeel.

- Stijgende abonnementskosten voor de kennissystemen, normenkader begeleiding en clientervaringsonderzoeken in het kader van de Wmo en Jeugdwet geven een nadeel van € 43.000.
- Een stijging van de doorbelasting van Sociaal Domein Fryslân (SDF) geeft een nadeel van € 41.000.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen: € 442.000 nadeel.

- De lasten m.b.t. de gebundelde uitkeringen (BUIG) zijn € 372.000 hoger uitgevallen. Het aantal uitkeringsgerechtigden in de gemeente is in 2025 na jaren van daling licht gestegen. De uitkering van het rijk groeit niet direct mee.
- Aan minimaregelingen is € 97.000 meer uitgegeven dan begroot. De uitgaven aan bijzondere bijstand laten dit jaar een stijging zien.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie: € 50.000 nadeel.

- Binnen dit taakveld zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie: € 179.000 nadeel.

- Participatie werkdeel laat een nadeel zien van € 142.000. Het aantal inwoners dat werkt met een loonkostensubsidie stijgt en deze inwoners hebben daarbij begeleiding nodig.

Taakvelden Uitvoering WMO: 6.60 Hulpmiddelen en Diensten, 6.711 Hulp bij het Huishouden, 6.712 Begeleiding, 6.713 Dagbesteding, 6.791 PGB WMO, 6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang, 6.811 Beschermd Wonen, 6.91 Coördinatie en Beleid WMO: € 25.000 nadeel

- De verstrekte woon- (€ 53.000) en vervoersvoorzieningen (€ 72.000) laten een overschrijding zien. Meer inwoners dan voorzien hebben een beroep gedaan op deze regelingen.
- De kosten voor Huishoudelijke hulp zijn € 74.000 lager. De groei van het aantal inwoners dat gebruikt maakt van deze regeling is lager dan voorzien.
- Er is € 73.000 meer besteed aan Begeleiding dan begroot. Het aantal inwoners met een indicatie voor begeleiding is in 2025 licht gestegen.
- Aan dagbesteding is € 109.000 minder uitgegeven. Het aantal inwoners dat naar dagbesteding gaat, is lager dan voorzien.

Taakvelden Uitvoering Jeugd: 6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal, 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal, 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal, 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk, 6.792 PGB Jeugd, 6.821 Jeugdbescherming, 6.92 Coördinatie en Beleid Jeugd: € 289.000 voordeel.

- Omdat minder kinderen dan voorzien gebruik hebben gemaakt van een voorziening met verblijf op basis van landelijke afspraken geeft dit een voordeel van € 93.000 op Jeugdhulp met verblijf landelijk.
- Het aantal kinderen met een maatregel voor jeugdbescherming is gedaald in 2025, dat geeft een voordeel van € 134.000 op Jeugdbescherming.

Baten

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: € 208.000 voordeel.

- Er is € 113.000 meer aan ontvangen uitkering Inburgering geboekt. Bij de lasten geeft dit een tegengesteld effect.
- De uitkering vanuit het rijk voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne geeft een voordeel van € 80.000. Dit is toegelicht in de paragraaf Oekraïne.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen: € 60.000 voordeel.

- De ontvangen eigen bijdragen voor WWB Levensonderhoud zijn € 49.000 lager dan begroot.
- De opbrengsten voor de uitvoering van de regeling Kinder Opvang Toeslag (KOT) waren € 87.000 hoger dan begroot door een afrekening van voorgaande jaren.

Taakvelden Uitvoering WMO: 6.60 Hulpmiddelen en Diensten, 6.711 Hulp bij het Huishouden, 6.811 Beschermd Wonen: € 39.000 voordeel.

- Op deze taakvelden zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu samen met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid

Duurzaamheid en minder gebruik van energie en grondstoffen zijn nodig om onze samenleving leefbaar te houden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door het verduurzamen van gebouwen en het vergroten van de biodiversiteit. We houden daarbij rekening met wat gezichtsbepalend is of wat cultuurhistorisch waarde heeft.

Samenhang

De aandacht voor duurzaamheid heeft veel samenhang met een goede aandacht voor de natuur, de landbouw, de waterkwaliteit enzovoort. Bij het nemen van maatregelen houden we met die samenhang zo veel mogelijk rekening.

Gezondheid

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en gebruikmaken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten

Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)

Watertakenprogramma 2025-2029

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten

Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022

Preventieagenda Opsterland 2021-2030

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2018

Omgevingsvisie (2023)

Transitievisie Warmte gemeente Opsterland

Zonneplan Opsterland

Biodiversiteitsplan 2026-2030 'Rûch is it nije kreas'

Reguliere werkzaamheden

- Stimuleren gezondheidsprojecten, bijvoorbeeld via de buurtsportcoaches
- Accounthouderschap dorpen voor energietransitie
- Accounthouderschap groene ondernemers (bijvoorbeeld ontwikkelaars zonneparken)
- Onderhouden openbare verlichting
- Onderhouden riolering en watergangen

Thema Gezondheid en Leefstijl

Doelstellingen

Onze inwoners sporten en bewegen om gezond te blijven

Maatregelen

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden

Wat wilden we bereiken

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden in de vorm van een risicoanalyse. Hiermee geven we onder meer uitvoering aan de Preventieagenda en Omgevingsvisie. Uit het onderzoek kan een advies volgen dat uitgevoerd wordt in 2026.

Wat hebben we gedaan

Het onderzoek is uitgevoerd en het resultaat gaat gedeeld worden met de gemeenteraad via een informatiebrief in Q1 2026. Het beeld van deze brief zal zijn dat gezondheid meer benadrukt wordt in de vorm van "health in all policies". Voorbeelden van acties zijn het verduidelijken van bestaande en eenvoudig te creëren beweegroutes, schaduwstructuren, watertappunten, wadi's en autoluwe buurten.

In 2025 haalt minstens 75% van de scholen het Gezonde school-vignet

Wat wilden we bereiken

Wij borgen de aanpak Sûn Opsterlân als aanjager van de gezonde leefstijl. Wij stimuleren alle basisscholen aan de slag te gaan om het Gezonde School-vignet te halen. Om dat daarna in hun schoolbeleid vast te leggen. In 2025 behaalt minstens 75% van de scholen het gezonde school-vignet.

Wat hebben we gedaan

Alle basisscholen worden gestimuleerd om het Gezonde School-vignet te halen door de inzet van de gezondheidsbevorderaar van GGD Fryslân. Van de zestien basisscholen hebben drie het vignet behaald en drie scholen zijn bezig zijn om de benodigde vignetten te behalen. Het is aan de scholen om zelf met Gezonde School aan de slag te gaan, dit vraagt veel extra inzet van de scholen, terwijl de benodigde subsidie fors is afgenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Alle scholen zijn zeker bewust bezig met gezondheid en het stimuleren van een gezonde leefstijl.

In 2025 hebben 3 sportverenigingen een gezond voedingsaanbod in hun kantine

Wat wilden we bereiken

Sûn Opsterlân is de aanjager van de gezonde levensstijl in Opsterland. Samen met GGD Fryslân en Teamfit helpen wij het aanbod in sportverenigingen gezonder te maken.

Wat hebben we gedaan

Zes sportverenigingen hebben het voedingsaanbod in hun kantines gezonder gemaakt dankzij acties van Sûn Opsterlân. Hierdoor wordt de gezonde keuze steeds makkelijker gemaakt voor onze inwoners.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Fries Integraal Zorgakkoord

Friese gemeenten, zorgverzekeraar en zorgaanbieders werken samen aan een toekomstbestendige zorg. De werkagenda *Mentale Gezondheid en Veerkracht* is in Fries-verband vastgesteld. Hiermee dragen wij bij aan het Fries Integraal Zorgakkoord. De werkagenda ondersteunt ook onze ambitie op de Preventieagenda 2021-2030.

Thema Milieu

In het Nationaal Deltaprogramma 2022 staan plannen van de overheid. Het doel is om alle steden, dorpen en buitengebieden zo in te richten, dat we voorbereid zijn op de gevolgen van toenemende hitte, droogte en extreme neerslag. In 2015 hebben alle overheden samen al afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Zo mogen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de risico's door extreem weer en overstromingen niet verder toenemen. We moeten de bestaande ruimte zo beheren en onderhouden dat de kans op schade en slachtoffers afneemt.

Met andere overheden in Fryslân hebben we de 'klimaatstresstest' uitgevoerd. Dat is een eerste stap naar een klimaat adaptieve (we passen ons aan het veranderende klimaat aan) en water robuuste (we kunnen het regenwater aan) omgeving. We hebben deze kwetsbaarheden nader onderzocht.

Nu zijn we toe aan het maken van keuzes voor mogelijke oplossingsrichtingen.

Doelstellingen

De omgeving en het rioolstelsel in Opsterland zijn klimaatadaptief en waterrobuust

Maatregelen

We hebben in 2025 100% van de huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld

Wat wilden we bereiken

In 2025 hebben we alle huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld. De gemeenteraad heeft in 2024 met het vaststellen van het watertakenprogramma de kaders bepaald om deze knelpunten op te lossen.

Wat hebben we gedaan

Met het SSW (systeemoverzicht stedelijk water) is er in 2023 een analyse uitgevoerd op de knelpunten die het rioolstelsel kan leveren bij hevige regenval. In deze analyse zijn ook de resultaten van de klimaatstresstest verwerkt die in 2021 is uitgevoerd. De knelpunten die vanuit deze theorie in beeld zijn gebracht zijn in 2025 in de praktijk nagelopen en in het veld bekeken. Vanuit de theorie en praktijk zijn alle knelpunten in beeld en werken we inmiddels aan oplossingen.

Doelstellingen

Vrijwilligers ruimen het zwerfafval op

Maatregelen

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

Wat wilden we bereiken

Het landelijke zwerfafvalbudget liep van 2013 - 2022. Er komt een nieuwe regeling. We kunnen dan het budget voor 2024 met terugwerkende kracht aanvragen. We maken het mogelijk dat er in alle dorpen actieve himmelploegen zijn. Daarvoor benaderen we de dorpen zonder himmelploeg actief. Dat doen we via de verenigingen van plaatselijk belang.

Wat hebben we gedaan

Dit jaar waren er in negen dorpen actieve himmelploegen die zijn ondersteunt vanuit de gemeente. Daarnaast zijn er in twee dorpen een grote groep vaste vrijwilligers die op regelmatige basis zwerfvuil opruimen.

Doelstellingen

Er is een gezonde balans tussen natuurlijke duisternis en een veilige leefomgeving

Maatregelen

In 2025 is 95% van de huidige installaties voorzien van LED-verlichting

Wat wilden we bereiken

In 2025 is 95% van het huidige areaal voorzien van de energiezuinige en duurzame LED-techniek. Dit doen we door het plaatsen van nieuwe armaturen wanneer de oude (bijna) zijn afgeschreven. Of we gebruiken retrofit, waarbij het binnenwerk wordt omgezet.

Wat hebben we gedaan

De laatste opdrachten zijn weggezet en de aannemer heeft de werkzaamheden in voorbereiding. De doelstelling is gehaald.

Thema Duurzaamheid

Doelstellingen

De gemeente geeft het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

Maatregelen

In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch

Wat wilden we bereiken

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap. In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch (ten opzichte van 10% in 2022).

Wat hebben we gedaan

We hebben een tandje bijgezet en een flinke hoeveelheid gereedschap vervangen. op dit moment is ongeveer 35% van het mobiele gemotoriseerde gereedschap elektrisch.

De kwaliteit van mobiel elektrisch gereedschap wordt steeds beter maar is op veel fronten nog niet goed genoeg om alles te vervangen. Met name voor het gereedschap dat voor langere tijd wordt gebruikt of veel vermogen moet leveren - zoals bosmaaiers of kettingzagen - is elektrisch nog geen realistisch alternatief. Ook het wagenpark is verder verduurzaamd. Er is dit jaar een dieselbus vervangen door een elektrische bus.

Wij nemen concrete maatregelen om onze gemeentelijke gebouwen te verduurzamen

Wat wilden we bereiken

Onze bedrijfsgebouwen voldoen met de aanpassingen van de laatste jaren aan de wettelijke duurzaamheidseisen. Bij het (groot) onderhoud aan gemeentelijk of maatschappelijk vastgoed benutten wij kansen om verder te verduurzamen.

Wat hebben we gedaan

- In 2025 is gestart met voorbereiding van de routekaart voor de verduurzaming van ons vastgoed. 2026 wordt met Klimop financiering de routekaart opgesteld en aangeboden voor de (bekende) verduurzamingseisen tot 2050.
- In 2025 is het vernieuwbouwd en verduurzaamde sportcentrum Kortezwaag te Gorredijk opgeleverd.
- Er is subsidie aangevraagd voor dorpshuis Terwispel. In 2026 start de eerste fase met DUMAVA-subsidie. In de tweede fase gaan we verder met het opstellen van renovatie en verduurzamingplannen voor de komende jaren.
- De verduurzaming van De Wier in is Ureterp gestart met isolatie van het dak met extra zonnepanelen. In 2026 volgen verlichting, glas, een batterijopslag en de uitbreiding van kleedruimten en berging. Dit project is onderdeel van 'Fryslân Bouwt Circulair'.
- Planvorming voor de verduurzamen van MFA Langezwaag.

Wij organiseren en faciliteren campagnes op het gebied van duurzaamheid en energietransitie

Wat wilden we bereiken

In 2025 gaan wij door met het organiseren en faciliteren van campagnes. Dit doen wij om bewustwording, betrokkenheid en kennis op het gebied van duurzaamheid en energietransitie te vergroten. Dit doen wij bijvoorbeeld op scholen met de Duurzame Doe Week, Natuur en Milieu Educatie en Junior Energiecoach, en met Webinars, informatie- en netwerkbijeenkomsten, energie(bespaar)markten en een Duurzame Huizenroute.

Wat hebben we gedaan

De gemeente ondersteunde het lesprogramma van NME de Natuurij op basisscholen. Daardoor zijn er leskisten en projecten op het gebied van duurzaamheid en energietransitie aangeboden. Daarnaast zijn scholen uitgenodigd om mee te doen met het project Junior Energiecoach. De basisschool De Dúnwizer in Bakkeveen heeft meegedaan met 4 schoolklassen; 87 leerlingen.

Er zijn webinar-reeksen over het energiezuinig maken van woning gegeven in het stookseizoen van 2024-2025 en in het najaar van 2025. Onderwerpen waren isoleren, warmtepompen, zonnepanelen, ventileren en koelen.

In oktober is een Duurzaamheidsweekend georganiseerd in de dorpen Gorredijk en Ureterp. Samen met de woningcorporaties, collega's van het Sociaal Domein, Humanitas, Duurzaam Bouwloket, de bibliotheek, de energieverkenners, -fixers en -coaches hebben we inwoners kunnen helpen met vragen over de verduurzaming van de woning en het aanbrengen van bespaarproducten.

Wij voeren het communicatieplan en de reductiemaatregelen van de CO2-prestatieladder uit

Wat wilden we bereiken

In 2024 hebben wij ons laten certificeren op de CO2 Prestatieladder Niveau 3. Hiermee hebben we onze CO2 Footprint in kaart gebracht, reductiemaatregelen opgesteld en een bijpassend communicatieplan vastgesteld. In 2025 maken wij een start met het realiseren van de opgestelde reductiemaatregelen en communiceren wij minimaal halfjaarlijks over de voortgang. Dit doen we zowel intern als extern, om alle betrokkenen zo goed mogelijk mee te nemen.

Wat hebben we gedaan

In 2025 hebben wij de CO2 Footprint over het jaar 2024 in kaart gebracht. Wij stooten als organisatie in 2024 741,7 ton CO2 uit. Dit is 24% minder dan in 2023. Hiermee hebben we onze doelstelling van 10% reductie ruimschoots gehaald. Deze reductie is onder andere behaald door een flinke daling in brandstofverbruik van ons wagenpark, bewerkstelligd door het vervangen van diesel door Hydrotreated Vegetable Oil (HVO). Hierover is zowel intern als extern gecommuniceerd.

Doelstellingen

Wij halen in 2035 een energiebesparing van een equivalent van 150.000 MWh

Maatregelen

We geven in 2025 in onze nieuwe (prestatie)afspraken met woningcorporaties over de verduurzaming van woningen specifiek aandacht aan eigenaren van voormalige huurwoningen

Wat wilden we bereiken

Met de corporaties en de huurdersorganisaties maken we jaarlijks afspraken over de verduurzaming van de sociale woningvoorraad. Wij stimuleren de corporaties om planmatig onderhoud en kwaliteitsverbetering te doen. In 2025 is ons doel dat ze eigenaren van voormalige huurwoningen van hetzelfde type (in dezelfde rij/straat) hierbij betrekken. Wij zullen de eigenaren dan actief informeren over subsidiemogelijkheden, onder andere in het programma Lokale Aanpak Isolatie.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn nieuwe afspraken gemaakt met de corporaties en de huurdersorganisatie. Er is onder andere afgesproken dat partijen voorafgaand aan het stookseizoen overleggen, welke acties er ingezet kunnen worden om energiebesparing bij huurders te bewerkstelligen. Daartoe zijn er nu korte lijntjes tussen de coördinator van het OWO-Energiebureau en de wijkconsulenten van de woningcorporaties.

De voormalige huurwoningen zijn in beeld. De eigenaren worden vanuit de Lokale Aanpak Isolatie aangeschreven.

We geven uitvoering aan de specifieke uitkering lokale aanpak isolatie

Wat wilden we bereiken

We hebben van het Rijk (Nationaal Isolatie Programma) geld gekregen voor de aanpak van slecht geïsoleerde koopwoningen onder de gemiddelde WOZ-waarde. Daarvoor hebben we in provinciaal verband de gemeentelijke subsidieregeling afgestemd en een gezamenlijk subsidieplatform aanbesteed. De regeling staat sinds juni 2024 open voor aanvragen. Onze energiecoaches- en coöperaties zijn goed op de hoogte van de regeling en nemen een actieve houding in het bereiken en ondersteunen van onze inwoners. De drie OWO-Energieverkenners zijn gestart en ondersteunen de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie bij het verduurzamen van hun woning.

In 2025 voeren we ons plan van aanpak verder uit. Dit doen we door in te zetten op het bereiken van de doelgroep. Hierbij leggen we focus op de ontzorging door de Energieverkenner. Ook onderzoeken we hoe we de doe-het-zelvers en VvE's beter kunnen ondersteunen.

Wat hebben we gedaan

In totaal zijn er 978 aanvragen voor de gemeentelijke LAI-subsidie gedaan. Hiervan zijn er 683 in 2025 gedaan. Voor de LAI-subsidie in combinatie met provinciale plus voor lage inkomens zijn in totaal 87 aanvragen gedaan, waarvan 59 in 2025.

Binnen de drie OWO-gemeenten is het aantal energieverkenners uitgebreid van drie naar vier en is er een vaste coördinator aangesteld. De energieverkenners ontzorgen de inwoners bij het aanvragen van de isolatiesubsidie en hebben afgelopen jaar 120 huishoudens bezocht. Ook bewoners die hun woning 'doe-het-zelf'-isoleren kunnen sinds halverwege 2025 gebruik maken van de subsidie. Voor VvE's hebben we nog geen aanpak ontwikkeld. Hierover zijn we in gesprek met de andere gemeenten binnen onze provinciale samenwerking.

We maken met zes dorpen/energiecoöperaties wijkuitvoeringsplannen om aardgas te besparen

Wat wilden we bereiken

In 2025 ondersteunen en faciliteren wij de dorpen die aan de slag zijn met verduurzamingsacties en andere campagnes die betrekking hebben op de energietransitie. Wij werken samen met de dorpen een uitvoeringsplan uit, passend bij de omgeving, als onderdeel van ons uitvoeringsprogramma van de transitievisie warmte.

Wat hebben we gedaan

Wijnjewoude is vergevorderd in de uitvoering van het programma aardgasvrije wijken (PAW). Van alle adressen heeft 83% een plan ingediend bij WEN (Wijnjewoude Energie Neutraal) voor aardgasbesparing. Het PAW-doel om 45% aardgas te besparen is daarmee binnen bereik. De provincie heeft een omgevingsvergunning afgegeven voor de collectieve mono mestvergister met stikstofstripper en groengas opwerkunit en ook een grote subsidie toegezegd. Daarmee is een belangrijke stap gezet naar de productie van groengas.

Voor Nij Beets is gestart met het opstellen van een dorpsuitvoeringsplan om energieneutraal en aardgasvrij te worden. Met energiecoöperatie Krigel is een conceptstartnotitie opgesteld en is een begin gemaakt met het verzamelen en analyseren van informatie. Dit krijgt in 2026 een vervolg.

Een aantal dorpen is zeer actief met energiebespaaracties. Jonkerslân heeft o.a. een energiemarkt georganiseerd. In Tijnje, Nij Beets, Jonkerslân, Lippenhuizen, Bakkeveen en Wijnjewoude zijn energiecoaches actief langs de deuren gegaan bij de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie. Zij wijzen hun inwoners op hun diensten met een persoonlijke flyer. Gemeente en energiecoaches werkten daarbij goed samen. Zo zijn er koppelingen gemaakt tussen acties vanuit het dorp en de Lokale Aanpak Isolatie.

Wij bouwen het OWO-Energiebureau verder uit

Wat wilden we bereiken

Het is belangrijk dat informatie en advies over energiebesparing laagdrempelig toegankelijk is. Daarvoor hebben wij het energieloket. Dit bestaat uit een netwerk van lokale energiecoaches, energie- en financieel adviseurs, het digitale (telefonische) duurzaamheidsloket en Energieverkenners. We gaan dit netwerk in 2025 verder uitbouwen en verstevigen.

1. Er zijn nu in totaal ongeveer 43 energiecoaches in bijna alle dorpen van onze gemeente. Dit aantal houden we minimaal in stand door opleiding, bijscholing en ondersteuning.
2. Er zijn binnen de OWO-gemeenten drie Energieverkenners actief. Zij adviseren inwoners bij het verduurzamen van hun woning die recht hebben op de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie. Zij vormen het OWO-Energiebureau Light.
3. We onderzoeken de mogelijkheden tot uitbreiding van het OWO-Energiebureau Light, om meer inwoners snel en volledig te kunnen ondersteunen.
4. We subsidiëren het opstellen van energiemaatwerk- en financieel adviezen voor de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie. De adviseurs die we hiervoor inschakelen komen uit de regio.
5. We blijven gebruik maken van het digitale/telefonische loket van Duurzaam Bouwloket.

Wat hebben we gedaan

Er zijn in 2025 vier nieuwe coaches opgeleid. Eind 2025 waren er 40 energiecoaches actief. In bijna alle dorpen waren vrijwillige energiecoaches actief. Daarnaast is een start gemaakt met het inzetten van vrijwillige energiefixers. Dit zijn opgeleide vrijwilligers die energiebespaarproducten kunnen aanbrenge bij inwoners.

Binnen de drie OWO-gemeenten is het aantal energieverkenners uitgebreid van drie naar vier en is er een vaste coördinator aangesteld.

Er zijn 16 energiemaatwerkadviezen en 5 financiële adviezen uitgebracht aan de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie in 2025.

We maakten ook in 2025 gebruik van Duurzaam Bouwloket als ons digitale en telefonische energieloket. Zij voeren de subsidieregeling LAI (Lokale Aanpak Isolatie) ook voor ons uit, dit is een logische combinatie.

Wij stellen een Soortenmanagementplan op

Wat wilden we bereiken

In 2024 hebben wij opdracht gegeven om een soortenmanagementplan op te stellen. Dit doen wij om te zorgen dat verduurzaming van woningen samengaat met de bescherming van gebouw bewonende diersoorten. Woningeigenaren (in de dorpskernen) hoeven dan geen individueel onderzoek uit te laten voeren en een vergunning aan te vragen. In 2025 wordt het onderzoek verder uitgevoerd.

Wat hebben we gedaan

De nulmeting van het ecologisch onderzoek is afgerond. Inmiddels hebben wij als eerste Friese gemeente een tijdelijke pre-SMP ontheffing. Dit betekent dat gedurende maximaal 2 jaar tot 30% van de eigenaar-bewoners binnen de bebouwde kom natuurvriendelijk kan isoleren zonder dat hier individueel ecologisch onderzoek voor nodig is.

De verwachting was dat wij eind 2025 een SMP-vergunning zouden aanvragen bij de provincie als bevoegd gezag. Doordat wij samen met Oost- en Weststellingwerf pilotgemeenten zijn, moet er veel gaandeweg uitgezocht worden. Zowel bij provincie als bij ecologisch adviesbureaus en intern. Daardoor lopen wij vertraging op. We vragen uiterlijk in Q1 van 2026 de SMP-vergunning aan bij de provincie. Met het SMP kan iedereen binnen de bebouwde kom een verzoek doen tot gebruik van deze vergunning, zodat zij zonder individueel ecologisch onderzoek, werkzaamheden zoals verduurzaming kunnen uitvoeren. Deze vergunning is 10 jaar geldig.

Doelstellingen

Wij realiseren in 2035 een equivalent van 450.000 MWh duurzaam opgewekte energie

Maatregelen

We doen onderzoek naar (kleinschalige) collectieve warmte-oplossingen

Wat wilden we bereiken

In de transitievisie warmte van de OWO-gemeenten zijn twee locaties, in Gorredijk en Beetsterzwaag, geïdentificeerd waar mogelijk een collectieve warmte-oplossing (warmtenet) als alternatief op aardgas kan worden gebruikt. In 2024 zijn wij in OWO-verband gestart met een verkennend onderzoek. Indien haalbaar, werken wij deze oplossingen in 2025 verder uit.

Wat hebben we gedaan

We hebben verder onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van warmtenetten in Gorredijk, Beetsterzwaag en Ureterp laten doen door een extern bureau. Dit bureau heeft een eindrapport opgesteld. Daaruit blijkt dat grootschalige collectieve oplossingen in deze kernen niet mogelijk of interessant zijn. Hier en daar lijken er kansen voor zeer kleinschalige warmtenetten. In het warmteprogramma wordt dit verder uitgewerkt.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van energiehubs en starten waar mogelijk met de uitvoering

Wat wilden we bereiken

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Door de pieken af te zwakken kan het netwerk beter benut worden. Dat kan onder andere door het beter afstemmen van vraag en –aanbod en opslag van energie in lokale energiesystemen. Wij zullen initiatieven die bijdragen aan het beter benutten van het energienetwerk stimuleren en faciliteren. Dit doen wij in nauwe samenwerking en afstemming met de Friese Energietafel.

Wat hebben we gedaan

Op het bedrijvenpark Azeven Zuid ervaren bedrijven momenteel belemmeringen bij de levering van stroom of het terugleveren op het elektriciteitsnetwerk. Het is te verwachten dat de bedrijven vanuit natuurlijke groei, warmtetransitie en mobiliteitstransitie een sterk groeiende behoefte aan elektrisch vermogen hebben. Deze groei zal de netbeheerder, zeer waarschijnlijk, niet op korte termijn kunnen bieden doordat het gebied last heeft van netcongestie.

In 2025 is de huidige en toekomstige vermogensvraag van deze bedrijven in beeld gebracht. Gezien de opbouw van het elektriciteitsnetwerk op Azeven Zuid ligt samenwerken binnen het bedrijventerrein niet voor de hand. Bedrijven zitten op verschillende middenspanningsringen en binnen het onderstation op verschillende installaties. Vooral slimme oplossingen bij de bedrijven zelf, in de eigen bedrijfsvoering en installaties geven de bedrijven een oplossing voor congestieproblemen. Mogelijk kunnen individuele bedrijven geholpen zijn met extra opwek van een windturbine of een batterijopslagsysteem. De noodzaak voor netverzwaring is zichtbaar. Ervaringen delen wij binnen de FET.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van projecten voor duurzame opwek en/of opslag

Wat wilden we bereiken

Wij willen nieuwe projecten voor de opwek en opslag van duurzame energie en ten behoeve van duurzame mobiliteit (bijvoorbeeld laadpleinen) stimuleren en (deels) zelf realiseren (gemeentelijke energiebedrijf). Deze projecten moeten passen (of passend gemaakt worden) in de beperkte energie-infrastructuur. Dat vereist innovatie. Om de projecten uit te werken, de haalbaarheid te toetsen en uit te voeren doen we onderzoek. Dat betreft onder andere technische, economische, ruimtelijke en juridische aspecten en aspecten voor participatie en draagvlak.

Wat hebben we gedaan

De raad heeft ervoor gekozen het opzetten van een energie collectief niet verder te onderzoeken. Er zijn dit jaar geen plannen gemaakt om als gemeente zelf projecten voor de opwek en opslag van duurzame energie te starten.

We leggen een plan voor het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf voor aan de gemeenteraad en geven daar een vervolg aan

Wat wilden we bereiken

Er zijn meerdere onderzoeken naar de haalbaarheid en meerwaarde van een gemeentelijk energiebedrijf afgerond. In 2024 is een businessplan opgesteld om in meer detail inzicht te krijgen in de opbrengsten en levensvatbaarheid. Dit businessplan is afgerond. Op basis daarvan wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Als de raad besluit om zo'n bedrijf op te richten wordt daar invulling aan gegeven. Het bedrijf zal dan ook energie-initiatieven die bijdragen aan ons beleid stimuleren, faciliteren en of (mee)ontwikkelen.

Wat hebben we gedaan

Wij hebben een verkenning gedaan naar de mogelijkheden van een gemeentelijk energiebedrijf. De raad heeft niet ingestemd met het voorstel om het opzetten van EnergieCollectief Opsterland verder te verkennen.

Wij actualiseren de Transitievisie Warmte en werken dit uit in een Warmteprogramma

Wat wilden we bereiken

Eind 2021 heeft de gemeenteraad de transitievisie warmte vastgesteld. De transitievisie geeft op dorps-/wijkniveau een eerste richting aan het alternatief voor het verwarmen met aardgas (met ruimte voor individuele initiatieven). Met ingang van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) wijzigt de Omgevingswet en verandert de naam transitievisie warmte in warmteprogramma.

In het warmteprogramma beschrijven wij de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hierin staan welke wijken, buurten en dorpskernen in de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. Het warmteprogramma wordt elke 5 jaar geactualiseerd.

Wat hebben we gedaan

Samen met Oost- en Weststellingwerf ontwikkelen we het warmteprogramma. Er is een plan van aanpak vastgesteld. De transitievisie warmte is geëvalueerd en aanbevelingen zijn opgesteld. Er is een participatie en communicatieplan gemaakt. Op basis van de geactualiseerde gegevens van het Planbureau voor de Leefomgeving, gegevens van Liander en provinciale data is een technische analyse gemaakt, waarin onder andere de nationale kosten van diverse warmteoplossingen op CBS-wijkniveau op een rijtje zijn gezet. Een plan-mer beoordeling is opgesteld om een inschatting te maken van de milieueffecten van de diverse individuele warmteoplossingen. Ook is er een aanzet gemaakt voor een database voor de monitoring van de voortgang. Op 1 oktober was er een informatiebijeenkomst voor de drie raden van de samenwerkende gemeenten. Het Warmteprogramma wordt uiterlijk in 2027 door het college vastgesteld.

Wij faciliteren en stimuleren initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen

Wat wilden we bereiken

Initiatieven van dorpen of andere initiatiefnemers die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we. Deze initiatieven kunnen bijvoorbeeld over bewustwording, energiebesparing of –opwek gaan. We bekijken per initiatief hoe wij deze kunnen ondersteunen.

Wat hebben we gedaan

Er waren veel initiatieven binnen de dorpen voor bewustwording en energiebesparing die door de gemeente zijn ondersteund.

Voor energie-opwek waren er minder initiatieven. Er is ondersteuning gegeven bij de procedures naar de omgevingsvergunning voor de mestvergister van WEN (Wijnjewoude Energie Neutraal) voor de productie van groengas. Voor het initiatief van Agrigas (Nij Beets) voor de productie van groengas onderhouden we contact. Er waren geen (nieuwe) initiatieven van dorpen voor de opwek van zonne-energie of windenergie. Drempels zoals de beperkte ruimte in het provinciaal beleid, de netcongestie en de afgenomen financiële haalbaarheid spelen daarbij een rol.

De gemeente had regelmatig verkennend contact met een initiatiefnemer van een groot zonneveld met batterijopslag bij Terwispel en Gorredijk. Daarbij zijn de ruimtelijke inpassing, de financiële participatie en het betrekken van omwonenden belangrijke onderwerpen.

We hebben deelgenomen aan de FET-werkgroepen groengas en batterijsystemen. Het uiteindelijke doel is dat initiatiefnemers een duidelijk en zo eenvoudig mogelijk vergunningproces kunnen doorlopen

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van reserves van programma 7 meegenomen.

Exploitatie					
x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	10.084	9.083	11.604	11.593	-11
Baten	8.521	8.294	10.199	9.692	-507
Saldo voor bestemming	-1.564	-789	-1.405	-1.902	-497
Mutaties reserves	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	111	111
Baten	325	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-1.239	-789	-1.405	-2.012	-607
Specificatie per taakveld					
x € 1.000	Realisatie 2024		Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten					
7.1 Volksgezondheid	2.052		2.074	2.038	-36
7.2 Riolering	2.518		2.120	2.523	403
7.3 Afval	3.095		3.255	3.678	422
7.4 Milieubeheer	2.200		3.873	3.066	-807
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	219		281	289	7
Totaal lasten	10.084		11.604	11.593	-11
Baten					
7.1 Volksgezondheid	348		316	325	9
7.2 Riolering	3.419		3.141	3.093	-48
7.3 Afval	3.661		4.007	4.232	225
7.4 Milieubeheer	920		2.495	1.798	-697
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	173		241	244	3
Totaal baten	8.521		10.199	9.692	-507
Saldo voor bestemming	-1.564		-1.405	-1.902	-497
Mutaties reserves					
Stortingen reserves	0		0	-111	-111
Onttrekkingen reserves	325		0	0	0
Totaal mutaties reserves	325		0	-111	-111
Saldo na bestemming	-1.239		-1.405	-2.012	-607

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 607.000 nadelig.

Lasten

Taakveld 7.2 Riolering: € 403.000 nadeel.

- Vanwege lichte onderbesteding op riolering en minder kwijtschelding dan in de begroting rekening mee is gehouden wordt er in het kader van 100% kostendekkendheid een storting in de egalisatievoorziening gedaan van € 438.000. Dit is in overeenstemming met de kostendekkendheidsberekening zoals gepresenteerd bij het Gemeentelijk Watertakenprogramma (GWP). Nadere onderbouwing is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Taakveld 7.3 Afval: € 422.000 nadeel.

- Bij de Milieustraat is door een andere wijze van administreren aan de lastenkant een overschrijding ontstaan (€ 305.000), daar tegenover staat aan de batenkant een voordeel (€ 265.000). Het restant nadeel (€ 117.000) wordt veroorzaakt doordat de prijs van de verwerking van grondstoffen sterker steeg dan de toegepaste indexatie over 2025.

Taakveld 7.4 Milieubeheer: € 807.000 voordeel.

- De specifieke uitkering CDOKE geeft een voordeel doordat werkzaamheden worden doorgeschoven naar 2026, bij de baten geeft dit een tegengesteld effect (€ 80.000).
- Er is minder beroep gedaan op subsidies in het kader van het duurzaamheidsprogramma maatschappelijk vastgoed. Het voordeel wordt gestort in de Duurzaamheidsreserve (€ 111.000).
- Sinds juli 2024 staat de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie Opsterland open voor aanvragen. De subsidie wordt uitgekeerd nadat de isolatiemaatregelen zijn uitgevoerd, hier gaat dus enige tijd overheen na de aanvraag. Door de populariteit van de subsidieregeling ontstaan er langere wachttijden bij isolatie- en bouwbedrijven, waardoor er minder subsidie is uitgekeerd. Het aantal aanvragen is wel boven verwachting. Dit zorgt voor een voordeel aan de lastenkant, aan de batenkant geeft dit een tegengesteld effect (€ 405.000).
- De voorbereidingstijd van twee projecten voor de specifieke uitkering maatregelen klimaatadaptie is langer dan verwacht, waardoor deze projecten doorgeschoven worden naar 2026. Bij de baten geeft dit een tegengesteld effect (€ 200.000).

Baten

Taakveld 7.3 Afval: € 255.000 voordeel.

- Bij de Milieustraat is door een andere wijze van administreren aan de batenkant een voordeel ontstaan (€ 265.000), daar tegenover staat aan de lastenkant een nadeel (€ 305.000).

Taakveld 7.4 Milieubeheer: € 697.000 nadeel.

- De specifieke uitkering CDOKE geeft een nadeel doordat werkzaamheden worden doorgeschoven naar 2026, bij de lasten geeft dit een tegengesteld effect (€ 80.000).
- Uitvoering Lokale Aanpak Isolatie Opsterland, levert een nadeel op, zie de lastenkant voor de toelichting (€ 405.000).
- Specifieke uitkering maatregelen klimaatadaptie, levert een nadeel op, zie de lastenkant voor de toelichting (€ 200.000).

De mutatie in de reserves:

In 2025 is minder beroep gedaan op subsidies in het kader van het duurzaamheidsprogramma maatschappelijk vastgoed. Het restant wordt gestort in de Duurzaamheidsreserve, om deze in 2026 voor dit doel beschikbaar te houden (€ 111.000).

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Plattelandsgemeente

Opsterland is een plattelandsgemeente met 16 vitale dorpen en een uniek en gevarieerd landschap.

Omgevingswet

Sinds 2024 treedt de Omgevingswet geleidelijk in werking. Deze wet vraagt van ons als gemeente anders denken en handelen. We zorgen voor een goed samenspel tussen de gemeente en de samenleving. In de Omgevingsvisie 2015 - 2030 hebben we daarvoor al belangrijke stappen gezet. We hebben in 2023 een actuele Omgevingsvisie vastgesteld, passend bij de Omgevingswet.

Wonen

De gemeenteraad heeft in 2023 de Woonvisie Opsterland vastgesteld. De Woonvisie geeft richting bij het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en bij het maken van afspraken met andere maatschappelijke partners en met de dorpen. De Woonvisie is - voor zover het om wonen gaat - bepalend voor dorpsvisies, voor het gemeentelijk grondbeleid. Tot slot stuurt de Woonvisie in de keuze op welke locaties woningbouw gewenst en mogelijk is.

Actueel zijn verder de afspraken met het Rijk over de verdeling van de woningbouwplannen.

Bestemmingsplannen en Omgevingsplan

Onze planologische producten (bestemmingsplannen/het omgevingsplan) zijn actueel. De bestemmingsplannen voor het buitengebied, voor de bebouwde kommen en voor de bedrijventerreinen en de beheerverordeningen die nog van kracht zijn, zijn (afzonderlijk) te raadplegen op www.ruimtelijkeplannen.nl (landelijke website).

Initiatieven

We ondersteunen, als dat kan en past, ideeën en/of initiatieven voor ruimtelijke ontwikkeling.

Regionaal

Wij hebben als gemeente belang bij een toekomstbestendig Friesland. Daarvoor is goede bereikbaarheid noodzakelijk. Met het Deltaplan voor het Noorden (en de Lelylijn) willen het Rijk, de vier noordelijke provincies en gemeenten de bereikbaarheid en het wonen en werken in Noord-Nederland verbeteren. Grootschalige verstedelijking van onze gemeente is bij het verbeteren van bereikbaarheid niet het doel.

Kaderstellende documenten

Omgevingsvisie 2023

Woonvisie (2023)

Welstandsnota Opsterland (laatste wijziging 2009)

Regionale woningbouwafspraken Zuidoost Fryslân 2022-2026

Regionale Woondeal 2020 - 2030

Nota grondbeleid (2025)

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020-2024 OWO-gemeenten

Omgevingsplan

Reguliere werkzaamheden

- Diverse planologische producten
- Uitvoering grondbeleid en grondzaken
- Accounthouderschap initiatieven samenleving
- Planbegeleiding
- Accounthouderschap en prestatieafspraken Woningcorporaties en huurdersorganisatie

Thema Ruimtelijke ordening

Doelstellingen

De gronden in Opsterland hebben een functie die is afgestemd op de functie van de andere (aangrenzende) gronden

Maatregelen

Opstellen ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Wat wilden we bereiken

We werken in OWO-verband samen aan nieuw beleid Omgevingskwaliteit

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is er behoefte aan nieuw beleid over omgevingskwaliteit (welstand) voor bouwinitiatieven. De wet vraagt om een meer integrale benadering met ruimte voor maatwerk. Hiermee voorzien we in een behoefte die ook zonder Omgevingswet bestaat. Het huidige beleid is toe aan actualisering; nieuwe tijden en nieuwe inzichten vragen om nieuw beleid. Denk bijvoorbeeld aan het verduurzamen van woningen, zonnepanelen en zon-oriëntatie bij nieuwbouw of aan nieuwe (biobased) bouwmaterialen: dit vraagt om eigentijds beleid Omgevingskwaliteit. In OWO-verband gaan we de komende periode samenwerken om tot nieuw beleid omgevingskwaliteit te komen.

Wat hebben we gedaan

Het gemeentelijk welstands-/omgevingskwaliteitsbeleid is (mede door de Omgevingswet) op onderdelen niet meer helemaal actueel. In 2025 is in OWO-verband verkend hoe wij in het nieuwe beleid om willen gaan met omgevingskwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en welstand. We hebben ons daarmee voorbereid op het goed en passend uitvragen van een externe opdracht voor de nieuwe Nota Omgevingskwaliteit.

Met deze opbrengst van 2025 willen we in 2026 verdere stappen nemen in het extern uitbesteden en het daadwerkelijk (laten) opstellen en in procedure brengen van het nieuwe omgevingskwaliteitsbeleid.

Thema Wonen

Doelstellingen

De woningvoorraad kent mogelijkheden voor doorstroming

Maatregelen

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Regionale Woondeal Zuidoost Fryslân

In 2025 heeft een herijking van de regionale woondeal Zuidoost Fryslân plaatsgevonden. Hierin is afgesproken dat het aantal te bouwen woningen in de gemeente Opsterland in de periode 2022 t/m 2030 is opgehoogd van 530 naar 670 woningen. Op de website van de gemeente is een overzicht gemaakt van wat per dorp is gerealiseerd en welke plannen al door het bestuur zijn geaccordeerd. Omdat de Wet versterking regie volkshuisvesting een latere ingangsdatum krijgt, is besloten de ingangsdatum van de Fryske Urgentieverordening te verschuiven van 1 januari 2026 naar 1 januari 2027. Wel is duidelijk geworden dat naast de wettelijk verplichte urgentiecategorieën ook statushouders (alsmede bewoners van een doorstroomlocatie) in de verordening meegenomen kunnen worden.

Nieuwbouw

In 2025 zijn voornamelijk woningen gebouwd op de locatie De Vrieswijck in Gorredijk. Hier zijn 49 woningen opgeleverd, waarvan 24 woningen in de categorie betaalbaar (< € 420.000 v.o.n.). Op het sleutelproject Langezwaag Noord zijn 13 woningen opgeleverd. Drie woningen in de categorie goedkoop (< € 250.000 v.o.n.), vier in de categorie betaalbaar en 7 vrijesectorkoopwoningen (>

€ 420.000 v.o.n.). Het sleutelproject Fugelliet Noord is vrijwel volgebouwd. Hier zijn vorig jaar twee van de 30 te realiseren woningen opgeleverd.

Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed

Doelstellingen

Het behoud van waardevolle historische objecten is geborgd in beleid

Maatregelen

We hebben instrumenten voor het behoud van waardevolle historische objecten en erfgoed

Wat wilden we bereiken

In 2023 heeft de gemeenteraad een Erfgoedverordening vastgesteld die afgestemd is op de Omgevingswet. We zetten in 2026 de volgende stappen als vervolg op de gezette stappen in 2024 en 2025.

1. In 2025 gaan we verder met het ontwikkelen van een cultuurhistorische waardenkaart.
2. We stellen in 2025 een beleidsnotitie cultuurhistorie op. Daarmee beschermen we cultuurhistorisch waardevolle relictten. We werken ook aan een landschapsbiografie met kernkwaliteiten.
3. In 2024 is het begraafplaatsenbeleid afgerond. Hierin is aandacht geschonken aan funerair erfgoed. We bouwen verder aan de bescherming van funerair erfgoed op de gemeentelijke begraafplaatsen door onder andere het laten vaststellen van een lijst met waardevolle grafmonumenten en een beheerplan. Daarmee zorgen we voor cultuurhistorisch waardevolle grafstenen en begraafplaatsen.
4. We starten in 2025 met de uitwerking van de resultaten van de inventarisatie historische interieurs.
5. We zijn bezig met de aanwijzing van gemeentelijke monumenten. De aanwijzing wordt afgerond en we stellen een subsidieregeling beschikbaar als bijdrage aan het behoud.

Wat hebben we gedaan

1. Voor de cultuurhistorische waardenkaart is in 2025 is er een inventarisatie van sterrenbossen en pestbossen/miltvuurbossen uitgevoerd. De waardekaart is nog niet afgerond.
2. Er is gewerkt aan een concept beleidsnotitie cultuurhistorie. Dit loopt door in 2026.
3. Het beleid is ingebed in de diverse verordeningen zodat het ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt.
4. In 2025 is de Stichting Interieurs in Fryslân bezig geweest met de afronding van de inventarisatie en verwerken van de gegevens.
5. In 2025 zijn er gemeentelijke monumenten aangewezen. Panden en objecten die voor deze status in aanmerking komen en waarvan eigenaren instemden, zijn aangewezen.

Doelstellingen

We behouden landschappelijk en cultuurhistorisch kenmerkende elementen

Maatregelen

We onderzoeken de mogelijkheid om een beschermde status te geven aan beeldbepalende delen van het landschap

Wat wilden we bereiken

We onderzoeken de mogelijkheid om een beschermde status te geven aan beeldbepalende delen van het landschap. In 2026 wordt hieraan een vervolg gegeven door het uitwerken van cultuurhistorische waardenkaarten en beleid voor cultuurhistorische landschapsaspecten met een afgewogen beschermingsregime. Qua gebouwd erfgoed, ook beeldbepalende onderdelen van het landschap, gaan we kijken of er een beschermingsregime wenselijk is voor de panden die karakteristiek zijn en of de bescherming van naoorlogs gebouwd erfgoed gewenst is.

Wat hebben we gedaan

In 2025 zijn panden en objecten die in aanmerking komen voor de status gemeentelijk monument en waarvan eigenaren ingestemd hebben, aangewezen. Er heeft een inventarisatie van sterrenbossen plaatsgevonden en er is gewerkt aan een concept beleidsplan historische landschapselementen. Ook is er gestart met een inventarisatie van pestbossen/miltvuurbossen. Het beleidsplan en de inventarisatie pestbossen is nog niet afgerond.

Wat hebben we verder gedaan

Naast het realiseren van de doelstellingen en het uitvoeren van onze reguliere werkzaamheden is er ook gewerkt aan de volgende zaken:

Nieuwe initiatieven

Er is gewerkt aan een nieuwe notitie gebouwd erfgoed. De notitie is grotendeels klaar. De notitie wordt na de gemeenteraadsverkiezingen 2026 aan de raad aangeboden.

Bij het beleidsplan archeologie hoort ook een uitvoeringsprogramma. De eerste stappen zijn hierin gezet en naar verwachting is het uitvoeringsprogramma in 2026 gereed.

Het opstellen van een biodiversiteitsplan voor Opsterland. Het plan geeft Invulling aan een al langer gekoesterde wens van de gemeenteraad. Het biedt handvaten voor het ombuigen van biodiversiteitsverlies naar herstel en versterking van de biodiversiteit. Daarbij wordt de leefbaarheid in bestaande wijken en buurten vergroot door verder te vergroenen met bomen en struiken.

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen en vastgoed

Doelstellingen

Het gemeentelijk vastgoed is geschikt voor de doelen die in de begroting staan

Maatregelen

Wij organiseren in 2025 het vastgoedbeheer volgens de kadernota Vastgoedbeleid (2022)

Wat wilden we bereiken

We werken aan de beleidskaders uit de kadernota vastgoedbeleid (2022). Voor dorpshuizen is de kadernota (2021) opgesteld. De inventarisatie en contract actualisatie van de dorpshuizen en sportvoorzieningen is in 2025 vertraagd en wordt in 2026 afgerond. Er continue afstemming en advies tussen vastgoed en de beleidsvelden (sport, dorpshuizen en onderwijs). Bij kansen of gebeurtenissen wordt het gebruik door (maatschappelijke) organisaties en verenigingen beoordeeld. Er wordt geadviseerd bij maatschappelijk vastgoed over herontwikkeling, gebruik, contracten en verduurzaming.

Doelstellingen

Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat

Maatregelen

We zetten verdere stappen in de sleutelprojecten woningbouw

Wat wilden we bereiken

1. Opsterland moet Opsterland blijven, we richten ons op inbreiding boven uitbreiding en plannen 1000 nieuwe woningen in Opsterland voor de verschillende doelgroepen van 2026 tot 2035.
2. We gaan proberen ruimte te creëren in ruimtelijk beleid om zo (tijdelijk) meer betaalbare (huur) woningruimte te realiseren voor alleenstaande jongeren tussen de 20 en 35 jaar.
3. In 2026 zullen de nieuwbouwwoningen in sleutelprojecten Langezwaag Noord in Langezwaag en Fugelliet Noord in Ureterp naar verwachting opgeleverd worden.
4. Kolderveen in Terwispel en Loevestein in Gorredijk worden gefaseerd opgeleverd waarvan een significant deel in 2026.

5. Daarnaast blijven we in 2026 aan het werk met de voorbereiding en uitvoering van woningbouwprojecten in de overige dorpen zoals Tynje, Nij Beets en Beetsterzwaag, De voortgang wordt transparant vermeld op <https://www.opsterland.nl/woningbouw>. Daarin voeren we actief grondbeleid.
6. Ontwikkeling van Aylvalân Bakkeveen wordt gehinderd door het uitblijven van echte oplossingen voor het stikstofprobleem in Natura2000-gebieden. Als gemeente blijven we zoeken naar mogelijke oplossingen hiervoor binnen de bestaande spelregels.
7. Overeenkomstig de Omgevingsvisie en woonvisie geven we nadere invulling aan uitvoering van de 1e herijking van de Regionale woondeal waarbij de hoeveelheid woningen die we plannen is gebaseerd op de prognose van de Provinsje Fryslân.
8. Indien de Wet versterking regie volkshuisvesting per 1 januari 2026 van kracht wordt, maken we een volkshuisvestingsprogramma als vervanging van de huidige Woonvisie.
9. In 2026 wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke uitvoeringsagenda van de vastgestelde regionale woonzorgvisie.
10. We maken met woningcorporaties lange termijn afspraken met als doel om in 2029 30% van de nieuwbouw sociale woningbouw te laten zijn.

Wat hebben we gedaan

In 2025 is een projectleider aangesteld om het sleutelproject Loevestein fase 5 te versnellen.

Wat heeft het gekost

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties voor de reserves van programma 8 meegenomen.

Exploitatie						
x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25	
Lasten	2.089	2.244	2.330	1.786	-544	
Baten	2.276	1.538	1.280	3.083	1.803	
Saldo voor bestemming	187	-706	-1.050	1.297	2.347	
Mutaties reserves						
Lasten	431	-	1.056	1.056	-	
Baten	31	-	1.254	1.093	-161	
Saldo na bestemming	-214	-706	-853	1.333	2.186	
Specificatie per taakveld						
x € 1.000	Realisatie 2024		Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25	
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	609		694	619	-75	
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	358		556	336	-220	
8.3 Wonen en bouwen	1.122		1.080	831	-249	
Totaal lasten	2.089		2.330	1.786	-544	
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	376		81	88	7	
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	891		698	1.605	907	
8.3 Wonen en bouwen	1.009		501	1.390	889	
Totaal baten	2.276		1.280	3.083	1.803	
Saldo voor bestemming	187		-1.050	1.297	2.347	
Mutaties reserves						
Stortingen reserves	-431		-1.056	-1.056	0	
Onttrekkingen reserves	31		1.254	1.093	-161	
Totaal mutaties reserves	-400		197	36	-161	
Saldo na bestemming	-214		-853	1.333	2.186	

Toelichting op de financiën

Het saldo na bestemming van dit programma is € 2.186.000 voordelig.

Lasten

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening: € 75.000 voordeel.

- De externe inhuur van stedenbouwkundig advies en het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief was lager dan geraamd (voordeel € 56.000).

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): € 220.000 voordeel.

- De kosten worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen: € 249.000 voordeel.

- De implementatie van de omgevingswet geeft in 2025 een voordeel van € 205.000. De voorbereidingen voor de start van de werkzaamheden door externe partijen hebben langer geduurd dan verwacht.

Baten

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): € 907.000 voordeel.

- De baten worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen: € 889.000 voordeel.

- Voor het realiseren van betaalbare woningen in de gemeente is een specifieke uitkering ontvangen van het Rijk ontvangen (SPUK realisatie stimulans € 574.000).
- De omgevingsvergunningen activiteit bouw zijn € 324.000 hoger. Dit wordt hoofzakelijk veroorzaakt door de nieuwbouw projecten van MFC de Finne in Beetsterzwaag (€ 110.000), De Vrieswijck locatie in Gorredijk (€ 50.000) en Elkien in Gorredijk (€ 50.000).

Mutatie in de reserves

- Door de lagere kosten in de taakvelden 8.1 en 8.3 is minder onttrokken aan de reserve Ruimtelijke plannen (€ 161.000).

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente Opsterland. In deze paragraaf leest u over de uitkomsten en het doel van de verschillende heffingen. Opsterland kent de volgende belastingen en heffingen:

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)
2. Legesrechten
3. Rioolheffing
4. Afvalstoffenheffing
5. Toeristenbelasting

De onroerendezaakbelastingen en de toeristenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen. Hierbij is beleidsmatig de keuze gemaakt om de toeristenbelasting te gebruiken voor activiteiten rondom recreatie en toerisme. De legesrechten, rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn een vergoeding voor diensten van de gemeente. Deze vergoedingen mogen maximaal kostendekkend zijn. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing is in het beleid vastgelegd dat bij begroting de tarieven kostendekkend worden bepaald.

Lokale belastingen en heffingen

Progr.	x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
0	Leges publiekszaken	588	313	588	650	62
0	Onroerendezaakbelasting	5.010	5.101	5.101	5.166	65
1	Algemeen plaatselijke verordening	8	18	10	15	5
3	Toeristenbelasting	278	220	220	220	-0
7	Begrafnisrechten	173	168	168	171	3
7	Afvalstoffenheffing (excl. kwijtscheldingen)	3.073	3.184	3.184	3.201	17
7	Rioolheffing, baten	3.299	3.141	3.141	3.093	-48
8	Leges omgevingsvergunning	1.056	432	481	801	320
Totaal		13.485	12.577	12.893	13.317	424

Geraamde en gerealiseerde heffingen

Onroerende zaakbelastingen

De 'onroerendezaakbelastingen' heffen we van eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden, overige gebouwen en niet-cultuurgronden. Daarnaast heffen we 'onroerende zaakbelasting' van eigenaren van woningen. De tarieven voor de onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn toegepast op de getaxeerde waarden van onroerende zaken. De herwaardering vindt jaarlijks plaats.

Voor de woningen zijn de gehanteerde waarden voor 2025 (waardepeildatum 1-1-2024) ten opzichte van 2024 (waardepeildatum 1-1-2023) met 1,9% gestegen. De waarden van niet-woningen zijn in deze periode met 0,1 % gedaald. De tarieven zijn uitsluitend aangepast met de begrote inflatiecorrectie van 2,8 %. De totale opbrengst uit de onroerendezaakbelastingen bedroeg in 2025 € 5,17 miljoen.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt 5% van de logiesomzet in onderkomens niet toebehorende of ter beschikking gesteld door de belastingplichtige en 2,5% van de logiesomzet in onderkomens van of ter beschikking gesteld door belastingplichtige. Deze percentages zijn niet gewijzigd. De opbrengst van de toeristenbelasting is in 2025 gelijk aan de opbrengst in 2024.

Begraafrechten

De begraafrechten heffen we voor begrafenissen en het onderhouden van de begraafplaatsen. De opbrengst van de begrafenisrechten is € 3.000 hoger dan de opbrengst in 2024.

Kostendekkendheid

De mate van kostendekkendheid wordt in de onderstaande tabellen weergegeven.

	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Afval	86%	99%	99%	92%	-7%
Riolering	100%	106%	100%	100%	0%
Omgevingsvergunningen	110%	38%	42%	65%	23%

Afval

Voor de afvalstoffenheffing geldt dat de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Het kostendekkingspercentage voor de afvalstoffenheffing was in 2025 92%.

Iedere zelfstandige wooneenheid binnen de gemeente wordt aangeslagen voor deze belasting. Opsterland hanteert tarieven voor één- en meerpersoonshuishoudens.

Afval

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
<i>Directe kosten</i>				
Totaal van de gemeentelijke lasten	3.191	3.268	3.684	415
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-280	-433	-636	-203
Netto directe kosten taakveld	2.911	2.835	3.048	213
<i>Indirecte kosten</i>				
Btw	616	650	760	110
Overhead en rente	39	18	18	-
Kwijtscheldingen	-	100	77	-23
Netto indirecte kosten taakveld	654	768	855	87
Totale lasten	3.566	3.603	3.903	299
<i>Totale heffingen</i>				
Afvalstoffenheffing	2.036	2.182	2.161	-20
Inkomsten St.Afvalfonds/Nedvang	-	389	396	7
Overig	-20	-6	-0	6
Afvalstoffenheffing Restafval	1.026	967	1.008	42
Afvalstoffenheffing GFT	31	42	31	-11
Totale heffingen	3.073	3.573	3.597	24
Dekkingspercentage	86%	99%	92%	-7%

Riolering

Opsterland heft zowel rioolheffing van de eigenaar als van de gebruiker van een op het riool aangesloten onroerende zaak. De gebruikersheffing wordt geheven door middel van een opslag per m³ waterverbruik. Het kostendekkingspercentage voor de rioolheffing was in 2025 100%

Riolering

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Directe kosten					
Totaal van de gemeentelijke lasten	2.394	2.200	2.429	2.523	94
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-83	-	-	-	-
Netto directe kosten taakveld	2.311	2.200	2.429	2.523	94
Indirecte kosten					
Btw	393	339	387	308	-79
Overhead en rente	500	500	187	187	-0
Kwijtscheldingen	95	95	120	74	-46
Netto indirecte kosten taakveld	988	934	694	568	-126
Totale lasten	3.299	3.134	3.123	3.091	-32
Totale heffingen					
Rioolheffing	3.299	3.338	3.125	3.093	-32
Totale heffingen	3.299	3.338	3.125	3.093	-32
Dekkingspercentage	100%	106%	100%	100%	0%

Leges

Uitgangspunt is dat de rechten kostendekkend zijn. Het totaaloverzicht van de leges in 2025 is als volgt:

Omgevingsvergunningen

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
<i>Directe kosten</i>					
Totaal van de gemeentelijke lasten	631	902	929	1019	90
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-	-	-	-	-
Netto directe kosten taakveld	631	902	929	1.019	90
<i>Indirecte kosten</i>					
Overhead en rente	281	222	186	186	-
Netto indirecte kosten taakveld	281	222	186	186	-
Totale lasten	912	1.124	1.114	1.205	90
<i>Totale heffingen</i>					
Heffingen	1.001	432	471	787	315
Totale heffingen	1.001	432	471	787	315
Dekkingspercentage	110%	38%	42%	65%	23%

Lokale lastendruk

De “Atlas van de lokale lasten 2025” (COELO) geeft voor onze gemeente het volgende rangnummer (nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 345 de hoogste):

- 2025: 11
- 2024: 24
- 2023: 49

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de onroerendezaakbelastingen en de heffingen voor riool- en afvalstoffenheffing, zoals die elk jaar gecombineerd worden opgelegd, kan kwijtschelding worden verkregen. Bij kwijtschelding vindt een vermogenstoets en een inkomenstoets plaats. De gemeente moet hiervoor een norm vaststellen. Deze norm wordt gerelateerd aan de bijstandsnorm. In onze gemeente is de kwijtscheldingsnorm gelijk aan de bijstandsnorm (100%).

Het aantal huishoudens waar kwijtscheldingen aan zijn verleend in 2025 was 373 (in 2024 429)

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Een juist oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit kan alleen maar worden gegeven als er een juist en volledig beeld bestaat van de risico's, de kans hierop en de eventuele financiële gevolgen. Daartoe wordt jaarlijks een risicoprofiel opgesteld.

Kaderstellende documenten

Beleidskader reserves en voorzieningen
Beleidskader vaststelling bedrag post onvoorzien

Risicobeheersing

Het onderstaande overzicht is de meest actuele inschatting van risico's waaraan de gemeente wordt bloot gesteld. Risico's die zich hebben voorgedaan en die een financieel effect hebben gehad zijn in de betreffende beleidsprogramma's van deze jaarstukken nader toegelicht.

In onderstaande tabel benoemen we de momenteel verwachte risico's en schatten daarbij de factoren "kans" (dat het risico zich voordoet) en "invloed" (de impact als het risico zich voordoet) in. De genoemde maximale financiële gevolgen zijn relatief. Een risico met een groot maximaal financieel gevolg kan op basis van de "kans" en "invloed" een relatief beperkte invloed op het aan te houden minimale weerstandscapaciteit hebben. Omgekeerd kan een klein maximaal financieel gevolg een grote invloed hebben. De grootste risico's, op basis van de invloed op de weerstandscapaciteit, zijn:

De belangrijkste risico's met de geschatte "kans" en de "invloed"

Risico	x €1.000	Kans	Max fin. effect	Invloed	Totaal risico
1	Specifieke uitkeringen fluctueren en worden gekort	50%	1.000	17%	500
2	Onzekerheid werving personeel	45%	600	9%	270
3	Effecten invoering Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb)	45%	750	12%	338
4	Borgstellingen	1%	18.187	6%	182
5	Mogelijke WW-verplichtingen personeel	25%	1.200	10%	300
6	Financiële tegenvallers projecten	60%	10.000	5%	150
7	Tegenvallende resultaten grondexploitaties	15%	1.000	5%	150
8	Effecten hoge inflatie op exploitatielasten	40%	750	10%	300
9	Afwijking inschattingen ramingen	70%	1.000	24%	700
Totaal			34.487	100%	2.889

Toelichting op de risico's

1. Specifieke uitkeringen fluctueren: De omvang van de specifieke uitkeringen (SPUK's) is niet constant. Elk jaar worden er SPUK's geïntroduceerd en beëindigd. De snelheid waarmee dit gebeurt varieert. Dit is afhankelijk van de departementale begroting en beleidsambities bij het ministerie in kwestie. Ondanks dat een SPUK begrensd is qua werking en doel is voor het inzetten van de deze middelen wel capaciteit nodig. Een krimp of wegvallen van een SPUK is in het lopende begrotingsjaar vaak niet meer op te vangen met bezuinigingen en kan tot een negatief rekeningresultaat leiden.
2. Onzekerheid werving personeel: De arbeidsmarkt is overspannen. Dat maakt het moeilijk om als gemeente tijdig nieuwe medewerkers aan te trekken. Ook het vasthouden van medewerkers is een uitdaging. Het mogelijk risico is dat er niet voldoende eigen personeel beschikbaar is voor het uitvoeren van het vastgestelde beleid. Om toch de doelen te realiseren is dan aanvullende inhuur noodzakelijk wat meer kosten met zich meebrengt dan eigen personeel.

3. Effecten invoering omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb): De Omgevingswet en de Wkb zijn definitief ingevoerd. Een effect is dat door de wijziging een aantal legesinkomsten vervallen maar dat een deel van de werkzaamheden (o.a. registratie) wel moeten worden uitgevoerd. Omdat alleen voor de aanvragen na invoering van de nieuwe wetgeving de nieuwe legestarieven gelden.
4. Borgstellingen: De gemeente staat borg voor de leningen die de Stichting Waarborg Woningbouw de woningcorporaties verstrekt. Deze borgstelling is in breed landelijk verband met alle gemeenten afgesproken. Het optreden van het risico is echter zeer beperkt.
5. Mogelijke WW-verplichtingen personeel: Als een arbeidsovereenkomst met wederzijdse goedkeuring wordt ontbonden of het contract niet wordt verlengd dan kan er sprake zijn van een WW-verplichting. De gemeente is hier niet voor verzekerd en is dus zelf WW-risicodragers. Op voorhand is niet bekend of en zo ja in welke mate er sprake is van een WW-verplichting en daarom is deze ook niet begroot.
6. Financiële tegenvallers projecten: Projecten kennen risico's. Deze risico's worden in de projecten zelf benoemd. Het risico op de risico's is niet financieel afgedekt in de projecten. Een aantal risico's, zoals hyperinflatie, rampen en oorlogen, zijn te generiek en daarom worden ze op een hoger niveau algemeen afgedekt. De reden dat ondanks de omvang van het risico het effect beperkt is komt doordat de meeste projecten in 40 of 50 jaar worden afgeschreven. Hierdoor is het af te dekken risico een stuk lager, een factor 40 c.q. 50, uit dan het effect.
7. Tegenvallende resultaten grondexploitaties: Het resultaat van de grondexploitaties is afhankelijk van de mate waarin er verkocht kan worden en of er gronden beschikbaar zijn. Ook externe ontwikkelingen zoals de stikstof problematiek en hogere bouwkosten kunnen het resultaat beïnvloeden.
8. Effecten inflatie op exploitatielasten: Een hoge inflatie wordt gedeeltelijk vertaald in een bijstelling in de algemene uitkering. Hierdoor kan er in het lopende jaar een verschil ontstaan die tot een tegenvaller bij het opstellen van jaarrekening kan leiden.
9. Afwijking inschattingen ramingen: Door strakker te begroten wordt het risico op afwijkingen van de begroting groter. Er wordt niet zonder meer vanuit gegaan dat mogelijke ontwikkelingen zich voor zullen doen, door monitoring en tussentijdse rapportages.

Weerstandsvermogen

Beheersing van de hiervoor genoemde risico's

Financiële consequenties die voortvloeien uit het actueel worden van bovengenoemde risico's worden opgenomen in de jaarstukken (verantwoording) en komen via het resultaat ten laste van de algemene reserve. Zoals hierna aangegeven is het niveau van de algemene reserve voldoende.

Bepalen weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op € 2.9 miljoen. De weerstandscapaciteit is € 28.9 miljoen. Dit betekent dat wij in staat zijn om met de huidige weerstandscapaciteit ook grotere risico's het hoofd te bieden. Naast de incidentele weerstandscapaciteit is er ook een structurele weerstandscapaciteit in de begroting opgenomen namelijk de post onvoorzien (€ 37.500). In onderstaande tabellen wordt de (incidentele) weerstandscapaciteit en het verloop van de algemene reserve weergegeven. De bedragen zijn geactualiseerd tot het moment van opstellen van de begroting.

Het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Jaarlijks worden de risico's geïnventariseerd. Daarnaast berekenen we het beschikbare weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen moet minimaal de berekende risico's kunnen dekken.

Incidenteel weerstandsvermogen

x € 1.000	31-12-2024	31-12-2025
<i>Algemene reserve ultimo</i>		
Algemene reserve buffer	7.500	7.500
Algemene reserve vrije deel	16.049	21.436
Totaal algemene reserve	23.549	28.936
Totaal incidenteel weerstandsvermogen	23.549	28.936

Bestemmingsreserves en voorzieningen zijn geen onderdeel van het incidenteel weerstandsvermogen.

Kengetallen

Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
Grondexploitatie		< 20%	20 - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Kengetallen	Realisatie 2024	Begr. 2025 (Primitief)	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut R24<->R24	Mut B25<->R25
Netto schuldquote	9,1%	36,6%	33,3%	18,5%	9,3%	-14,8%
Netto schuldquote excl. verstrekte leningen	9,4%	36,8%	33,5%	18,7%	9,3%	-14,8%
Solvabiliteit	43,9%	40,3%	40,3%	46,4%	2,6%	6,2%
Structurele exploitatieruimte	5,4%	1,4%	0,9%	1,8%	-3,6%	0,8%
Grondexploitatie	0,7%	0,2%	0,2%	0,7%	0,0%	0,5%
Belastingcapaciteit	81,3%	81,3%	81,3%	78,0%	-3,3%	-3,3%

Toelichting kengetallen

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie:

Netto Schuldquote (= netto schuld uitgedrukt als procentueel aandeel van de baten voor mutatie van de reserves)

De netto schuldquote in 2025 neemt ten opzichte van 2024 toe met 9.4 %, met name door het sterk afnemen van de korte uitzettingen. De schuldquote bevindt zich ruim binnen de in de theorie genoemde (en door de VNG gehanteerde) grens van 130 procent.

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden)

Het kengetal van de netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden) is nagenoeg gelijk aan het kengetal netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio (=eigen vermogen als percentage van het totale vermogen).

De solvabiliteit 2025 van de gemeente stijgt ten opzichte van 2024, door de groei van het eigen vermogen.

Structurele exploitatieruimte

Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen wordt gedekt. Een negatief percentage houdt in dat structurele lasten incidenteel gedekt worden. Het kengetal drukt dus niet uit of sprake is van een begrotingstekort of –overschot. Een overzicht van de incidentele lasten en baten is opgenomen in de financiële begroting.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de waarde van de gronden ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Het percentage geeft aan dat Opsterland geen bovenmatige risico's op de grondexploitaties loopt afgezet tegen de omvang van de begroting. Daar komt bij dat de gemeente met de algemene reserve ook nog over voldoende weerstandsvermogen beschikt.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend met de tarieven voor een meerpersoonshuishouden. De realisatie is berekend op basis van de Coelo benchmark 2025. Bij een percentage hoger dan 100 zijn de woonlasten hoger dan het landelijk gemiddelde. Bij een percentage lager dan 100 zijn ze lager. De woonlasten bevinden zich op een stabiel en landelijk gezien laag niveau.

Frauderisico's en continuïteit

Bij de beoordeling van de continuïteit is sprake van formele continuïteit en een materiele beoordeling.

De formele continuïteit gaat over het voortbestaan van de organisatie. Op dat vlak heeft het Rijk harde waarborgen getroffen. De continuïteit staat niet ter discussie. In het uiterste geval kan een artikel 12 Financiële-verhoudingswet besluit genomen worden. Daar is bij de gemeente Opsterland geen sprake van.

Materieel kan het wel zo zijn dat activiteiten niet of anders moeten worden vormgegeven. Dat kan leiden tot aanpassing in taken, activiteiten, beleid, projecten of doelstellingen. Politieke keuzes daarin kunnen leiden tot bijvoorbeeld afwaardering van activa of de noodzaak om voorzieningen te treffen. Als dat grote financiële effecten heeft, moeten deze punten in de jaarstukken (continuïteitsbeoordeling of risicoparagraaf) worden betrokken.

Om misbruik en oneigenlijk gebruik te constateren is er een Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid. Het Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid wordt actueel gehouden en jaarlijks toegepast. Om fraude te kunnen constateren zijn er frauderisicoanalyses en controles. Bij de jaarstukken worden de bevindingen weergegeven.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van een groot deel van de openbare ruimte. Deze ruimte is opgebouwd uit onze kapitaalgoederen. Dit zijn onder andere de wegen, riolering, bruggen, verlichting, openbaar groen en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen heeft invloed op de beleving door inwoners, bezoekers en ondernemers bij hun activiteiten in de openbare ruimte. Daarnaast vertegenwoordigen de kapitaalgoederen een aanzienlijke waarde en brengt vroegtijdige vervanging onnodige kosten met zich mee. Het is daarom belangrijk dat we goed op deze kapitaalgoederen passen om de leefbaarheid en veiligheid te waarborgen en kapitaalverlies te voorkomen.

De kaders voor het onderhouden van de arealen verhardingen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en het openbare groen zijn vastgelegd in het Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025. Het onderhoud van deze arealen is daarbij gedifferentieerd naar gebruik; netjes waar het moet, sober waar het kan. Hierin is gezocht naar een verantwoorde balans tussen kosten enerzijds en een prettige leefomgeving anderzijds.

De kaders voor het beheren onderhouden van de riolering en daarbij horende (zuiverings)installaties zijn vastgelegd in het Watertakenprogramma 2025-2029. Naast de verankering van de zorgplicht voor de inzameling van het afvalwater, hemelwater en grondwater voorziet het plan in kaders voor de klimaatadaptatie en andere gemeentelijke watertaken.

Het gemeentelijke vastgoed dat nog in overeenstemming met de functie in gebruik is wordt in stand gehouden door preventief onderhoud binnen de daarvoor gestelde bestekskwaliteit.

Kaderstellende documenten

Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
Watertakenprogramma 2025-2029
Notitie licht in de duisternis (2009)

Toelichting kwaliteitsnormen

	Technische staat (Heel)	Verzorging (netheid)	Rapportcijfer
Zeer hoog	Perfect, heel, niets kapot	Brandschoon	9,5-10
Hoog	Weinig op aan te merken	Schoon	7,5-9,4
Basis	Lichte schade, een en ander op aan te merken	Matig schoon, niet storend	5,5-7,4
Laag	Duidelijk schade, veel op aan te merken	Vuil, storend	3,5-5,4
Zeer laag	Ernstige schade, kapot, onveilig	Zeer vuil, duidelijk, storend	0-3,4

Verharding en openbare verlichting

Kerncijfers en kwaliteitsambitie

De gemeente heeft ongeveer 2,81 miljoen m² verharding in beheer. Deze bestaat voor 51% uit dicht asfaltbeton, 41% elementenverharding (klinkers, tegels e.a.), 3 % cementbeton en 5% overige soorten verharding. De totale verharding vertegenwoordigt een geschatte waarde van € 175 mln. In de gemeente staan ongeveer 4.400 lantaarnpalen, waarvan 4.121 in beheer en eigendom van de gemeente. De overige palen zijn in beheer en eigendom van de Provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, woningcorporaties en VvE's. De ondergrondse infrastructuur die hierbij hoort is voor het grootste deel in eigendom van netbeheerder Liander. Van het areaal bestaat ongeveer 95% uit energiezuinige LED-armaturen. De totale vervangingswaarde van de installatie bedraagt ongeveer € 6 mln.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal van verhardingen en openbare verlichting weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie.

Verharding en openbare verlichting

	Omvang	Kwaliteitsambitie						
		Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Rijbanen	204 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkeerstroken / overig	17 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Fietspaden	26 ha	Basis	N.v.t.	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Voetpaden	34 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Openbare verlichting	4.121 stuks	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Toekomst

Uit de laatste inspectie is naar voren gekomen dat het areaal er op plaatsen onvoldoende bijligt. Op deze plekken zijn shadebeelden geconstateerd die volgens de verwachte levensduur van de betreffende wegvakken niet zijn voorzien. Deze schades zijn voornamelijk aangetroffen op de wegen in het westen van de gemeente (veengronden) en zijn gerelateerd aan de lange droge periodes van de afgelopen jaren. Voor het aanpakken van deze schades zijn met het vaststellen van het Beeldkwaliteitsplan aanvullende middelen beschikbaar gesteld. We blijven de shadebeelden nauwlettend monitoren en voeren proeven uit om ervaring op te doen met lichtere wegen.

Riolering

Kerncijfers

De gemeente is voor een (groot) deel verantwoordelijk voor de inzameling, transport en verwerking van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hiervoor zijn drie verschillende systemen in de gemeente aanwezig: vrijevervalriolering, drukriolering en individuele systemen voor de behandeling van afvalwater (IBA's). Van de vrijevervalriolering bestaat nog ongeveer 70% uit een gemengd systeem. Bij de rest is sprake van scheiding tussen hemelwater (HWA) en afvalwater (DWA). Het totale systeem vertegenwoordigt een geschatte waarde van € 186 mln.

In de tabel hieronder is een overzicht weergegeven van het volledige areaal.

Riolering

	Omvang
Vrijvervalriolering	227 km
Putten	4.582 stuks
Straatkolken	10.796 stuks
Straat- en trottoirkolken	12.046 stuks
Bergbezinkvoorzieningen	5 stuks
Overstorten	39 stuks
Drukriolering / persleiding	137 km
Minigemalen	523 stuks
Hoofdgemaal	30 stuks
Tunnelgemaal	6 stuks
IBA-systeem (individuele behandeling afvalwater)*	114 stuks

Kwaliteitsambitie

Het gewenste kwaliteitsniveau van de installatie is vastgelegd in het Watertakenprogramma 2025-2029. Met het voortzetten van het huidige beleid wordt de installatie op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Kwaliteitsambitie Riool

		Centrum	Woongebied	Bedrijventerrein	Buitengebied
Afvalwater	Inzameling	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Basis
	Transport	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog
Hemelwater	Inzameling (overtollig)	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	nvt
	Verwerking (in riolering)	Basis	Basis	Basis	nvt
	Verwerking (in openbare ruimte)	Basis	Basis	Basis	nvt
Grondwater	Inzameling	Basis	Basis	Basis	nvt
	Verwerking	Basis	Basis	Basis	nvt

Toekomst

De voorziening geeft voldoende dekking voor de uitvoering van de gestelde ambities. Bij de te nemen onderhoudsmaatregelen wordt rekening gehouden met de klimaatverandering. Gestreefd wordt naar het voorkomen of beperken van wateroverlast en hittestress.

Vaarwegen en kunstwerken (water)

Kerncijfers en kwaliteitsambitie

In de gemeente liggen twee grote vaarroutes. De civiele kunstwerken die hierbij horen zijn deels in beheer en eigendom van de gemeente. Daarbuiten zijn diverse (kleinere) civiele kunstwerken. Van drie tunnels die in eigendom zijn van de Provincie Fryslân of Rijkswaterstaat heeft de gemeente het dagelijkse beheer. Het totale areaal vertegenwoordigd een vervangingswaarde van ongeveer € 165 mln.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor de civiele kunstwerken weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie.

Civiele kunstwerken

	Omvang	Kwaliteitsambitie						
		Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Bruggen (vast)	31 stuks	Basis	N.v.t.	Basis	Basis	N.v.t.	Basis	Basis
Bruggen (hout)	85 stuks	N.v.t.	N.v.t.	Basis	N.v.t.	Basis	Basis	Basis
Bruggen (beweegbaar)	17 stuks	N.v.t.	N.v.t.	Basis	Basis	N.v.t.	Basis	Basis
Vaarrecreatieve voorzieningen	33 stuks	Basis	N.v.t.	Basis	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Basis
Waterwerken	7 stuks	N.v.t.	N.v.t.	Basis	Basis	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Tunnels*	7 stuks	N.v.t.	N.v.t.	Basis	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kademuren	6838 m1	Basis	N.v.t.	Basis	Basis	N.v.t.	N.v.t.	Basis
Beschoeiingen	5791 m1	N.v.t.	N.v.t.	Basis	N.v.t.	Basis	N.v.t.	Basis

Toekomst

Tot en met 2030 staan er diverse grote maatregelen op de planning voor in totaal ongeveer € 15 mln aan investering. Voorbeelden zijn de Bleekersbrêge in Gorredijk, de Polebrêge in Lippenhuizen en bijna acht kilometers aan oevers aan de Turfroute en langs het Polderhoofdkanaal. Na 2030 zien we een periode waarin minder vervangingen nodig zijn. We gaan daarom een deel van de vervangingen van de komende jaren uitstellen tot deze periode. Dit doen we uiteraard daar waar mogelijk zonder dat de veiligheid of het gebruik in het geding komt. De middelen zijn gereserveerd in de begroting.

Groen

Kerncijfers en kwaliteitsambities

Opsterland is een groene gemeente met een diversiteit aan openbaar groen. De werkzaamheden aan het openbaar groen worden deels uitgevoerd door de eigen dienst en Caparis.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor groen weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie. In de zomermaanden is het niet overal gelukt om de geambieerde kwaliteit te halen. Deze achterstanden zijn in het najaar weggewerkt.

Openbaar groen

	Omvang	Kwaliteitsambitie						
		Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Bomen	51.337 stuks	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Natuurlijke beplanting	9.600 are	Laag (bio)	Basis (bio)	Laag (bio)	Basis (bio)	Laag (bio)	Laag (bio)	Basis (bio)
Cultuurlijke beplanting	702 are	Laag	Hoog	Laag	Basis	Basis	Basis	Basis
Hagen	106 are	Basis	Hoog	Laag	Basis	Laag	Basis	Basis
Gras	30.338 are	Laag (bio)	Hoog	Laag (bio)	Basis	Laag (bio)	Laag (bio)	Laag (bio)
Bermen		Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	N.v.t.	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Watergangen (waterlopen en sloten)	442 km	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Watervlakte (vijvers)	1.423 are	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Parkmeubilair	559 stuks	Basis	Hoog	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Gebouwen

Kerncijfers en beheer

De gemeente heeft divers vastgoed in eigendom en beheer en heeft een herbouwwaarde van ongeveer € 63 mln. Het grootste deel (90%) van de gebouwen wordt onderhouden op basis van de kwaliteit 'instandhouding'. Dit betekent dat aan de gebouwen werkzaamheden worden verricht om het gebouw te behouden in de staat waarin het zich bevindt. Deze gebouwen voldoen wat betreft het onderhoud aan de gestelde bestek kwaliteit. De overige gebouwen (10%) zijn niet meer in gebruik of zullen binnenkort niet meer in gebruik zijn en worden verkocht of gesloopt. Aan deze gebouwen wordt het minimaal noodzakelijke onderhoud gepleegd. Deze gebouwen zijn meestal al geheel afgeschreven, als dit niet het geval is, is de boekwaarde lager dan de marktwaarde.

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar. Er is jaarlijks een zodanige dotatie aan de voorziening dat deze toereikend is voor het gemiddelde van het planmatig onderhoud voor de komende 10 jaar.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor gebouwen weergegeven.

Gemeentelijk vastgoed

	Omvang
Bedrijfsvoering	11
Maatschappelijk	16
Monumentaal	8
Voormalige scholen en leegstaande gebouwen	6
Opvang Oekraïners	3
Dorpshuizen	7
Overig	9
Totaal	60

Toekomst

Overbodig vastgoed wordt afgestoten (sloop of verkoop). Voor het in stand houden van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar.

Toelichting kwaliteitsnormen

Op dit moment zijn er geen achterstanden in het onderhoud van de kapitaalgoederen met grote financiële consequenties of onnodige kapitaalvernietiging. Voor de duurdere assets, verhardingen, riolering en civiele kustwerken, sluit het noodzakelijk uit te voeren onderhoud aan bij de geplande maatregelen (en beschikbare middelen). We monitoren de schades aan de wegen in het veengebied voortdurend om voor te sorteren op de komende kosten daarvoor. De middelen voor het komende grote onderhoud aan de oevers en kades zijn opgenomen in de begroting. Voor de groene arealen is het beeld meer diffuus. Voor de vervanging van bomen is geen vast budget en enkele kunstgrasvelden zijn bijna aan het einde van de levensduur. De middelen voor de vervanging van deze kunstgrasvelden zijn opgenomen in de begroting 2026.

Financiering

Financiering

Deze paragraaf gaat over de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Deze taken hebben als doel de gemeente te voorzien van voldoende vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en de gemeente te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

In de financiële verordening heeft de raad het college bestuurlijk mandaat gegeven voor het uitoefenen van de financieringsfunctie. Het college zorgt daarbij voor:

1. Het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van tijdelijke overtollige gelden;
2. Het beheersen van de risico's verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico's, koersrisico's en kredietrisico's.
3. Het beperken van de kosten van leningen en het bereiken van voldoende rendement op uitzettingen.
4. Het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2025).
Nota reserves en voorzieningen (2025).

Rentelasten, rentebaten, renteverdeling

De door de gemeente betaalde en ontvangen rente wordt per saldo verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is vastgesteld op basis van ongewijzigd beleid. In 2025 is er geen nieuwe langlopende lening aangetrokken.

Renteverwachtingen 2025

Een belangrijke variabele bij de uitvoering van het financieringsbeleid is de toekomstige renteontwikkeling. De keuze tussen korte en lange looptijden wordt mede bepaald door de verwachte renteontwikkelingen.
Het gewogen gemiddelde rentepercentage dat is gehanteerd in 2025 is 0,51% (2024 0,51%).

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld, dat aan renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) eisen gesteld aan het renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Het college zorgt ervoor dat de gemeente verantwoord en goedkoop financiert binnen de gegeven normen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in, dat maximaal 8,5% van de totale begroting met kort geld gefinancierd mag zijn. Voor 2025 is dit voor onze gemeente maximaal € 8,4 miljoen (2024 € 8,1 miljoen). Normaliter wordt getracht tot aan de kasgeldlimiet via kortlopende leningen te financieren omdat de rente voor kortlopende leningen lager is dan die van langlopende leningen. Eind 2020 hebben we echter een langlopende lening afgesloten waardoor ook in 2025 nog niet nodig was om een kortlopende lening te hoeven afsluiten.

Renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het totaal van de begroting aan een renteherziening onderhevig mag zijn. Dit betekent dat we maximaal over € 19,7 miljoen (2023 € 19 miljoen) renterisico mogen lopen. Het totaal op de langlopende leningen af te lossen bedrag in 2025 bedraagt € 3,8 miljoen (gelijk aan 2024). We voldoen aan de renterisiconorm.

Renteschema

Er is voor 2025 geen rente geen toegerekend aan de verschillende taakvelden op basis van de boekwaarde van de activa. Dit doordat het verplicht schatkistbankieren op dit moment meer oplevert dan dat we kwijt zijn aan de rentes voor de lopende leningen. Deze situatie is van tijdelijke aard door de geplande investeringen in de komende jaren. Rente aan het grondbedrijf is toegerekend op basis van het gewogen gemiddelde rentepercentage afgezet tegen de waarde van de bouwgrondexploitaties.

Liquiditeiten

Ook in de toekomst zullen wij een beroep moeten blijven doen op de kapitaalmarkt. Aan de hand van de vastgestelde begroting 2025 is een meerjarige liquiditeitenplanning opgesteld. Op deze wijze hebben we sturing op onze financieringsbehoefte en de daaraan verbonden kosten.

Schatkistbankieren

Door de wet over schatkistbankieren zijn de decentrale overheden verplicht het grootste deel van hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2025 ongeveer € 741.000,- (2024 ongeveer € 713.000).

Renterisico vaste schuld over de jaren 2025 t/m 2028

x € 1.000	2026	2027	2028	2029
Omvang begroting (stand primaire begroting t+1)	102.325	102.325	102.325	102.325
Grondslagpercentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	20.465	20.465	20.465	20.465
Renteherziening				
Aflossingen	1.800	1.800	1.800	1.800
Rente risico	1.800	1.800	1.800	1.800

Toets renterisico

Renterisiconorm	20.465	20.465	20.465	20.465
Totaal rente risico	1.800	1.800	1.800	1.800
Ruimte (+)/Overschrijding (-)	18.665	18.665	18.665	18.665

Kasgeldlimiet

x € 1.000	1e 2025 kwartaal	2e 2025 kwartaal	3e 2025 kwartaal	4e 2025 kwartaal
Omvang begroting (stand primaire begroting t)	98.610	98.610	98.610	98.610
Grondslagpercentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	8.382	8.382	8.382	8.382
Vlottende schuld	0	0	0	109
Vlottende middelen	18.919	17.926	15.185	12.859
Totaal netto vlottende schuld	(18.919)	(17.926)	(15.185)	(12.750)
Toets kasgeldlimiet				
Toegestane kasgeldlimiet	8.382	8.382	8.382	8.382
Totaal netto vlottende schuld	(18.919)	(17.926)	(15.185)	(12.750)
Ruimte (+)/Overschrijding (-)	27.301	26.307	23.567	21.132

Renteschema realisatie

	2025
x € 1.000	
a. Werkelijke lasten over de korte en lange financiering	147
b. Werkelijke externe rentebaten (idem)	421
Saldo rentelasten en rentebaten (+= baat, -=last)	274
c1. Werkelijke rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	0
c2. Werkelijke rente van projectfinanciering	0
c3. Werkelijke rentebaat van doorverstrekte leningen als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering)	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0
d1. Werkelijke rente over eigen vermogen	0
d2. Werkelijke rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	0
e. De aan taakvelden werkelijke toegerekende rente	0
Verschil	0

Bedrijfsvoering

De hoofdpunten van beleid worden beschreven in de programma's van de begroting. Het realiseren van die beleidsdoelen kan alleen met de inzet van diverse middelen als personele inzet, financiële middelen en administratie, communicatie, ICT, onderzoek, informatievoorziening en archivering, juridische adviezen, inkoop, huisvesting en andere ondersteunende faciliteiten. De inzet dient effectief, efficiënt en integer te zijn.

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling daarvan hangt nauw samen met vraagstukken rondom sturing en control. Met de woorden: "zijn we in control" wordt bedoeld of de besturing van de ambtelijke organisatie beheerst wordt. Lopen de processen zoals ze moeten lopen en zijn ze efficiënt ingericht, worden de processen en de kosten beheerst en zijn (financiële) risico's benoemd, zijn risicobeheersmaatregelen tijdig getroffen, zijn de te behalen resultaten helder en smart geformuleerd, boeken we de resultaten die zijn afgesproken, wordt er op de juiste momenten verantwoording afgelegd? Al deze zaken hebben permanent aandacht.

Bedrijfsvoering gaat daarnaast ook over innovatie: kunnen we de processen slimmer organiseren en kan het beter en goedkoper? In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de belangrijkste ontwikkelingen die het afgelopen jaar in de gemeentelijke bedrijfsvoering speelden.

Kaderstellende documenten

Organisatiebesluit (2021)

OWO-Visie (2021)

Bestuursovereenkomst OWO-samenwerking 2024

Inkoop en aanbestedingsbeleid OWO 2018

Uitvoeringsnotitie inkoop en aanbestedingen 2021

Normenkader rechtmatigheid (wordt jaarlijks door het college vastgesteld)

Accountantscontrole

Goedkeurings- en rapporteringstolerantie

De raad heeft een kaderstellende rol met betrekking tot de accountantscontrole. In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden staan de wettelijke goedkeurings- en rapporteringstoleranties in een percentage van de omvangsbasis vermeld. De raad kan een lager percentage voor deze toleranties vaststellen. De uitgangspunten voor de accountantscontrole 2025 zijn als volgt:

De goedkeuringstolerantie is vastgesteld op de wettelijke norm van 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves voor fouten en onzekerheden (ongeveer € 2 miljoen).

De rapporteringstolerantie is vastgesteld op 5% van de goedkeuringstolerantie fouten (circa € 100.000).

Normenkader

Het normenkader bestaat uit alle wet- en regelgeving, die van belang zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording en de accountantscontrole. Het normenkader per 31 december wordt jaarlijks door de raad vastgesteld.

Controleplan

Het controleplan van de accountant wordt met de auditcommissie van de raad afgestemd.

Met het vaststellen van de begroting worden ook de bovenvermelde uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgesteld.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre het begrotings-, voorwaarden- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Begrotingscriterium: De financiële handelingen moeten passen binnen door de raad vastgestelde budgetten, zoals opgenomen in de begroting.

Voorwaardencriterium: Het gaat daarbij om toetsing of de financiële beheershandelingen (recht, hoogte en duurbepalingen) zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving.

Misbruik en oneigenlijk gebruik: Het gaat om bijvoorbeeld toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt met het oog op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen. Dit kan zowel intern als extern gebeuren.

Om uitspraken over de rechtmatigheid te kunnen doen, is er onder andere een interne controle ingericht. Jaarlijks worden de materiële geldstromen gecontroleerd. De accountant beoordeelt de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening op getrouwheid. Dat betekent dat de accountant controleert of de uitspraken in de rechtmatigheidsverantwoording een goed beeld geven.

Rechtmatigheid

Begrotingscriterium

Voor de rechtmatigheidsverantwoording geldt een verantwoordingsgrens van 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves voor fouten en onzekerheden € 2.054.300.

In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan de drempelbedragen voor leveringen en diensten nader toegelicht. Voor 2025 is die rapporteringsgrens € 221.000 (was 2024 € 221.000).

Uit de rechtmatigheidsverantwoording blijkt dat € 0,1 miljoen niet acceptabel is. Dit betreft diverse overschrijdingen van investeringskredieten per 31-12-2025 waarvan het krediet niet is verhoogd gedurende het begrotingsjaar. Aangezien het totale bedrag onder de rapporteringsgrens blijft, worden deze niet toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De voorwaarden zijn afkomstig uit de regelgeving en hebben betrekking op aspecten zoals: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. De overdrachten van onder andere subsidies en uitkeringen zijn bijvoorbeeld aan bepaalde voorwaarden verbonden. Het niet in acht nemen van deze voorwaarden kan leiden tot een onrechtmatigheid.

Uit de rechtmatigheidsverantwoording blijkt dat € 0,7 miljoen niet acceptabel tot stand is gekomen. Dit betreft diverse inkoop- en aanbestedingsfouten gedurende het begrotingsjaar. Aangezien de bedragen per fout onder de rapporteringsgrens blijft, worden deze niet verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Er is in 2025 geen misbruik en oneigenlijk gebruik geconstateerd, waarbij het M&O-beleid is toegepast.

Informatiebeveiliging

De gemeente heeft een grote hoeveelheid aan informatie van onder andere: inwoners, medewerkers en samenwerkingspartners. Informatie is een van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van de gemeente. Het beschermen van deze informatie is van groot belang in de huidige digitale samenleving. De ontwikkelingen in de digitale wereld vragen om een continue doorontwikkeling van onze informatiebeveiliging.

Als gemeente werken we met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO bestaat uit maatregelen op organisatorisch, fysiek en technisch gebied en geldt voor de gehele overheid. Daarnaast zijn er specifieke wetten die eisen stellen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging, zoals: de Wet basisregistratie personen (BRP), de Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Suwinet). De eisen uit de BIO, aangevuld met eisen uit specifieke nationale wetten & Europese richtlijnen en verordeningen, zijn de basis voor de ontwikkeling van nieuw beleid voor de gemeente op het gebied van informatiebeveiliging. De ontwikkelingen in wet- en regelgeving volgen wij nauwgezet en vertalen wij naar de eigen organisatie. Zoals de doorontwikkeling van de BIO en de komst van de NIS2-richtlijn.

ENSIA-audit

Met de ENSIA-audit zijn we als gemeente in staat om te kijken hoe de organisatie ervoor staat op het gebied privacy en informatiebeveiliging. De audit wordt jaarlijks uitgevoerd en bestaat uit een zelfevaluatie en een toetsing door een externe IT-auditor. Door het zicht op de stand van zaken kunnen concrete acties worden genomen om de beveiliging van de informatie van onze inwoners verder te versterken. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning & control-cyclus en heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren. Ook in 2025 is de ENSIA-audit uitgevoerd. De aanbevelingen hierin zijn gebruikt bij het opstellen van het OWO-informatiebeveiligingsbeleid. Dit beleidsplan is begin januari 2026 ter informatie naar de raad gestuurd.

Rekenkamercommissie Opsterland

De Rekenkamercommissie heeft als taak het onderzoeken van de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door de gemeente vastgestelde beleid en de uitvoering van het beleid. De Rekenkamercommissie is volledig onafhankelijk.

Activiteiten

In 2025 kwam de rekenkamer dertienmaal bijeen in vergadering. Ook hebben leden deelgenomen aan interviews, groepsgesprekken of bijeenkomsten voor de onderzoeken en aan selectiegesprekken bij het aanbesteden van onderzoeken. De leden van de rekenkamer zijn daarmee actief betrokken in het onderzoeksproces.

Verder zijn ze aanwezig geweest bij de behandeling van rapporten in de commissie- en raadsvergaderingen. Ook werd deelgenomen aan landelijke en regionale bijeenkomsten van de Vereniging van Rekenkamers (VVR). De voorzitter van de rekenkamer heeft deelgenomen aan de bijeenkomsten van de rekenkamervoorzitters uit Friesland: het Fries Platform. Dit netwerk is gericht op uitwisseling van ervaring, het verkennen van de mogelijkheden om gemeenschappelijk onderzoek te doen en het uitwisselen en vergelijken van bevindingen.

Uitgevoerde onderzoeken

In 2025 heeft de Rekenkamercommissie de onderzoeken naar "Energiebesparingsplicht", "Informatiebeveiliging" en "Digitale toegankelijkheid" afgerond. De uitkomsten zijn in 2025 aan de gemeenteraad aangeboden.

Middelen

Het beschikbare budget voor 2025 was € 32.832. Per saldo is € 32.870 besteed en daarmee is de Rekenkamercommissie net niet binnen het beschikbaar budget gebleven.

Overzicht rapporten rekenkamer Opsterland

Jaar	Thema	Besluit Raad	Afhandeling
2026	Digitale toegankelijkheid	Conform	In 2026 uitvoeren
2025	Informatieveiligheid	Conform	In 2026 uitvoeren
2025	Energiebesparingsinformatieplicht	Niet overgenomen	n.v.t.
2024	Armoederegelingen nader bekeken	Conform	Afgehandeld conform
2023	Inwonersinitiatieven en Overheidsparticipatie	Conform	Afgehandeld conform
2022	Wob	Conform	Afgehandeld conform
2022	Gebiedsteam	Conform	Afgehandeld conform

Inhoudelijk overzicht bij de bovenstaande rekenkamerrapporten, de bijbehorende aanbevelingen en de besluitvorming

2026 - Digitale toegankelijkheid

Raad: 23 februari 2026

Team: Dienstverlening

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. De aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen, zijnde (geparafraseerd):
  - a. Update de beleids- en visiedocumenten.
  - b. Stel een integraal uitvoeringsplan op, met voldoende offline mogelijkheden.
  - c. Zorg voor structurele en integrale aanpak van monitoring en evaluatie.
2. Het college te verzoeken uitvoering te geven aan de aanbevelingen zoals omschreven in het rapport van de rekenkamer.

Afhandeling

In 2026 wordt nadere invulling gegeven aan de gegeven aanbevelingen

2025- Informatiebeveiliging

Raad: 29 september 2025

Team: Audit & Control

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. Over te nemen de aanbevelingen van de rekenkamer, zijnde:
  1. Intensiveer de samenwerking in OWO verband en breid deze uit door niet alleen de uitvoering gezamenlijk op te pakken, maar ook gezamenlijk beleid te formuleren;

2. Vertaal de uitgevoerde GAP-analyse structureel naar een concreet verbeterplan met meetbare mijlpalen, versnel de implementatie van de BIO2-norm en zorg voor een integrale aanpak voor informatieveiligheid om het volwassenheidsniveau te verhogen;
  3. Verhoog de aandacht voor risicobeheersing en zorg voor een duidelijke opvolging van incidenten;
  4. Versterk de PDCA-cyclus door de opvolging van audits en adviezen te verbeteren en te documenteren;
  5. Maak bewustwordingsactiviteiten verplicht voor medewerkers, bestuurders en raadsleden en zorg voor een gestructureerde aanpak voor opleiding en training.
  6. Organiseer periodieke crisisoefeningen en borg de effectiviteit ervan binnen een PDCA-cyclus;
  7. Informeer de gemeenteraad zodanig dat zij haar controlerende- en kaderstellende rol op het gebied van digitale veiligheid kan vervullen.
2. Het college te verzoeken uitvoering te geven aan aanbevelingen 1 t/m 7 en de raad over een jaar hierover te informeren met een raadsbrief.
  3. Het college te verzoeken de informatievoorziening richting de raad, conform aanbeveling 7, tijdig te doen.

Afhandeling

In 2026 wordt nadere invulling gegeven aan de gegeven aanbevelingen.

2025 - Energiebesparingsinformatieplicht in Opsterland

Raad: 27 januari 2025

Team: Klimaat & Energie

1. Over te nemen de aanbevelingen van de rekenkamer zijnde:
  1. Verzoek het college om afspraken met de FUMO te maken over:
    1. Prestatie-indicatoren die inhoudelijk inzicht geven in de te leveren prestaties op het gebied van toezicht en handhaving energiebesparingsplicht en informatieplicht.
    2. Het zichtbaar maken van het effect en de resultaten van het toezicht op en de handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht aan de hand van meetbare criteria.
    3. De wijze waarop de prioritering voor de uit te voeren controles wordt bepaald en de criteria die daarbij worden gehanteerd.
  2. Verzoek het college de gemeenteraad hierover te informeren via het Jaarverslag & Uitvoeringsplan VTH.
2. Niet over te nemen de aanbevelingen van de rekenkamer zijnde:
  1. Agendeer het Jaarverslag & Uitvoeringsplan VTH via de agendacommissie zodat de raad goed geïnformeerd is over de uitvoering van deze taak en de resultaten die dit moet opleveren en zo nodig hierop kan bijsturen.
  2. Leg contact met andere gemeenteraden om te verkennen hoe gezamenlijk de bevoegdheden uit de WGR ingezet kunnen worden zodat de raad beter grip op de GR FUMO krijgt en houdt, op het gebied van de handhaving en het toezicht op de informatie en energiebesparingsplicht.
3. Het college te verzoeken aanbevelingen a (Afspraken maken met FUMO) en b (Informeren via Jaarverslag en Uitvoeringsplan) uit te voeren.

Geamendeerd

Bij stemming is unaniem besloten: Wij vragen de raad om de voorgestelde besluitpunten 1, 2 en 3 als volgt te wijzigen:

1. De aanbevelingen van de Rekenkamer niet over te nemen.

Afhandeling

Niet van toepassing

2024 - Armoederegelingen nader bekeken

Raad: 30 september 2024

Team: Ontwikkeling Sociaal Domein

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. De aanbevelingen van de rekenkamer in het onderzoeksrapport 'Armoederegelingen nader bekeken' over te nemen, zijnde:
  1. Vraag het college inzichtelijk te maken wat de effecten zijn van de huidige minimaregelingen op het besteedbaar inkomen van verschillende groepen inwoners in de gemeente. Laat het college het relateren aan de doelen en de kaders die in de begroting zijn gesteld en aan het gevoerde armoedebeleid. Het college zou hiervoor dezelfde indeling in groepen kunnen hanteren als de commissie sociaal minimum heeft gedaan in rapport II. Vraag het college hierbij ook de huidige bereikcijfers van de minimaregelingen aan te leveren.
  2. Vraag het college om effecten van minimaregelingen ook inzichtelijk te maken op een kwalitatieve manier door ervaringen van inwoners, ervaringsdeskundigen, gebiedsteams etc. op te halen. Deze kwalitatieve data geven kleur aan de kwantitatieve data uit aanbeveling 1.
  3. Ga als raad, aan de hand van de antwoorden van het college (aanbeveling 1 en 2), met elkaar in gesprek over hoe u vindt dat de minimaregelingen in uw gemeente ingericht zouden moeten zijn. Neem hierbij de kennis uit deze QuickScan mee, die inzichtelijk heeft gemaakt aan welke knoppen u kunt draaien bij de verschillende regelingen.

De volgende gesprekspunten zijn daarbij relevant:

1. Bent u tevreden met wat er met de minimaregelingen wordt bereikt voor de verschillende doelgroepen en samenlevingsvormen en hun specifieke behoeften? Relateer uw mening hierover aan de gestelde beleidsdoelen, zowel lokaal als landelijk;
2. Indien nodig, verken met elkaar waar een aanpassing aan de orde is én mogelijk is om de effecten van de regelingen te verbeteren. Laat daarbij ook doorrekenen wat het financiële beslag ervan is en of dat nog binnen de huidige kaders past of dat er nieuw budget vrijgemaakt moet worden.
4. Vraag het college om, indien dit nog niet (voldoende) gebeurt, structureel overleg in te richten met andere gemeenten over dit onderwerp. Deze overleggen hebben als doel informatie en inzicht te krijgen en te delen over de inzet van armoederegelingen in andere gemeenten en de beleidseffecten daarvan. Betrek de inzichten die dit oplevert bij periodieke beleidsevaluatie en beleidsverantwoording van dit onderwerp.
2. Het college te verzoeken om uitvoering te geven aan aanbevelingen 1, 2 en 4.
3. Het college te verzoeken om de raad te faciliteren in het uitvoeren van aanbeveling 3.

Afhandeling

In 2026 wordt nadere invulling gegeven aan de gegeven aanbevelingen.

2023 - Inwonersinitiatieven en Overheidsparticipatie

Raad: 18 september 2023

Team: Ontwikkeling Social Domein

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. De aanbevelingen van de rekenkamercommissie in het onderzoeksrapport Inwonersinitiatieven en Overheidsparticipatie over te nemen, zijnde:
  1. Stel basisprincipes voor inwonersinitiatieven op met ruimte voor maatwerk en neem deze op in de participatieverordening;
  2. Hou bij het opstellen van de basisprincipes voor inwonersinitiatieven rekening met de behoeften van de betrokken partijen op het gebied van rolneming, afbakening van verantwoordelijkheden en doorlooptijd van initiatieven;
  3. Maak evaluatie onderdeel van het participatieproces en neemt dit op in de participatieverordening;
  4. Kijk opnieuw naar de invulling van het Right to challenge en neemt dit op in de participatieverordening;
2. Het college te verzoeken deze aanbevelingen te verwerken in de op te stellen participatieverordening die, zoals aangegeven in de bestuurlijke reactie, in de tweede helft van 2023 naar de raad komt. De nota geeft nadere uitwerking aan de participatieverordening en samen dragen zij bij aan gedegen uitvoering van dit raadsbesluit.

Afhandeling

Afgehandeld met de vaststelling participatieverordening op 29 september 2025

2022 - WOB Opsterland

Raad: 4 juli 2022

Team: Concernzaken

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Opsterland genoemd in het rapport De WOB in de gemeente Opsterland over te nemen;
  1. Vraag het college de website aan te vullen met ontbrekende informatie.
  2. Vraag het college om voor de Woo beleid op te stellen en dat in de gemeenteraad te bespreken.
2. Het college op te dragen deze aanbevelingen uit te voeren;
3. Het college op te dragen om bij de jaarlijkse verantwoording (Jaarstukken) verslag te doen van de uitvoering van de aanbevelingen.

Afhandeling

Sinds de invoering van de WOO is de paragraaf hierover standaard onderdeel van de begroting en de jaarstukken. Ook op de website is de ontbrekende informatie toegevoegd.

2022 - Gebiedsteam

Raad: 17 januari 2022

Team: Ontwikkeling Sociaal Domein

Bij hamerslag is unaniem besloten:

1. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie in het onderzoeksrapport
Gebiedsteam over te nemen;
  1. Verbeter het beleid met meetbare doelen;
  2. Stel algemeen beleid op in overleg met externe partners zodat het uitvoerbaar is;
  3. Laat de raad de kaders van beleid vaststellen en controleren op de meetbare doelen;
2. Het college op te dragen deze aanbevelingen uit te voeren;
3. Het college op te dragen bij de verantwoording verslag te doen van de uitvoering van deze aanbevelingen.

Afhandeling

In de Preventieagenda Opsterland 2021-2030 zijn deze aanbevelingen overgenomen.

Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek.
2. Het actief openbaar maken van informatie.
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Het openbaar maken van informatie op verzoek en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van overheidsdocumenten zijn geen nieuwe verplichtingen. Deze bestonden al onder de Wet openbaarheid van bestuur, de voorganger van de Woo. Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. We werken in OWO-verband samen aan de invoering van het actief openbaar maken van informatie en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van documenten.

Waar staan we?

Vanaf 1 november 2024 moeten voor de gemeenten onderstaande informatiecategorieën van de Wet open overheid (Woo) verplicht openbaar gemaakt worden, onder voorbehoud dat de Koninklijke Besluiten genomen zijn.

Dit betreft:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Aan deze vier informatiecategorieën wordt voldaan.

Woo-verzoeken in 2025

In de gemeente Opsterland zijn in 2025 in totaal 26 Woo-verzoeken binnengekomen. Van de binnengekomen Woo-verzoeken zijn er 6 afgehandeld als informatieverzoek. Naar aanleiding van 6 verzoeken zijn de gevraagde documenten (deels) verstrekt. Er zijn 2 verzoeken afgewezen omdat de gevraagde documenten niet aanwezig waren. Er zijn 12 verzoeken van dezelfde verzoeker (over verschillende periodes) buitenbehandeling gesteld. Ondanks diverse verzoeken om aanvulling werd de bestuurlijke aangelegenheid niet vermeld. Vervolgens heeft verzoeker nog laten weten het verzoek in te willen trekken.

Wat hebben we in 2025 gedaan?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Het is nu nog niet vereist Woo-verzoeken en de besluiten op Woo-verzoeken actief openbaar te maken. In 2025 is in OWO-verband al een eerste aanzet gedaan om ons voor te bereiden op actieve openbaarmaking. In 2026 zullen verdere acties worden ondernomen.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. In december 2025 werd bekend dat de planning voor de eerstvolgende informatiecategorieën is vertraagd. Het Rijk verwacht eind februari 2026 meer duidelijkheid te kunnen geven met behulp van een aangepaste planning. We volgen het Rijk en de VNG actief om zo bekend te zijn met deze planning om daar vervolgens ook aan te gaan voldoen om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken. Voor actieve bekendmaking van informatiecategorieën, waaronder bijvoorbeeld Woo-verzoeken, wordt onderzocht hoe, waar en op welke manier deze in de toekomst gepubliceerd kunnen worden.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We blijven werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit hebben we gedaan door o.a. het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. Dit in lijn met de Visie e-depot OWO-samenwerking die in het voorjaar 2024 is vastgesteld.

Verbonden partijen

In de verschillende programma's worden maatschappelijke effecten beoogd die (mede) door externe organisaties worden verwezenlijkt. In een aantal daarvan heeft de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang. In deze paragraaf wordt daarvan een overzicht gegeven.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk* én een *financieel* belang heeft.

Van een *financieel belang* is sprake als:

- Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat.
- De gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een *bestuurlijk belang* is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een *bestuurlijk belang* als de burgemeester, een wethouder of een raadslid van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Visie op en de beleidsvoornemens betreffende verbonden partijen

De gemeente heeft met het oog op het beperken van regelgeving geen afzonderlijke Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Visie en beleid op verbonden partijen zijn daarom terug te vinden in deze paragraaf. De gemeente voert overheidstaken uit en wil doelen bereiken in de samenleving. Dit moet effectief en efficiënt. In een aantal gevallen kan de gemeente deze taken en doelen niet of moeilijk zelf uitvoeren en is er een noodzaak om met andere gemeenten, provincie of waterschap samen te werken. De gemeente Opsterland voert hierbij een terughoudend beleid. Verbonden partijen worden alleen aangegaan als dit door de wet verplicht wordt gesteld of als er een ondubbelzinnig gemeentelijk belang is, gerelateerd aan grensoverschrijdende belangen en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de taken.

Bij deelname aan een verbonden partij moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. De op te richten verbonden partij moet bij uitstek het instrument zijn om het gemeentelijke doel te realiseren.
2. Er moet een gedegen afweging plaatsvinden met betrekking tot de vorm van de verbonden partij (praktisch en beperken van bestuurlijke drukte).
3. De verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden moet helder en dual omschreven worden.
4. Bij het aangaan van verbonden partijen moet volstrekte duidelijkheid bestaan over zaken als werkwijze, zeggenschapsverhoudingen, winst- en risicoverdeling en te leveren (toetsbare) prestaties.
5. Er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inzichtelijkheid en beheersbaarheid van (financiële) risico's.
6. Er moeten voldoende waarborgen in de regeling worden opgenomen voor democratische legitimatie (bij overdracht raadsbevoegdheden) en voor controle en beïnvloeding door o.a. inzichtelijke en transparante begrotingen en verantwoordingen, het verstrekken van relevante en adequate informatie (nieuwsbrieven en tussenrapportages) en door controlemechanismen als financiële adviescommissies en rekenkameronderzoek.

Kaderstellende documenten

De diverse gemeenschappelijke regelingen en daaraan ten grondslag liggende collegebesluiten en raadsbesluiten.

Overzicht verbonden partijen

Lijst verbonden partijen

1) Gemeenschappelijke regelingen

	Gemeenschappelijke regeling	Vestigingsplaats	Bijdrage 2025 Portefeuille (eigenaar / inhoud) (x € 1.000,-)
1.1	Samenwerking sociaal domein Friese gemeenten	Leeuwarden	219 Libbe de Vries
1.2	Veiligheidsregio Fryslân (VRF)	Leeuwarden	3.820 Andries Bouwman en Libbe de Vries
1.3	Recreatieschap Marrekritte	Uitwellingerga	29 Rob Jonkman
1.4	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	Grou	539 Marcel van Opzeeland
1.5	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)	Leeuwarden	0 Marcel van Opzeeland
1.6	Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten	Drachten	0 Marcel van Opzeeland
1.7	Sociale Werk Voorziening	Drachten	7 Libbe de Vries

Vermogensstructuur en resultaat

Gemeenschappelijke regeling

in € 1.000	Eigen	Eigen	Vreemd	Vreemd	Resultaat 2024
	vermogen per 1-1 2024	vermogen per 31-12 2024	vermogen per 1-1 2024	vermogen per 31-12 2024	
1.1 samenwerking sociaal domein Friese gemeenten	-	-	-	-	-
1.2 Veiligheidsregio Fryslân (VRF)	8.868	10.662	82.448	87.344	3.643
1.3 Recreatieschap Marrekritte	4.328	4.256	4.894	6.861	128
1.4 Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	1.279	840	5.327	4.784	-362
1.5 Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)	257	383	453	425	123
1.6 Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten	6.531	6.593	1.538	5.007	61
1.7 Sociale Werk Voorziening	-	-	4.210	2.088	-

2) Vennootschappen en coöperaties

	Vennootschapp en en coöperaties	Vestigingsplaats	Bijdrage 2025	Dividend 2024 in 2025	Portefeuille (eigenaar / inhoud)	Aandeel	Boekwaarde
2.1	a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN)	Leeuwarden	Nihil	€5,258	Rob Jonkman	€ 54.000 (120 aandelen)	€54.000
2.2	b. N.V. Fryslân Miljeu	Leeuwarden	Nihil	€55.530	Rob Jonkman	€ 51.670 (11.381 aandelen)	€52.000
2.3	Caparis NV	Drachten	€3.748.000	€0	Rob Jonkman en Libbe de Vries	12,5% aandelenkapita al, 25% zeggenschap	€3.000
2.4	N.V. Bank Nederlandse gemeenten(BN G)	Den Haag		€167.294	Rob Jonkman	66.651 aandelen a € 2,50 nominaal.	€151.000

Vermogensstructuur en resultaat

	Vennootschapp en en coöperaties		Eigen vermogen per 1-1 2024	Eigen vermogen per 31-12 2024	Vreemd vermogen per 1-1 2024	Vreemd vermogen per 31-12 2024	Resultaat 2024
2.1	Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN)	in € 1.000,-	78.528	83.562	106.366	131.694	7.130
2.2	N.V. Fryslân Miljeu	in € 1.000,-	11.572	13.030	26.299	30.506	1.621
2.3	Caparis NV	in € 1.000,-	7.594	6.260	20.089	20.720	-1.335
2.4	N.V. Bank Nederlandse gemeenten(BN G)	in € 1.000.000,-	4.721	4.777	110.819	123.164	294

Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden							
Gemeenschappelijke regeling							
Deelnemers	<p>Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Ooststellingwerf); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Ooststellingwerf); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) <p>Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers)).</p>						
Gemeentelijk belang en openbaar belang	<p>Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerborging, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.</p>						
Financieel belang x€1.000,-	<p>Realisatie 2025 € 3.820 daarnaast afloop 2024 in 2025 € 44</p> <p>Gezondheid € 1.546 (Realisatie 2025)</p> <p>Crisis € 180 (Realisatie 2025)</p> <p>Brandweer € 2.094 (Realisatie 2025)</p>						
Omvang van het vermogen x € 1.000	<table border="0"> <thead> <tr> <th>Eigen vermogen:</th> <th>Vreemd vermogen:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-1-2024 € 8.868</td> <td>1-1-2024 € 82.448</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 10.662</td> <td>31-12-2024 € 87.344</td> </tr> </tbody> </table>	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 8.868	1-1-2024 € 82.448	31-12-2024 € 10.662	31-12-2024 € 87.344
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:						
1-1-2024 € 8.868	1-1-2024 € 82.448						
31-12-2024 € 10.662	31-12-2024 € 87.344						
Resultaat x € 1.000	€ 3.643(2024)						
Risico's	<p>Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. We zijn betrokken in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast is zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.</p>						
Programma	<p>1 Veiligheid; 4 Onderwijs; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu</p>						
Portefeuillehouder	Andries Bouwman						

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou	
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Marcel Opzeeland.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten, het Wetterskip en de Provincie Fryslân. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor haar deelnemers gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van de milieucapitaal van met name grote en complexe bedrijven en instellingen.
Financieel belang x € 1.000	Bijdrage 2025 € 539
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 1.279 1-1-2024 € 5.327 31-12-2024 € 840 31-12-2024 € 4.784
Resultaat x € 1.000	€-/-361 (2024)
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de governancestructuur in de vorm van het Vakgroepoverleg, het Controllersoverleg en het Managementoverleg. We hebben naast de wettelijk verplichte basistaken ook een minimaal aantal plustaken bij de FUMO ondergebracht. Sinds 2022 wordt de financieringssysteem gehanteerd waarbijsec betaald wordt voor de daadwerkelijk afgenomen diensten.
Programma	7 Volksgezondheid en milieu; 8 Bouwen, wonen en gronden
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland

Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Er nemen naast Opsterland nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder de Vries
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbijbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR vrijwel nihil.
Financieel belang x € 1.000	Bijdrage € 7
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 0 31-12-2024 € 0 Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 31-12-2024 €
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.
Programma	6 Sociaal domein
Portefeuillehouder	Libbe de Vries

Marekritte	
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Provincie Fryslân en 13 Friese gemeenten. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Jonkman
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van 13 deelnemende Friese gemeenten (excl. Ooststellingwerf en de vier eilanden) en de provincie Fryslân met als doel een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op water en land te bewerkstelligen. Voor waterrecreatie betreft dit onderhoud en beheer van aanlegvoorzieningen, boeien en bakens, het baggeren van waterwegen en de afvoer van recreatieafval. Voor landrecreatie worden Toeristische Overstap Punten (TOP's) en het fiets-en wandelknooppuntennetwerk beheerd.
Financieel belang x € 1.000	Bijdrage 2025: € 29
Omvang van het vermogen	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 4.328 31-12-2024 € 4.256 Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 4.894 31-12-2024 € 6.861
Resultaat x € 1.000	Resultaat 2024 € 128
Risico's	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat de deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Portefeuillehouder	Rob Jonkman

Hûs en Hiem adviseurs omgevingskwaliteit te Leeuwarden							
Gemeenschappelijke regeling							
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder van Opzeeland.						
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Hûs en hiem, adviseurs omgevingskwaliteit is de organisatie achter de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit in Fryslân. Met diepgaande expertise in erfgoed, architectuur, stedenbouw en landschap vormt hûs en hiem een essentiële schakel tussen overheden, initiatiefnemers, ontwerpers en bouwers. Hûs en hiem verstrekt op jaarbasis circa 7000 adviezen aan de 17 aangesloten Friese gemeenten en aan derden. De adviezen van hûs en hiem beslaan een breed spectrum van de omgevingskwaliteit van Fryslân. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen. De aandacht gaat daarbij niet alleen uit naar het behoud en versterking van bestaande kwaliteiten maar ook naar het creëren van ruimte voor vernieuwende ideeën.						
Financieel belang	Elke deelnemende gemeente draagt bij in de kosten van Hûs en Hiem naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten. De advieskosten worden door de gemeenten via de reguliere (bouw)leges doorberekend naar de aanvragers.						
Omvang van het vermogen x € 1.000	<table border="0"> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 257</td> <td>1-1-2024 € 453</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 383</td> <td>31-12-2024 € 425</td> </tr> </table>	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 257	1-1-2024 € 453	31-12-2024 € 383	31-12-2024 € 425
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:						
1-1-2024 € 257	1-1-2024 € 453						
31-12-2024 € 383	31-12-2024 € 425						
Resultaat x € 1.000	€ 123 (2024)						
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. De advieskosten van Hûs en Hiem worden door de gemeente over de totale linie doorberekend naar aanvragers. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.						
Programma	8 Bouwen, wonen en gronden						
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland						

Exploitiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Gemeenten Opsterland en Smallingerland	
Bestuurlijk belang	Het te behartigen belang is het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Drachten en het verzorgen van een optimale afstemming van alle hiermee samenhangende aspecten en bevoegdheden van de beide deelnemers, de gemeenten Smallingerland en Opsterland.	
Zeggenschap	50%	
Financieel belang	Er wordt geen exploitatiebijdrage betaald. De activiteiten binnen de GR worden door medewerkers van de beide gemeenten verricht.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2024 € 6.531	1-1-2024 € 1.538
	31-12-2024 € 6.593	31-12-2024 € 5.007
Resultaat x € 1.000	€ 61 (2024)	
Risico's	De prognoses van de resultaten zijn gebaseerd op aannames (restant looptijd, tempo van verkopen, fasering woonrijp maken). De verwachtingen, waar de resultaten op zijn gebaseerd zijn zo goed mogelijk onderbouwd. Echter hoe langer de looptijd van de exploitatie, hoe minder betrouwbaar de prognoses en dus ook het berekende resultaat zijn. Beide gemeenten zijn op basis van de afgesproken verdeelsleutel aansprakelijk voor eventuele verliezen. We gaan er op basis van de huidige verwachtingen vanuit dat er sprake is van een winstgevende exploitatie.	
Programma	3 Economie	
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland	

Caparis NV							
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschap						
Deelnemers	Heerenveen, Leeuwarden, Opsterland, en Smallingerland						
Bestuurlijk belang	De gemeente Opsterland is aandeelhouder van het sociaal ontwikkelbedrijf Caparis NV. Caparis helpt de gemeente bij de bemiddeling van mensen naar regulier werk of biedt mensen een beschutte werkplek (sociale werkvoorziening, afspraakbanen en beschut werk). De gemeente Opsterland heeft hiervoor dienstverleningsovereenkomsten afgesloten voor de uitvoering van deze activiteiten.						
Zeggenschap	12,5% aandelenkapitaal, 25% zeggenschap						
Financieel belang(x1.000)	Bijdrage 2025 € 3.835						
Omvang van het vermogen x € 1.000	<table border="0"> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 7.594</td> <td>1-1-2024 € 20.089</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 6.260</td> <td>31-12-2024 € 20.720</td> </tr> </table>	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 7.594	1-1-2024 € 20.089	31-12-2024 € 6.260	31-12-2024 € 20.720
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:						
1-1-2024 € 7.594	1-1-2024 € 20.089						
31-12-2024 € 6.260	31-12-2024 € 20.720						
Financieel resultaat (x1.000)	€-1335 (2024)						
Risico's	Caparis NV is omgevormd naar een sociale onderneming. We blijven aansprakelijk voor mogelijke tekorten op de bedrijfsvoering die ontstaan bij de NV. Door ons geringe aandeel (12,5%) in de nieuwe NV blijft het risico qua omvang beperkt. Onze invloed wordt wel groter omdat in de nieuwe NV de vier eigenaren elk een gelijke stem krijgen.						
Ontwikkelingen	Caparis wil hét Talentbedrijf van Fryslân worden. De komende jaren ligt het accent op drie centrale thema's: talentontwikkeling, rendement en leiderschap. Doelstelling is om in 2030 het eerste circulaire talentbedrijf van Nederland te zijn. Door de nieuwe cao Sociale Werkvoorziening (SW) kunnen medewerkers nog eerder met vroegpensioen, waardoor de krimp van de voormalige sociale werkvoorziening nog harder gaat. Om blijvend ontwikkelkansen te geven aan zowel de nieuwe doelgroep vanuit de Participatiewet als de huidige sociale werkvoorziening-medewerkers is instroom van nieuwe doelgroepen (zowel afspraakbanen als beschut werk) noodzakelijk om de infrastructuur overeind te kunnen houden. Hiervoor zijn nieuwe afspraken gemaakt om meer mensen vanuit de Participatiewet bij Caparis te plaatsen. Indien dit niet lukt zullen er andere keuzes moeten worden gemaakt voor de toekomst van Caparis.						
Programma	6 Sociaal domein						
Portefeuillehouder	Rob Jonkman						

a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden																	
b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden																	
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschappen																
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder Jonkman.																
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing (a) en Fryslân Miljeu (b)) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.																
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.000 (120 aandelen) b. € 51.670 (11.381 aandelen) Dividend Afvalsturing Fryslan (bruto dividend 2024): € 5.258 Fryslan Milieu (bruto dividend 2024): € 55.530																
Omvang van het vermogen x € 1.000.000	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td colspan="2">Afval sturing</td> </tr> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 46</td> <td>1-1-2024 € 215</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 84</td> <td>31-12-2024 € 132</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Fryslân Miljeu</td> </tr> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 46</td> <td>1-1-2024 € 44</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 13</td> <td>31-12-2024 € 31</td> </tr> </table>	Afval sturing		Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 46	1-1-2024 € 215	31-12-2024 € 84	31-12-2024 € 132	Fryslân Miljeu		Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 46	1-1-2024 € 44	31-12-2024 € 13	31-12-2024 € 31
Afval sturing																	
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:																
1-1-2024 € 46	1-1-2024 € 215																
31-12-2024 € 84	31-12-2024 € 132																
Fryslân Miljeu																	
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:																
1-1-2024 € 46	1-1-2024 € 44																
31-12-2024 € 13	31-12-2024 € 31																
Resultaat x € 1.000	Afvalsturing Fryslan 2024 € 7.130 Fryslan Milieu 2024 € 1.621																
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.																
Programma	7 Volksgezondheid en milieu																
Portefeuillehouder	Rob Jonkman																

N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag							
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschap						
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.						
Financieel belang	66.651 aandelen a € 2,50 nominaal. Het brutodividend over 2024 was € 167.294.						
Vermogen x € 1.000.000	<table border="0"> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 4.721</td> <td>1-1-2024 € 110.819</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 4.777</td> <td>31-12-2024 € 123.164</td> </tr> </table>	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 4.721	1-1-2024 € 110.819	31-12-2024 € 4.777	31-12-2024 € 123.164
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:						
1-1-2024 € 4.721	1-1-2024 € 110.819						
31-12-2024 € 4.777	31-12-2024 € 123.164						
Resultaat x € 1.000.000	€ 294 (2024)						
Risico's	Het aangaan en beheersen van risico's is inherent aan de bedrijfsvoering van een bank. Zonder het accepteren van een bepaalde mate van krediet-, markt-, liquiditeits- en operationeel risico is het voeren van een bankbedrijf niet mogelijk. BNG Bank kent alleen een bankenboek en geen handelsboek. Het risicobeheer van BNG Bank is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank. Dit profiel komt tot uitdrukking in hoge externe kredietratings. Om deze reden hanteert BNG Bank een strak kapitalisatiebeleid, met ondergrenzen voor de leverage ratio en de Tier 1-ratio. Deze grenzen bepalen in combinatie met de beperking van de dienstverlening zoals vastgelegd in haar statuten het werkgebied en de actieradius van de bank. In haar jaarverslag beschrijft en rapporteert de Bank uitgebreid haar risicomangement. Dit jaarverslag is beschikbaar via www.bngbank.nl/jaarverslag .						
Programma	0 Bestuur en ondersteuning						
Portefeuillehouder	Rob Jonkman						

CSV Amsterdam BV							
Vennootschappen en Coöperaties	Besloten Vennootschap (in liquidatie)						
Deelnemende partijen	Enkele gemeenten en provincies (oa. Voormalig aandeelhouders Essent)						
Bestuurlijk belang	Deze BV was van tijdelijke aard en handelde reserveringen voor risico's en verstrekte leningen aan derden van het voormalige Essent af.						
Zeggenschap	De aandeelhouders hadden zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezat 464 aandelen in de BV (0,02 %).						
Financieel belang	-						
	Vereffening ad €1977,- ontvangen in mei 2025						
	€ 0						
Vermogen x € 1.000,-	<table border="0"> <tr> <td>Eigen vermogen:</td> <td>Vreemd vermogen:</td> </tr> <tr> <td>1-1-2024 € 84</td> <td>1-1-2024 € 64</td> </tr> <tr> <td>31-12-2024 € 8.580</td> <td>31-12-2024 € 6</td> </tr> </table>	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	1-1-2024 € 84	1-1-2024 € 64	31-12-2024 € 8.580	31-12-2024 € 6
Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:						
1-1-2024 € 84	1-1-2024 € 64						
31-12-2024 € 8.580	31-12-2024 € 6						
Resultaat x € 1.000,-	€ 8.095 (2024)						
Risico's	geen						
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 17 april 2025 is unaniem besloten tot de ontbinding en liquidatie van CSV Amsterdam B.V. In dat kader is een liquidatiebalans opgesteld en goedgekeurd, en is ingestemd met een uitkering van de resterende liquide middelen aan de aandeelhouders						
Programma	0 Bestuur en ondersteuning						
Portefeuillehouder	Rob Jonkman						

Grondbeleid

Grondbeleid

De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de Nota grondbeleid. Dit beleid staat ten dienste van de programma's 3 Economie (bedrijventerreinen) en 8 Bouwen, Wonen en Gronden (niet-bedrijventerreinen). In overeenstemming met de Nota grondbeleid wordt de keuze voor het voeren van een actief of faciliterend grondbeleid bij het ontwikkelen van nieuwe locaties jaarlijks vastgelegd in de paragraaf grondbeleid. Per ruimtelijke ontwikkeling wordt beoordeeld of een actief of faciliterend grondbeleid gevoerd zal worden.

In de verantwoording (en de begroting) zijn de baten en lasten van de bouwgrondexploitatie, en de daarmee samenhangende financiële risico's, als incidenteel opgenomen (o.b.v. de voorschriften BBV). Doordat (bouw-)gronden een grote (boek-)waarde vertegenwoordigen, heeft het grondbeleid invloed op het weerstandsvermogen (eigen vermogen om risico's op te vangen). Door de grond marktconform te waarderen en door voorzieningen te vormen voor verwachte tekorten, zijn de financiële risico's beheersbaar.

Evenals de voorgaande jaren is er in 2025 een actief grondbeleid gevoerd voor ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijke grond. Er zijn geen nieuwe gronden in exploitatie genomen voor woningbouw. Bij ontwikkelingen op particuliere gronden is de gemeente faciliterend en ondersteunend. Het kostenverhaal is verzekerd door middel van het afsluiten van anterieure overeenkomsten. In de anterieure overeenkomsten worden ook voorwaarden gesteld aan de ruimtelijke ontwikkelingen en wordt nadeelcompensatie geregeld.

De ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvestigingen concentreren zich voornamelijk in Gorredijk. Voor de uitbreiding van industrieterrein Overtoom is ten westen van de Badweg in Gorredijk agrarische grond aangekocht (8,4 hectare). Het bedrijventerrein Drachten-Azeven is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Exploitiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten (EBD) en valt buiten het kader van deze paragraaf. Zie hiervoor de paragraaf Verbonden partijen in deze Verantwoording. Ten westen van de uitbreiding Zuid van de EBD is, gelijktijdig met grondaankoop voor de EBD van dezelfde grondeigenaar, agrarische grond strategisch aangekocht (5,6 hectare).

In financieel opzicht wordt een gedegen koers gevaren. Dit uit zich in de navolgende zaken:

- Exploitaties worden zorgvuldig en behoedzaam opgezet. Zo wordt bijvoorbeeld bij het investeren in het bouw- en woonrijp maken van locatie(s) rekening gehouden met de verwachte grondopbrengsten. Het streven is betalingen optimaal gedekt te houden door inkomsten; dit verlaagt het (rente-)risico.
- Winstbepaling en winstneming vindt plaats volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (BBV).
- De algemene reserve bevat een buffer voor de dekking van de financiële risico's.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2025)
Nota Grondbeleid 2025

Ontwikkelingen grondbedrijf

1. Economische situatie en meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief voor woningbouw en bedrijventerreinen is positief. De stikstofproblematiek vertraagd nog steeds de voortgang van woningbouw bijvoorbeeld in het project Aylvalân Bakkeveen. Het begrote financiële resultaat is in 2025 behaald. Om aan de vraag naar bedrijventerreinen te blijven voldoen zal er ten westen van Gorredijk een uitbreiding van bedrijventerrein Overtoom plaatsvinden. Hiervoor worden gronden aangekocht.

2. Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Er waren in 2025, verspreid over de verschillende dorpen, acht bouwgrondcomplexen in exploitatie bestaande uit zeven woningbouwlocaties en het bedrijventerrein Gorredijk industrie (Overtoom en Tolbaas). In Overtoom zijn alle kavels verkocht. De boekwaarde was per 31 december 2025 circa + € 2,8 miljoen inclusief (= na aftrek van) de gevormde verliesvoorziening voor de complex Gorredijk industrie, Loevestein fase 4 zuid en Terwispel Kolderveen fase 2 (+ € 0,3 miljoen) en de voorziening nog uit te voeren werken (+ € 0,2 miljoen).

Prognose van het meerjarige resultaat

Het verwachte nog te realiseren resultaat voor de BIE is € 1.037.000,- (voordelig) en is gebaseerd op recente verkoopprognoses. In de tijd uitgezet zullen de resultaten naar verwachting als volgt worden gerealiseerd:

Verwacht resultaat BIE	Verwacht resultaat
x € 1.000	
in begrotingsjaar 2026	443
in de jaren 2027 t/m 2029	593
in de jaren na 2029	1
	0
Totaal	1.037

3. Belangrijke ontwikkelingen/wijzigingen in de prognose van het resultaat

Het in 2025 gerealiseerd resultaat van de BIE door winstnemingen bedraagt € 1.088.893,- (voordelig) exclusief vrijval voorzieningen en is daarmee hoger dan het begrote resultaat (€ 259.000,- voordelig).

Per programma is de ontwikkeling van het resultaat als volgt:

Programma 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Het gerealiseerde resultaat in dit programma is € 58.000,- hoger dan begroot.

De baten zijn € 64.000,- lager wegens lagere verkopen van bedrijfsterreinen in Tolbaas.

De lasten zijn € 122.000,- lager door lagere kosten woonrijp maken.

Programma 8.2 Grondexploitatie niet-bedrijventerreinen

Het gerealiseerde resultaat in dit programma is € 1.044.000,- hoger dan begroot.

De baten zijn € 824.000,- hoger door winstnemingen bij de afsluiting van de complexen Gorredijk Loevestein fase 4 west en Ureterp Noord, door de gedeeltelijke vrijval van verliesvoorzieningen voor Gorredijk Loevestein fase 4 zuid (+ € 95.000,-) en Terwispel Kolderveen fase 2 (+ € 71.000,-) en door de gedeeltelijke vrijval van de voorziening nog uit te voeren werken (+ € 75.000,-).

De lasten zijn € 220.000,- lager door lagere kosten bouw- en woonrijp maken bij verschillende complexen.

Wijziging in de prognose van het resultaat

Het begrote nog te realiseren resultaat vanaf 2026 voor de BIE (+ € 1.037.000,-) is € 1.262.000,- hoger dan in de begroting 2025 (- € 225.000,-).

Dit hoger resultaat wordt veroorzaakt door een toename van het verwachte resultaat voor Gorredijk Loevestein fase 4 zuid (+ € 961.000,-), Siegerswoude Uthôf (+ € 414.000,-), Terwispel Kolderveen fase 1 (+ € 32.000,-) Terwispel Kolderveen fase 2 (+ € 141.000,-) en een afname van het verwachte verlies voor Gorredijk industrie (+ € 58.000,-). Het verwachte resultaat is verlaagd door het complex Wijnjewoude Meester Geertswei (- € 18.000,-) en de afsluiting van de complexen Loevestein fase 4 west (- € 107.000,-) en Ureterp Noord (- € 218.000,-).

Specificatie resultaat grondexploitatie

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Baten	147	122	58	-64
Lasten	171	277	155	-122
Saldo	-24	-155	-97	58
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)				
Baten	891	698	1.605	907
Lasten	358	556	336	-220
Saldo	533	142	1.269	1.127
Totaal grondexploitatie				
Baten	1.038	820	1.663	843
Lasten	529	833	491	-342
Saldo	509	-13	1.172	1.185
Waarvan mutaties voorzieningen	-460	-	-79	-79
Waarvan doorbelaste loonkosten	276	272	272	-
Resultaat exclusief mutaties voorzieningen en loonkosten	325	259	1.365	1.106

4. Algemene risico's in de grondexploitatie

Het nemen van risico's is inherent aan grondexploitaties. De volgende risico's zijn van belang:

- Conjunctuur- en renterisico's, waardoor de vraag naar bouwgrond kan afnemen en extra rentekosten kunnen ontstaan.
- Verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes, tussen het tijdstip van het tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond, waardoor het product niet meer aansluit op de vraag.
- Het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen.
- Milieurisico's.
- Planschadeclaims.
- Hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in exploitatieberekeningen.
- Archeologische risico's
- Onvoldoende mogelijkheden in de met de provincie overeengekomen woningbouwruimte.

De risico's worden beheerst door het uitvoeren van (markt)onderzoeken, door te zorgen voor flexibiliteit in het proces en door vroegtijdige verwerving van grond tijdens de planontwikkeling. Daarnaast wordt de financiële ontwikkeling van de onderhanden complexen jaarlijks beoordeeld ten opzichte van de door de gemeenteraad vastgestelde exploitaties (kredieten). Als de risico's leiden tot verwachte negatieve resultaten, zijn hiervoor voorzieningen gevormd.

Actuele risico's in de bouwgrond in exploitatie

In de lopende grondexploitaties is het risico aanwezig dat toekomstige gebiedsontwikkelingen minder winstpotentie zullen hebben dan verwacht, bijvoorbeeld doordat de boekwaarden hoog opgelopen zijn door de gemaakte kosten, zoals bouwrijp maken, of door tegenvallende verkoopopbrengsten.

5. Nog te realiseren resultaten bouwgrond in exploitatie

Eind 2025 waren nog 107 kavels voor woningbouw te koop in lopende bouwgrond exploitaties (BIE), waarvan 79 in Gorredijk Loevestein fase 4 zuid, 16 in Terwispel Kolderveen fase 2, 8 in Wijnjewoude (locatie OBS It Twaspan) en 4 kavels in Siegerswoude Uthôf. Er was op deze locaties 44.837 m² bouwgrond beschikbaar voor woningbouw. Dit is exclusief 11.000 m² grond in Terwispel Kolderveen fase 1 waarop een geurcirkel (milieucirkel) van een boerderij ligt. Hierdoor is deze grond voor onbepaalde tijd niet beschikbaar voor woningbouw.

Op het bedrijventerrein Overtoom in Gorredijk zijn alle kavels verkocht. Op bedrijventerrein Tolbaas in Gorredijk zijn eind 2025 nog 6 kavels (13.498 m²) te koop. Enkele kavels zijn gereserveerd of onder optie.

De gerealiseerde en nog te realiseren resultaten per complex zien er als volgt uit:

Resultaat Bouwgrond in exploitatie (BIE) per complex

x € 1.000	Resultaat 2025	Nog te realiseren resultaat	Looptijd
Woningbouwlocaties:			
Gorredijk - Loevestein fase 4 - west	761	0	2025
Gorredijk - Loevestein fase 4 - zuid	0	866	2031
Siegerswoude-Uthôf	0	432	2027
Terwispel - Kolderveen fase 1	0	42	2027
Terwispel - Kolderveen fase 2	0	-236	2028
Ureterp - Noord	403	0	2025
Ureterp - De Hege Kamp	0	0	
Wijnjewoude-Meester Geertswei 6 / Locatie It Twaspan	0	-17	2027
Totaal woningbouwlocaties	1.164	1.086	
Bedrijventerreinen:			
Gorredijk - Industrie *)	0	-49	2029
Totaal bedrijventerreinen	0	-49	
Totaal saldo resultaat	1.164	1.037	

*) Het verwachte verlies in de complexen Gorredijk Industrie, Gorredijk Loevestein fase 4 zuid en Terwispel Kolderveen fase 2 is afgedekt met een voorziening.

Investerings

Over het verloop van de lopende investeringen informeren we de gemeenteraad in overeenstemming met artikel 5 en 6 van de financiële verordening periodiek.

Bij de jaarrekening stellen we voor om afgeronde investeringen af te sluiten en lichten we eventuele overschrijdingen boven de € 50.000 toe.

	Totale Krediet		Real. t/m 2024		Realisatie 2025		Totaal realisatie		Restant		Afsluiting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
7040115 Nieuwbouw zoutloods GK	60		39				39		21		Ja
7123002 Bergplaats gemeentewerf Ureterp	278		264		17		281		-3		Ja
7123215 Voorbereiding IKC De Finne BG	369		369		3		371		-3		Ja
7123288 Nieuwbouw De Verbinding UP	3.997	-150	2.967	-150	876		3.843	-150	154		Ja
7123291 Openbare ruimte De Verbinding UP	86		6				6		80		Ja
7124026 Vervanging Poasen BG/Poostweg HK	175		89				89		86		Ja
7124213 Nieuwbouw De Tynje	5.749	-288	5.650	-100	99	-182	5.749	-282	1	-6	Ja
7124214 Openbare ruimte De Tynje	258		168		90		258				Ja
7125335 Vrachtwagen	162				162		162				Ja
7125336 Laadkraan + haakarm	157				157		157				Ja
7125337 Trekker	130				131		131		-1		Ja
7125338 Maaiarm	130				128		128		3		Ja
7125339 Weedmaster	22				22		22				Ja
7125340 Opel Vivaro-E	48				47		47				Ja
7129395 Gladheidsmeldsysteem t.l.v. groep 3	50		20				20		30		Ja
7129396 Calcium opslagtank Up t.l.v. groep 4	43		3		39		42				Ja
7129397 Calcium opslagtank Gk	43				39		39		4		Ja
7210102 Verv. rijbaan (dv) de van Harinxmaweg BG	125								125		Ja
7210107 Bermschade Dwarswyk BN	30				77		77		-47		Ja
7420002 Noodlokaal Doarpsskoalle NS	390		196		144		340		50		Ja
Kortezwaag	4.095	0	26	0	16		42	0	4.053	0	Ja
7040100 Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	3.000		26		4		30		2.970		Nee
7040101 Terrein en huisvesting werf TL	350				2		2		348		Nee
7040102 Wagenpark werf TL	150								150		Nee

	Totale Krediet		Real. t/m 2024		Realisatie 2025		Totaal realisatie		Restant		Afsluiting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
7040103 Voorbereidingskrediet verbouw gemeentehuis	595				10		10		585		Nee
7123006 Nieuwbouw de Finne LG openb. ruimte	515		4		4		8		507		Nee
7123210 Nieuwbouw De Opdracht UP	2.539		32		196		228		2.311		Nee
7123219 Nieuwbouw de Finne LG voetbaldeel	1.121	-487	4		2		6		1.115	-487	Nee
7123221 Openbare ruimte de Opdracht UP	163								163		Nee
7123280 Vernieuwbouw BHS GK	17.330	-1.500			1.050	-1.050	1.050	-1.050	16.280	-450	Nee
7123504 Openbare ruimte Kortezwaag	1.089		174		822		996		93		Nee
7124024 Doorfietsroute Drachten-Heerenveen	7.200	-5.400	73		37		110		7.090	-5.400	Nee
7124025 Vervanging brug Moanleane Wijnjewoude	1.200		38		32		70		1.130		Nee
7124028 Wijkvernieuwing Elkien Gorredijk	650		15		425		440		210		Nee
7124283 MFA Gorredijk gebied naast De Treffer	400								400		Nee
7129555 Tiny Houses Gorredijk	182		140		6		146		36		Nee
7210000 Ombouwen 580 armaturen naar LED	260								260		Nee
7210101 Verv. bermverh. Slusleane Lippenhuizen	100								100		Nee
7210103 2025 Verv.fietsp. Boerstr. Bin.w. Weint.	500								500		Nee
7210104 2026 Vervangen beton Leppedyk Nijbeets	200								200		Nee
7210105 2026 Vervangen rijbaan Hegedyk LG-GK	200								200		Nee
7210106 Bermschade Bûtewei LN	205								205		Nee
7210108 Bermschade Bûtewei UP	149								149		Nee
7210200 MJOP KW Vervanging Bleekersbrêge GK	1.059				20		20		1.039		Nee
7210300 Vervangingsopgave oevers	330				18		18		312		Nee
7420130 Nieuwbouw De Finne BG	7.428	-38			319		319		7.110	-38	Nee
7520001 Renovatie hoofdveld LDODK	55	-18			45		45		10	-18	Nee

	Totale Krediet		Real. t/m 2024		Realisatie 2025		Totaal realisatie		Restant		Afsluiting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
7570100 Vervangen 5 fiets-voetgangersbruggen	172				118		118		54		Nee
7570101 Vervangen verkeersbrug Langpaed	561		38		92		131		430		Nee
7570102 Vervangen verkeersbrug Poostweg	465		6		73		79		386		Nee
7570200 Fietspad De Dulf - Mersken	153								153		Nee
7570201 Fietsstraat Nije Drinte Wei	78	-35							78	-35	Nee
7610100 Overname pand Ikenhiem BG	1.878	-1.878	24		1.189	-1.213	1.213	-1.213	665	-665	Nee
7610101 Oekraïne opvang Jasker NS	365	-365			268	-268	268	-268	97	-97	Nee
7610200 Voorbereiding MFC De Wier UP	1.854	-357	6		568	-111	574	-111	1.280	-246	Nee
7610300 Voorbereiding De Skâns	953		94		306		400		553		Nee
Riolering 2025 (GWP 2024)	8.750	0	0	0	702	-12	702	-12	8.048	12	Nee
	91.573	-11.577	14.157	-712	16.155	-2.836	30.312	-3.548	61.260	-8.029	

Toelichting overschrijding >50.000

- Op het krediet bouw Sportcentrum Kortezwaag is een voordeel ontstaan doordat geopteerd is voor BTW belaste verhuur. Hierdoor is er recht op aftrek van een groot deel van de BTW op de investering ontstaan.
- De nieuwbouw van de Verbinding in Ureterp is binnen het beschikbaar gestelde krediet afgerond, dit levert een voordeel van € 154.000 op het krediet op.
- De openbare ruimte van de Verbinding in Ureterp is uitgevoerd en binnen het gestelde krediet uitgevoerd, dit levert een voordeel van € 80.000 op het krediet op.
- De werkzaamheden vervanging Poasen BG/Poostweg HK zijn in 2024 al afgerond. Het krediet was echter nog niet afgesloten. Het restant krediet bedraagt € 86.000.

OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking werkt aan drie opdrachten: de samenwerking vanuit de OWO-afdeling aan met name uitvoerende taken, de samenwerking aan complexe opgaven en de bestuurlijke samenwerking in de regio. Deze OWO-paragraaf kijkt terug op welke wijze er in 2025 gewerkt is aan deze drie opdrachten.

Samenwerking vanuit de OWO-afdelingen

Algemeen

In 2025 is het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de OWO-afdelingen VTH en B&R afgerond. Het onderzoek laat zien dat er behoefte is aan een herijking van de opdracht van deze OWO-afdelingen, om duidelijkheid te creëren over welke taken in OWO-verband worden uitgevoerd en welke binnen de afzonderlijke gemeenten, en hoe de onderlinge samenwerking is ingericht. Aanleiding hiervoor zijn onder meer de toenemende complexiteit van wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. In het najaar van 2025 is het proces gestart om te komen tot een vernieuwde opdrachtbeschrijving voor de OWO-afdelingen.

OWO-Beheer & registratie

Belastingen

De overstap naar de nieuwe Belastingapplicatie is in 2025 nagenoeg afgerond. Hiermee hebben we een stap gezet in de dienstverlening naar bewoners die nu gemakkelijker inzicht kunnen krijgen in bijvoorbeeld hun WOZ-waarde.

Backoffice Sociaal domein

De overstap naar de drie kernapplicaties van het Sociaal Domein is weerbarstig en vraagt veel van de organisaties. Het betekent dat systemen en processen worden aangepast, dat er duidelijke werkafspraken komen en dat medewerkers nieuwe kennis en vaardigheden opdoen. In samenwerking met de aanbieder is hard gewerkt deze grote overstap voor te bereiden en uit te voeren. Dit is in 2025 niet gelukt. We verwachten de overstap in 2026 af te ronden.

OWO-Bedrijfsvoering

Digitale dienstverlening

Digitale dienstverlening is een structureel en doorlopend onderdeel van de bedrijfsvoering van de OWO-gemeenten. In samenhang met de Wet open overheid (Woo) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) werd ook in 2025 continue gewerkt aan het borgen, verduidelijken en doorontwikkelen van bestaande digitale kanalen en werkwijzen. In het aanwijzingsbesluit leggen we vast via welke digitale kanalen inwoners en bedrijven officiële berichten aan ons kunnen sturen. Dit besluit is in 2025 voorbereid en wordt in het voorjaar 2026 aan u voorgelegd. In 2025 is het informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld en is gestart met de implementatie van de BIO2, als basis voor een veilige en betrouwbare digitale dienstverlening.

Datagedreven werken

Vanuit OWO-Bedrijfsvoering richt het cluster Datamanagement zich op het vergroten van bewustwording, kennis en vaardigheden van alle medewerkers, zodat data op een verantwoorde manier kan worden benut in het dagelijks werk. Daarnaast is gewerkt aan een toekomstgerichte datastrategie die aansluit bij de informatiebehoefte van de organisaties en bijdraagt aan een duurzame informatievoorziening.

Inkoop, aanbesteden en verzekeren

In 2025 zijn 50 aanbestedingen doorlopen, waaronder de aanbesteding van een aantal grote verzekeringen. Hierbij is ingezet op uniformering voor de drie gemeenten. Ook is ingezet op het verhalen van schade veroorzaakt door een derde partij. Het verzekeringsbeleid is geactualiseerd en wordt in het 1e half jaar van 2026 vastgesteld.

OWO-Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Uitvoerings & handavingsstrategie (U&H strategie)

Het voormalige VTH-beleidsplan gaat door invoering van de Omgevingswet verder als de Uitvoerings & Handavingsstrategie. Dit is de basis voor de werkzaamheden vanuit de OWO-afdeling VTH. In 2025 is de U&H-strategie voorbereid en in afstemming met beleidsafdelingen en bestuurders opgesteld. De strategie wordt in het voorjaar van 2026 vastgesteld door de colleges.

Samenwerking aan complexe opgaven

Omgevingswet

In 2025 hebben de OWO-gemeenten verdere routine ontwikkeld in het werken onder de Omgevingswet. Waar 2024 nog vooral gericht was op het op orde houden van de vergunningverlening en het mogelijk maken van initiatieven via wijzigingen van het omgevingsplan, is dit inmiddels uitgegroeid tot een stabiel en voorspelbaar proces. Tegelijkertijd is in OWO-verband gewerkt aan de gebiedsdekkende omgevingsplannen, wat heeft geresulteerd in een definitieve uitgangspuntennotitie die begin 2026 door de drie gemeenteraden is vastgesteld. Ook is de juridische basis verder versterkt, onder meer door de evaluatie van het Verzamelbesluit bevoegdheden Omgevingswet, waarmee een belangrijke stap is gezet in de verdere professionalisering van de uitvoering.

APV

De jaarlijkse actualisatie van de APV wordt in gezamenlijkheid opgepakt waarbij jaarlijks een andere OWO-gemeente de coördinatie op zich neemt. Op deze wijze is het mogelijk met beperkte capaciteit toch jaarlijks de APV te actualiseren. De samenwerking aan de APV betekent niet dat er geen gemeente specifieke onderdelen mogelijk blijven.

Evenementenbeleid

In 2025 zijn we begonnen met het opstellen van gezamenlijk OWO-evenementenbeleid. Dit is een omvangrijk project waarbij we samen optrekken met zowel partners (waaronder veiligheidsregio en politie) en organisatoren. Afronding verwachten we eind 2026.

Ondermijning

Afgelopen jaar is veel aandacht geweest voor de bestrijding van ondermijning. Samen met bijvoorbeeld politie, RIEC en belastingdienst hebben we ingezet op bewustwording en zo nodig handhaving. Er zijn controles uitgevoerd bij bijvoorbeeld horeca, vakantieparken en garageboxen.

Energietransitie

Via het OWO-energiebureau hebben we ook in 2025 stappen gezet in de energietransitie. Drie energiecoaches werken vanuit het energiebureau aan het adviseren van inwoners. In 2025 is er een onderzoek opgestart wat we nog meer vanuit het energiebureau kunnen oppakken. Naar verwachting wordt dit in 2026 duidelijk.

Bestuurlijke samenwerking

Binnen OWO-verband vindt structurele afstemming plaats tussen de colleges van de drie gemeenten op portefeuilleniveau. Dit versterkt de positie van OWO als regionale gesprekspartner richting onder andere FUMO en het Sociaal Domein Fryslân. Beleidsontwikkeling vanuit provincie, Wetterskip en Rijk wordt gezamenlijk besproken en indien gewenst gecoördineerd beantwoord.

Vluchtelingen

In deze paragraaf verantwoorden wij ons over het gevoerde beleid, de gemaakte kosten en de te ontvangen compensatie vanwege de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne.

Gevoerd beleid

Opsterland heeft verschillende taakstellingen op het gebied van huisvesting van vluchtelingen. Hieronder valt de opvang van Oekraïense ontheemden, de huisvesting van statushouders en de opvang van asielzoekers volgens de spreidingswet.

Voor de opvang van Oekraïense ontheemden moeten gemeentes locaties verzorgen. In Opsterland hebben we verschillende gemeentelijke locaties. In 2025 is voormalig schoolgebouw de Jasker in Nijbeets verbouwd voor de opvang van 25 Oekraïense ontheemden. Een deel van de Oekraïense ontheemden wordt nog in gemeentelijke particuliere locaties opgevangen. Verschillende locatiecoördinatoren zorgen ervoor dat de opvang goed verloopt. Vanuit het gebiedsteam is extra formatie ingezet om bijvoorbeeld de leefgeldregeling goed te laten verlopen. Daarnaast worden er projectleiders ingezet voor de realisatie van locaties en werken er beleidsadviseurs aan de verschillende opgaven.

In september 2024 heeft de raad besloten om voormalige zorglocatie Ikenhiem in Beetsterzwaag te verbouwen tot een doorstroomlocatie voor statushouders. Om dit goed op te zetten zijn er verschillende medewerkers aan het werk. Er is een aanbesteding geweest voor een nieuwe begeleidende partij voor de maatschappelijke begeleiding en de locatiebegeleiding voor statushouders. Deze partij is gestart in Q4 van 2025 om de bestaande begeleiding goed over te kunnen nemen. De doorstroomlocatie Ikenhiem opent begin 2026. Deze locatie draagt bij aan de spreidingswet, omdat we hiermee asielzoekerscentra ontlasten. De opgave huisvesting vluchtelingen pakken we integraal op. We zetten in op transparante communicatie en goede integratie.

Onderstaande tabel geeft de inkomsten en lasten weer van de opvang in 2025.

Oekraïne baten en lasten

x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Inkomsten				
Rijksvergoeding GOO en POO	3.524	4.201	4.067	2.524
Transitievergoeding	-	360	800	365
Totaal inkomsten	3.524	4.561	4.867	2.889
Lasten				
Kosten transitie	-	804	1.154	268
Huisvesting	438	493	557	485
Verstrekingen	476	235	202	180
Begeleiding	160	62	66	55
Personele lasten	559	608	576	970
Overig	17	50	3	92
Totaal lasten	1.649	2.252	2.556	2.050
Restant (inkomsten - lasten)	1.875	2.309	2.310	839

Doorstroomlocaties baten en lasten

x € 1.000	2025
Inkomsten	
Normvergoeding	-
Transitievergoeding	1.898
Totaal inkomsten	1.898
Lasten	
Kosten transitie	1.213
Totaal lasten	1.213
Restant (inkomsten - lasten)	685

JAARREKENING

Grondslagen jaarrekening

De waarderingsgrondslagen en de grondslagen voor het bepalen van het resultaat zijn bedoeld als leidraad om de gepresenteerde financiële gegevens in de jaarrekening juist te interpreteren.

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Grondslagen voor waardering en resultaat

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening zijn gebaseerd op het BBV en vastgelegd in de Financiële Verordening. De activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, dan wel nominale waarde. De passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor de jaarrekening is het lasten en-batenstelsel gebruikt. Dat betekent dat we lasten en baten hebben toegerekend aan het jaar waarin de diensten of goederen zijn geleverd. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben in het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de jaarcijfers.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke eigen materiële activa.

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief.

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffings-gerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa

De waardering van de financiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. nominale waarde. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening. Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Vlottende activa

Vorraden

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs. Voor tussentijdse winstneming wordt de Percentage of Completion methode toegepast. Deze methode houdt in dat naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en kosten de winst wordt berekend.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht. Volgens de gekozen beleidslijn wordt er voor de vordering op openbare lichamen geen voorziening getroffen. Voor alle "overige debiteuren" wordt op basis van de ouderdomsanalyse een percentage van de hoofdsom als voorziening berekend.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Volgens het BBV mag er een voorziening worden gemaakt in deze vier gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale of contante waarde.

Vaste schulden > 1 jaar

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In de categorie niet uit de balans blijvende verplichtingen worden de meerjarige inkoopcontracten opgenomen tegen de resterende contractwaarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Volledigheid opbrengsten CAK

Omdat de gemeente afhankelijk is van het CAK kan de gemeente zelf de volledigheid van de opbrengsten uit de eigen bijdragen van het CAK niet garanderen. Intern worden controles uitgevoerd om vast te stellen of het CAK-cliënten volledig in hun administratie heeft opgenomen (waaronder controle melding cliënt en opgave CAK).

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Door het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden wegens jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Algemene uitkering

Over de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen volgens de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Dividend

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend vastgesteld wordt.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Normenkader

De Kadernota Rechtmatigheid van de commissie besluit begroting en verantwoording geeft instructies voor het opstellen van het normenkader. Het normenkader is de inventarisatie van wet- en regelgeving van hogere overheden en van de gemeente zelf voor financiële beheers handelingen. Het normenkader is het gehele jaar actueel gehouden en op 26 januari 2026 vastgesteld. Bij de controles is de praktijk getoetst aan de wet- en regelgeving.

Rechtmatigheid

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld volgens de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en de Financiële verordening Opsterland 2025.

Balans

Omdat er niet tussentijds wordt afgerond in de tabellen kan het voorkomen dat de totalen -1 of +1 afwijken.

Activa x € 1.000	Passiva			
	31-12-2025	31-12-2024 x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Vaste activa			Vaste passiva	
Immateriële vaste activa	1.146	989	Eigen vermogen	54.969
Materiële vaste activa	80.637	68.728	Voorzieningen	10.782
Financiële vaste activa	2.750	2.723	Vaste schulden	25.400
Totaal vaste activa	84.533	72.440	Totaal vaste passiva	91.151
Vlottende activa			Vlottende passiva	
Voorraden	2.959	973	Vlottende schulden	4.601
Uitzettingen	16.891	31.426	Overlopende passiva	22.001
Liquide middelen	582	557		
Overlopende activa	12.790	10.118		
Totaal vlottende activa	33.221	43.073	Totaal vlottende passiva	26.603
Totaal activa	117.754	115.513	Totaal passiva	117.754

Uitgebreide Balans

Uitgebreide balans activa

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Activa		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	1.146	989
Totaal immateriële vaste activa	1.146	989
Materiële vaste activa		
Economisch nut	58.584	48.669
Economisch nut, dekking door heffing	10.081	9.940
Maatschappelijk nut	11.972	10.120
Totaal materiële vaste activa	80.637	68.728
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	260	260
Overige langlopende leningen	2.490	2.463
Totaal financiële vaste activa	2.750	2.723
Totaal vaste activa	84.533	72.440
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk bouwgronden in exploitatie woningbouwterreinen	2.485	380
Onderhanden werk bouwgronden in exploitatie bedrijventerreinen	776	982
Verliesvoorziening	-302	-390
Totaal voorraden	2.959	973
Uitzettingen < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	5.676	4.942
Uitzettingen in Rijksschatkist	8.278	24.364
Overige vorderingen	2.937	2.120
Totaal uitzettingen < 1 jaar	16.891	31.426
Liquide middelen		
Banken	582	557
Totaal liquide middelen	582	557
Overlopende activa		
Overige overlopende activa	12.790	10.118
Totaal overlopende activa	12.790	10.118
Totaal vlottende activa	33.221	43.073
Totaal activa	117.754	115.513

Uitgebreide balans passiva

Passiva	31-12-2025	31-12-2024
x € 1.000		
Passiva		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	28.936	23.549
Kapitaallasten dekkingreserves	13.398	13.335
Bestemmingsreserves	8.392	8.305
Gerealiseerd resultaat	4.242	5.503
Totaal Eigen vermogen	54.969	50.692
Voorzieningen		
Voorzieningen	10.782	9.940
Totaal voorzieningen	10.782	9.940
Vaste schulden		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	25.400	29.200
Totaal vaste schulden	25.400	29.200
Totaal vaste passiva	91.151	89.832
Vlottende passiva		
Vlottende schulden		
Overige vlottende schulden	4.601	4.996
Totaal vlottende schulden	4.601	4.996
Overlopende passiva		
Overige overlopende passiva	22.001	20.685
Totaal overlopende passiva	22.001	20.685
Totaal vlottende passiva	26.603	25.682
Totaal passiva	117.754	115.513
Niet uit de balans blijvende verplichtingen:	31-12-2025	31-12-2024
Gewaarborgde leningen en garantstellingen	17.219	18.187
	-	-
	17.219	18.187

Toelichting Balans: Activa

Vaste activa

De vaste activa bestaan uit immateriële vaste activa; materiële vaste activa en financiële vaste activa. Per onderdeel wordt een nadere toelichting/specificatie gegeven.

x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Investerin- gen	Desinveste- rin- gen	Afschrijvingen	Aflossingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2025
Immateriële vaste activa	989	203	-	-	-	-46	1.146
Materiële vaste activa	68.728	23.020	-7.919	-3.192	-	-	80.637
Financiële vaste activa	2.723	55	-28	-	-	-	2.750
Totaal	72.440	23.278	-7.948	-3.192	-	-46	84.533

Immateriële vaste activa

x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2025
Kost onderz ontw	118	203	0	-	-	322
Activa in eigendom van derden	871	-	-	-	-46	825
Totaal	989	203	-	-	-46	1.146

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn te verdelen in materiële vaste activa met een economisch nut, economisch nut met een dekking door heffing en maatschappelijk nut.

x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Her- rubricering	Investerings	Desinvestering	Afschrijvinge n	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2025
Economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	38.388	-1.433	15.087	-3.192	-1.160	-	47.690
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.891	-324	45	-1.012	-246	-	2.353
Overige machines	842	-	99	-	-221	-	720
Overige materiële vaste activa	4	140	6	-	-4	-	146
Vervoermiddelen	1.001	-	624	-97	-71	-	1.457
Gronden en terreinen	9.840	1.617	3.664	-3.606	-	-	11.515
Voorziening gronden en terreinen	-5.297	-	-	-	-	-	-5.297
Totaal economisch nut	48.669	-	19.525	-7.907	-1.702	-	58.584
Economisch nut, dekking door heffing							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.940	-	792	-12	-638	-	10.081
Maatschappelijk nut							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.964	-	2.704	-	-819	-	11.848
Overig	156	-	-	-	-32	-	124
Totaal maatschappelijk nut	10.120	-	2.704	-	-851	-	11.972
Totaal	68.728	-	23.020	-7.919	-3.192	-	80.637

Toelichting materiële vaste activa

Er zijn geen afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen geweest in 2025

Financiële vaste activa

x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Investerings	Desinvesteringe n	Aflossingen	Balanswaarde 31-12-2025
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	260	-	-	-	260
Overige langlopende leningen	2.463	55	-28	-	2.490
Totaal	2.723	55	-28	-	2.750

Kapitaalverstreking aan deelnemingen

x € 1.000	Aantal aandelen	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2024
Deelneming Caparis NV	3.465	3	3
Deelneming Afvalsturing Friesland BV	120	54	54
Deelneming Fryslân Miljeu NV	11.381	52	52
Deelneming BNG Bank NV	66.651	151	151
Totaal		260	260

Overige langlopende leningen

x € 1.000	Oorspr. Bedrag	Begin looptijd	Einde looptijd	Boek waarde 31-12-24	Opname 2025	Aflossing 2025	Boek waarde 31-12-25	Aflossing totaal
A. Leningen aan woningbouwcorporaties								
Totaal leningen aan woningbouwcorporaties	-	0	0	-	-	-	-	-
B. Overige langlopende geldleningen								
Stichting Volkskrediet Leeuwarden	77	divers	divers	77	-	-	77	-
SVN Startersleningen	2.139	divers	divers	935	155	- 129	961	1.178
SVN Blijversleningen	18	2020	2028	15	-	- 2	13	5
SVN Verzilverleningen	280	2022	0	215	71	- 24	262	18
Stichting de Tynje	175	2025	2065	175	-	- 4	171	4
Totaal overige langlopende geldleningen	2.690			1.416	227	- 159	1.484	1.205
C. Renteloze leningen								
Korfbalvereniging LDODK	75	2017	2031	35	-	- 5	30	45
Voetbalvereniging Gorredijk	79	2017	2031	32	-	- 5	27	52
St. Beheer en exploitatie NLD Lippenhuizen	55	2021	2046	48	-	- 2	46	9
Rekening courant SVN	-	nvt	nvt	932	-	- 30	902	
Totaal renteloze leningen	209			1.047	-	- 42	1.005	106
Totaal verstrekte geldleningen	2.899			2.463	227	- 201	2.490	1.311

Flottende activa

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Vorraden	2.959	973
Uitzettingen	16.891	31.426
Liquide middelen	582	557
Overlopende activa	12.790	10.118
Totaal	33.221	43.074

Vorraden

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Onderhanden werk bouwgronden in exploitatie woningbouwterreinen	2.485	380
Onderhanden werk bouwgronden in exploitatie bedrijventerreinen	776	982
Verliesvoorziening	-302	-390
	2.959	973

Onderhanden werk Bouwgrond in exploitatie

x € 1000	Boekwaarde 1-1-2025	Kosten 2025	Opbrengsten 2025	Winstneming 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Verlies voorziening	Balanswaarde 31-12-2025
Woningbouwterreinen							
Gorredijk - Loevestein fase 4 - west	-791	30	-	761	0	-	0
Gorredijk - Loevestein fase 4 - zuid	1.121	385	-	-	1.506	-	1.506
Siegerswoude-Uthôf	75	88	-	-	163	-	163
Terwispel - Kolderveen fase 1	-4	-	-	-	-4	-	-4
Terwispel - Kolderveen fase 2	338	521	-373	-	485	-236	250
Ureterp - Noord	-511	109	-	403	0	-	0
Wijnjewoude-Meester Geertswei 6/ vm OBS It Twaspan	152	182	-	-	334	-17	316
Totaal	380	1.315	-373	1.164	2.485	-253	2.232
Bedrijventerreinen							
Gorredijk-Industrie	982	9	-216	-	776	-49	727
Totaal	982	9	-216	-	776	-49	727
Totaal	1.363	1.324	-589	1.164	3.261	-302	2.959
Voorziening "nog uit te voeren werken"	-157	75	-83	-	-166	-	-166
Totaal per saldo	1.206	1.398	-672	1.164	3.095	-302	2.793

Verliesvoorziening

x € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Raadsbesluit	Mutaties	Balanswaarde 31-12-2025
Gorredijk - Loevestein fase 4 - zuid	95	-	-95	-
Terwispel - Kolderveen fase 2	188	-	47	236
Wijnjewoude-Meester Geertswei 6/ vm OBS It Twaspan	-	-	17	17
Gorredijk - Industrie	107	-	-58	49
Totaal	390	-	-88	302

Toelichting bouwgrond in exploitatie

De voorraad bouwgrond in exploitatie (BIE) wordt gevormd door gronden in eigendom van de gemeente waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

De boekwaarde van de BIE bedraagt eind 2025 €3.095.000. Na verwerking van de verliesvoorziening (€ 302.000) wordt de balanswaarde € 2.793.000. Rekening houdend met de nog te maken kosten en de te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een positief resultaat van in totaal € 1.037.000. Hierbij wordt echter wel de kanttekening geplaatst dat het behalen van dit resultaat voor een belangrijk deel afhankelijk is van economische factoren. Het "economische tij" is van grote invloed op de verkoopopbrengsten.

Prognose Grondexploitaties per 31-12-2025

x € 1000	Boekwaar de 31-12-202 5	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen bijdragen	Opbrengst verkopen	Resultaat(- =neg.) Eindwaard e Nominaal	Looptijd t/m	Kavels beschikba ar	Te verkopen in m2	Op schema
Woningbouwterreinen									
Gorredijk-Loevestein fase 4 west	0	-	-	-	-0	2025	-	0	3)
Gorredijk - Loevestein fase 4 - zuid	1.506	4.375	-	6.747	866	2031	79	23.310	ja
Siegerswoude-Uthöf	163	103	-	698	432	2027	4	3.007	ja
Terwispel-Kolderveen	-4	-0	-	38	42	2027	"overhoek "	10.920	nee 2)
Terwispel - Kolderveen fase 2	485	426	-	675	-236	2028	16	5.192	ja
Ureterp-Noord	0	-	-	-	-0	2025	-	0	3)
Wijnjewoude-Meester Geertswei 6/ vm OBS It Twaspan	334	168	-	484	-17	2027	8	2.408	ja
Totaal Woningbouwterreinen	2.485	5.071	-	8.642	1.086		107	44.837	
Bedrijventerreinen									
Gorredijk-Industrie	776	476	-	1.202	-49	2029	6	13.498	nee 2)
Totaal Bedrijventerreinen	776	476	-	1.202	-49		6	13.498	
Totaal	3.261	5.547	-	9.845	1.037		113	58.335	

1) Alle kavels zijn verkocht

2) Vertraging in de kavelverkoop

3) Complex afgesloten

Uitzettingen <1 jaar

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	5.676	4.942
Uitzettingen in Rijkschatkist	8.278	24.364
Overige vorderingen	2.937	2.120
Totaal	16.891	31.426

Uitzettingen in Rijkschatkist x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Uitzettingen in Rijkschatkist	8.278	24.364
Totaal	8.278	24.364

Vorderingen op openbare lichamen x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
BTW Compensatiefonds	5.646	4.938
Debiteuren openbare lichamen	30	4
Totaal	5.676	4.942

Overige vorderingen x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Debiteuren algemeen	1.239	719
Debiteuren belastingen	476	269
Terugvordering en verhaal, leenbijstand	1.832	1.739
Voorziening oninbaarheid	-610	-607
Totaal	2.937	2.120

Toelichting overige vorderingen

De voorziening oninbaarheid bestaat voor een belangrijk deel uit vorderingen op basis van diverse socialezekerheidsuitkeringen (Algemene bijstand c.a.). De inbaarheid van deze vorderingen wordt jaarlijks beoordeeld. Op grond van de uitgevoerde beoordeling wordt de voorziening indien nodig aangepast.

Uitzettingen in 's Rijkschatkist

x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Vermeerdering	Vermindering	Balanswaarde 31-12-2025
Uitzettingen in 's Rijkschatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	24.364	96.636	- 112.721	8.278

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

x € 1.000	2024	2025
Het drempelbedrag is een minimumbedrag dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden.		
De drempel is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal (begrotingstotaal < € 500 miljoen, drempelbedrag minimaal € 1 miljoen).		
Begrotingstotaal	95.127	98.610
Drempelbedrag	1.903	1.972

Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijkschatkist aangehouden middelen

x € 1.000	Q1	Q2	Q3	Q4
Som van de per dag buiten 's Rijkschatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	39.349	46.185	45.498	44.136
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijkschatkist aangehouden middelen	437	508	495	480
Ruimte onder het drempelbedrag	1535	1465	1478	1492

Liquide middelen

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Banken	582	557
Totaal	582	557

Overlopende activa

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	4.336	-
Totaal	8.454	10.118
	12.790	10.118

Specificatie

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Nog op te leggen aanslagen boekjaar	3.159	1.197
Nog te verrekenen voorschotten in afwachting toekenning uitkering	193	4.451
Nog te ontvangen overig	1.048	1.583
Vooruitbetaalde kosten	4.054	2.888
Totaal	8.454	10.118

Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU en Nederlandse overheidslichamen

We hebben uitgaven gedaan die we nog moeten declareren bij de EU en Nederlandse overheidslichamen. Die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

x € 1.000

	1-01-25	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31-12-2025
<i>Rijk:</i>				
SPUK Opvang Oekraïners(M16)	-	3.592	-	3.592
SPUK-realisatie stimulans (J17)	-	574	-	574
Tegemoetkoming kinderopvang toeslag affaire (B2)	-	170	-	170
Totaal	-	4.336	-	4.336

Toelichting Balans: Passiva

Vaste passiva

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	54.969	50.692
Voorzieningen	10.782	9.940
Vaste schulden	25.400	29.200
Totaal	91.151	89.832

Eigen vermogen

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Algemene reserve	28.936	23.549
Kapitaallasten dekkingreserves	13.398	13.335
Bestemmingsreserves	8.392	8.305
	50.727	45.189
Gerealiseerd resultaat boekjaar	4.242	5.503
Totaal	54.969	50.692

Reserves

x € 1.000	Progra mma	Saldo 31-12-2 024	Prim. begr 2025	overh. 2023-2 025	Res best 24	overh. 2024-2 025	voorjaar s rapp.	PPB najaars rapp.	Overige begr.wij z. Dec 2025	Saldo 31-12-2 025
Algemene reserve										
Algemene reserve buffer	0	7.500								7.500
Algemene reserve vrije deel	0	16.049		-80	5.503	-300	-63	188	140	21.436
Totaal Algemene reserve		23.549		-80	5.503	-300	-63	188	140	28.936
Kapitaallasten dekkingreserves										
Reserve projecten afschrijving	0	10.000								10.000
Reserve afschr verb gemeentehuis	0	0						595		595
Reserve verduurz. gem. geb. afschrijving	0	3.000						-595		2.405
Reserve werkplek van de toekomst	0	335					63			398
Totaal Kapitaallasten dekkingreserves		13.335					63			13.398
Bestemmingsreserves										
Duurzaamheidsreserve	5/7	1.433							-289	1.543
Reserve dorpshuizen verbouw	6	158	30						0	188
Reserve invoering omgevingswet	8	299						-299		0
Reserve komplannen	8	747						-747		0
Reserve onderhoud wegen	2	0						0		0

x € 1.000	Progra mma	Saldo 31-12-2 024	Prim. begr 2025	overh. 2023-2 025	Res best 24	overh. 2024-2 025	voorjaar s rapp.	PPB najaars rapp.	Overige	begr.wij z. Dec 2025	Saldo 31-12-2 025	
Reserve ruimtelijke plannen	8	0						-207	1.046	161	1.000	
Reserve opvang en begeleiding ontheemden	1/6	4.172							0		4.172	
Reserve Organisatiedoelstellingsfondsen	0	257							0	125	382	
Reserve recreatie en toerisme	3/5	644	43				-250		75		513	
Reserve energietransitie	7	595									595	
Totaal Bestemmingsreserves		8.305	73	0	0	0	-250	-207	0	75	-4	8.392
		45.189	73	-80	5.503	-300	-250	-207	188	75	136	50.727

Overige mutaties

Overheveling van Reserve verduurzaming gemeentelijke gebouwen afschrijving naar Reserve afschrijving verbouwing gemeentehuis naar aanleiding van raadsbesluit dd 9/9/2025.

Reserve Invoering omgevingsplan en Reserve komplannen zijn samengevoegd tot Reserve ruimteplannen

Storting Voorziening Recreatie en Toerisme naar aanleiding van de gerealiseerde baten in 2025

Toelichting algemene reserve

Het saldo van de algemene reserve bestaat uit een buffer en een vrij besteedbaar deel. De buffer is door de gemeenteraad vastgesteld. Deze buffer is gevormd om eventuele onvoorziene tegenvallers op te vangen. De buffer bedraagt € 7.500.000.

Het vrij besteedbare deel is het bedrag dat bijvoorbeeld beschikbaar is voor de financiering van lasten waarvoor op geen enkel andere wijze dekking kan worden gevonden. Daarnaast behoort het vrij besteedbare deel tot het reguliere weerstandsvermogen van de gemeente.

De reservemutaties uit bovenstaand overzicht zijn toegelicht en besloten in de diverse p&c stukken. Het resultaat 2025 van € 3,9 miljoen wordt in de algemene reserve gestort.

Toelichting bestemmingsreserves

Programma 0

Reserve projecten afschrijving

Bij de perspectiefbrief 2023 is besloten een afschrijvingsreserve projecten in te stellen van € 10 miljoen voor het dekken van toekomstige afschrijvingslasten van grote projecten. Er zijn geen onttrekkingen gedaan in 2025.

Reserve verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Bij de perspectiefbrief 2023 is besloten een afschrijvingsreserve in te stellen van € 3 miljoen voor extra investeringen in gemeentelijke gebouwen. In 2025 is een besluit genomen om € 595.000 vanuit deze reserve te storten in een nieuwe reserve afschrijving verbouwing gemeentehuis.

Reserve afschrijving verbouwing gemeentehuis.

Nieuwgevormde reserve ter hoogte van het voorbereidingskrediet verbouwing gemeentehuis.

Reserve werkplek van de toekomst

Deze reserve heeft als doel het egaliseren van de kosten van het realiseren van de werkplek van de toekomst, een kantoor dat past bij aantrekkelijk werkgeverschap en dat medewerkers stimuleert in het werken in een netwerkorganisatie. Er is in 2025 nog niets onttrokken.

Reserve organisatiedoelstellingsfonds

De doelstelling van deze egaliseriereserve is het egaliseren van kosten die verband houden met organisatieontwikkeling, mobiliteitsbevordering en uitstroom van personeel als gevolg van bezuinigingen en/of OWO-samenwerking. De egalisatie over 2025 betreft een storting van € 125.000 uit deze reserve.

Programma 2

Reserve onderhoud wegen

Deze reserve heeft als doel het egaliseren van onderhoudskosten wegen. De reserve blijft wel in stand voor toekomstige egalisaties.

Programma 3

Reserve recreatie en toerisme

Het saldo van de baten (toeristenbelasting) en lasten (kosten van recreatie) wordt aan deze reserve onttrokken of toegevoegd. Er is per saldo in 2025 € 131.000 aan de reserve onttrokken.

Programma 5

Geen reserves in programma 5

Programma 6

Reserve verbouw dorpshuizen

Het dorpshuizenbeleid is gebaseerd op het uitgangspunt dat elk dorp beschikt over een openbare accommodatie voor sociale- en culturele activiteiten. Het doel van deze reserve is het dekken van de gemeentelijke bijdrage in de kosten van verbouwing van dorpshuizen. Elk jaar wordt € 30.000 in deze reserve gestort. Er heeft in 2025 geen onttrekking plaatsgevonden.

Reserve opvang en begeleiding ontheemden

In 2025 zijn er geen mutaties in deze reserve.

Programma 7

Reserve energietransitie

Deze reserve heeft als doel het egaliseren van de kosten van de energietransitie. Er heeft in 2025 geen mutatie plaatsgevonden.

Reserve duurzaamheid

Deze reserve heeft als doel het egaliseren van de kosten van de te nemen duurzaamheidsmaatregelen door dorpshuizen, zwembaden en sportverenigingen. Zij kunnen een beroep doen op dit fonds om 20% van deze kosten te financieren. Er is in 2025 € 289.000 onttrokken ter egalisatie van de lasten voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.

Programma 8

Reserve ruimtelijke plannen

De reserve komplannen en de reserve invoering omgevingswet zijn samengevoegd tot de reserve ruimtelijke plannen.

Voorzeningen

x € 1.000	Saldo 31-12-2024	vrijval	dotatie	besteding	Saldo 31-12-2025
Voorziening wethouderspensionen	3.815	-	518	-176	4.158
Voorziening SPP	50	-	38	-50	38
Voorziening verlofsparen	79	-	33	-	112
Voorziening bovenwettelijk verlof	-	-	746	-	746
Voorziening onderhoud gebouwen	704	-	693	-1.060	337
Voorziening begraafrechten	679	-73	120	-	726
Voorziening nog uit te voeren werken	157	-75	83	-	166
Voorziening beheersplan kunstwerken	1.400	-	1.000	-925	1.475
Voorziening btw bcf 2019-2022	53	-	-	-53	-
Voorziening riolering middelen derden	3.001	-	438	-414	3.025
	9.940	-148	3.669	-2.679	10.782

Voorziening wethouderpensionen

In 2025 is uit de voorziening € 176.000 aan pensioenen uitgekeerd of waarden overgedragen, € 335.000 is gestort op basis van actuariële berekeningen. Op 1 januari 2028 worden deze pensioenaanspraken overgedragen aan het ABP. De inbreng op 1 januari 2028 gaat tegen de som van de contante waarde en de dekkingsgraad van het ABP op dat moment. De voorziening is opgehoogd met de actuele dekkingsgraad.

Voorziening strategisch personeelsplan (SPP)

In 2025 is € 50.000 uitbetaald ten behoeve van aangegane verplichtingen in verband mobiliteit van personeel. Daarnaast is er € 38.000 gedoteerd in verband met mobiliteitsverplichtingen.

Voorziening verlofsparen

Conform CAO-afspraken kunnen medewerkers vanaf 1-1-2022 bovenwettelijke vakantie-uren opzijzetten voor later. Deze vakantie-uren verjaren niet. Omdat deze verplichtingen een onvoorspelbare op- en afbouw kennen, wordt voor deze kosten voorziening gevormd. In 2025 is € 33.000 aan de voorziening gedoteerd.

Voorziening bovenwettelijk verlof

Deze voorziening is gevormd op basis van het bovenwettelijk verlof saldo, verminderd met de opbouw van dit deel van het verlof in 2025 en het saldo uit het IKB gekocht verlof. De waarde is berekend op basis van het aantal uren vermenigvuldigd met het bruto uurloon en vermeerderd werkgeverslasten.

Voorziening onderhoud gebouwen

Op basis van het meerjarig onderhoudsplan is € 693.000 toegevoegd aan deze voorziening. De kosten voor het groot onderhoud van € 1.060.000 zijn ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening begraafrechten

De verslaggevingsvoorschriften geven aan dat ontvangen begraafrechten die betrekking hebben op meerdere jaren opgenomen dienen te worden in een voorziening. Er is per saldo € 47.000 gestort.

Voorziening nog uit te voeren werken

Deze voorziening is gevormd voor het dekken van toekomstige kosten van afgesloten complexen in de bouwgrondexploitatie waarvoor verplichtingen zijn en nog moeten worden aangegaan.

Voorziening beheersplan kunstwerken

In 2025 is op basis van het meerjarig onderhoudsplan € 1,0 miljoen aan de voorziening toegevoegd.
In 2025 is € 925.000 miljoen aan werkzaamheden uitgevoerd ten laste van de voorziening.

Voorziening riolering middelen derden

Op basis van het GWP mochten er nog een aantal lopende projecten bestedingen á € 414.000 ten laste van de voorziening worden gebracht. Daarnaast is op basis van de kostendekkendheidsberekening € 438.000 toegevoegd aan de voorziening.

Vaste schulden

x € 1.000	Oorspr. bedrag	Rente %	Einde looptijd	Boek waarde 31-12-2024	Opname 2025	Aflossing 2025	Boek waarde 31-12-2025	Aflossing totaal	Rente 2025
Opgenomen leningen									
BNG 109980	20.000	0,800%	2025	2.000	-	2.000		20.000	9
BNG 112212	16.000	1,252%	2038	11.200	-	800	10.400	5.600	138
NWB 1-30813	20.000	-0,090%	2040	16.000	-	1.000	15.000	5.000	-14
Totaal				29.200	-	3.800	25.400	30.600	133

De vaste schulden betreffen door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank.

Flottende passiva

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Netto vlottende schulden	4.601	4.996
Overlopende passiva	22.001	20.685
Totaal	26.603	25.682

Netto vlottende schulden

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Kasgeldleningen	-	-
Crediteuren	4.601	4.996
Totaal	4.601	4.996

Onder netto-vlottende schulden worden verstaan die schulden die een rente typische looptijd kennen die korter is dan één jaar.

Overlopende passiva

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Verplichtingen die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	7.092	6.423
Ontvangen voorschotten voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren	14.909	14.262
Totaal	22.001	20.685

Ontvangen voorschotten voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren

x € 1.000

	31-12-24 Vrij gevallen bedragen	Ontvangen bedragen	31-12-2025
<u>Rijk:</u>			
SPUK Nationaal Isolatieprogramma (J94)	3.823	-3.823	4.645
SPUK Aardgasvrije wijken (J30)	1.206	-1.206	1.206
SPUK CDOKE (K28)	711	-711	1.156
SPUK Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (J209)	840	-	-
SPUK huisv. Verg.houders doorstroomlocaties (M6)	-	-	616
SPUK Aanpak energiearmoede (J55)	526	-526	486
SPUK inburgering (G10)	626	-626	464
SPUK Klimaat adoptatie (E44b)	336	-336	248
SPUK Regiodeals (J75)	232	-551	591
DUMAVA (RVO)	1.358	-1.161	20
SPUK woningbouw (J9)	-	-	87
SPUK onderwijs achterstanden beleid (D8)	-	-	97
SPUK Opvang Oekrainers(M16)	-	-	97
SPUK opvang Alleenst.Minderj. Vreemdelingen (M30)	-	-	40
Subsidieregeling instandhouding monumenten (RCE)	-	-	57
SPUK Onderwijsroute (G13)	-	-	26
SPUK GALA (H30)	-	-	4
SPUK inhalen onderwijsvertraging nav Covid 19 (D14)	220	-220	-
SPUK MEOZ (H25)	48	-48	-
	9.926	-9.208	9.839
<u>Overige Nederlandse overheidslichamen:</u>			
Doorfietspad Drachten Heerenveen (prov. Fryslân)	4.320	-	-
Subsidie meertaligheid coördinator (prov. Fryslân)	-	-	22
Vliegwieltbijdrage laaggeletterdheid	-	-	10
Doeluitkering Wijk GGD	16	-16	-
	4.336	-16	32
Totaal	14.262	-9.224	9.871
			14.909

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

x € 1.000	31-12-2025	31-12-2024
Gewaarborgde geldleningen 100% garantstelling	789	1.582
Gewaarborgde geldleningen 50% garantstelling	16.429	16.605
Totaal	17.219	18.187

Gegarandeerde geldleningen

Waarborg 100%

x € 1.000	Geldnemer	Oorspr Bedrag	Restant lening 31-12-2024	Restant lening 31-12-2025
BNG				
Woningbouw (BNG)	WoonFriesland	187	188	-
Woningbouw (BNG)	WoonFriesland	381	381	-
Woningbouw (BNG)	WoonFriesland	990	452	396
Woningbouw (BNG)	WoonFriesland	1.067	426	363
Garantstelling hypotheek	Inwoners/personeel	120	135	30
Totaal 100% borgstelling		3.211	1.582	789

Indirect gegarandeerde geldleningen*

Waarborg 50%

x € 1.000	Geldnemer	Oorspr Bedrag	Restant lening 31-12-2024	Restant lening 31-12-2025
WSW (BNG)	Stichting Elkien	7.500	7.500	7.500
WSW (BNG)	Stichting Elkien	994	404	304
WSW (BNG)	WoonFriesland	3.700	3.700	3.700
WSW (BNG)	Woonzorg Nederland	3.780	441	189
WSW (Ned. Waterschaps Bank)	Stichting Elkien	3.500	3.500	3.500
WSW (Ned. Waterschaps Bank)	WoonFriesland	16.000	16.000	16.000
WSW (Ned. Waterschaps Bank)	Woonzorg Nederland	1.665	1.665	1.665
Totaal		113.839	33.210	32.858
Hiervan 50% indirect gegarandeerd			16.605	16.429
Totale borgstellingen		219.184	18.187	17.219

Inleiding

De niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn langlopende overeenkomsten waaruit één of meerdere verplichtingen voortvloeien. Om dit inzichtelijk te maken brengen we in beeld wat onze verplichtingen zijn ten aanzien van waarborgen en garanties en wat onze verplichtingen zijn uit hoofde van (Europees aanbestede) inkoopovereenkomsten.

Borgstellingen:

Onze gemeente staat per 31 december 2025 borg voor € 17.219.000 (was per 31 december 2024 € 18.187.000). Dit betreft 50% en 100% gewaarborgde geldleningen en borgstellingen gemeentegaranties.

Gemeentegarantie:

De borgstellingen in het kader van de regeling “gemeentegarantie” (particuliere woningbezitters) hebben betrekking op verstrekte hypotheek (adressen). Deze afgegeven garanties lopen af, er komen geen nieuwe garanties bij. Het totaal gegarandeerde bedrag is per 31-12-2025 € 30.000. Gezien de hoogte van de gegarandeerde leningen zal de waarde van de betreffende woningen hoger zijn dan het gegarandeerde bedrag. Het risico voor onze gemeente is daarom beperkt

Contractuele verplichtingen

De gemeente is meerjarige contractuele verplichtingen aangegaan. Vanuit het team inkoop wordt de contractenbank steeds verder gevuld. De updates (vanuit de contractmanagers via Izaak) worden na het rechtzetten van het systeem (Vendorlink) met terugwerkende kracht hersteld en doorgevoerd. Hier is al veel voortgang in geboekt, maar vanwege de complexiteit is dit nog niet afgerond.

Overzicht van baten en lasten

x €1.000,-	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
0 Bestuur en ondersteuning				
(excl. Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Mutaties reserves)				
Baten	3.460	1.318	1.447	129
Lasten	6.411	4.831	5.441	610
	-2.951	-3.514	-3.995	-481
1 Veiligheid				
Baten	8	10	15	5
Lasten	2.516	2.772	2.738	-34
	-2.508	-2.762	-2.723	39
2 Verkeer en vervoer				
Baten	295	368	400	32
Lasten	6.799	5.840	6.007	167
	-6.504	-5.471	-5.607	-135
3 Economie				
Baten	654	486	400	-85
Lasten	740	838	595	-243
	-86	-352	-194	158
4 Onderwijs				
Baten	620	824	743	-81
Lasten	3.651	3.606	3.307	-299
	-3.031	-2.782	-2.564	218
5 Sport, cultuur en recreatie				
Baten	1.497	805	944	140
Lasten	7.759	7.172	7.440	268
	-6.262	-6.367	-6.495	-128
6 Sociaal domein				
Baten	15.712	14.095	14.537	442
Lasten	42.837	45.496	45.998	502
	-27.125	-31.401	-31.461	-60
7 Volksgezondheid en milieu				
Baten	8.521	10.199	9.692	-507
Lasten	10.084	11.604	11.593	-11
	-1.564	-1.405	-1.902	-497

8 Bouwen, wonen en gronden

Baten	2.276	1.280	3.083	1.803
Lasten	2.089	2.330	1.786	-544
	187	-1.050	1.297	2.347

Algemene dekkingsmiddelen

Baten

OZB	5.010	5.101	5.184	83
Belastingen overig	72	64	55	-9
Gemeentefonds	66.321	70.254	70.196	-58
Dividend	251	250	230	-20
	71.655	75.670	75.665	-5

Lasten

OZB	941	960	990	31
	941	960	990	31

Saldo	70.714	74.710	74.675	-35
-------	--------	--------	--------	-----

Overhead

Baten	244	155	296	141
Lasten	15.736	17.715	16.954	-761
Saldo	-15.492	-17.560	-16.658	902

Baten	104.941	105.209	107.223	2.014
Lasten	99.563	103.163	102.849	-314
Resultaat voor bestemming	5.378	2.046	4.374	2.328

Mutaties reserves

Baten	5.077	3.119	2.483	-636
Lasten	4.952	2.682	2.517	-165
Saldo	125	437	-34	-471

Baten	110.018	108.328	109.706	1.378
Lasten	104.515	105.845	105.366	-479
Resultaat na bestemming	5.503	2.483	4.339	1.857

Totaaloverzicht baten en lasten

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	99.563	103.163	102.849	-314
Baten	104.941	105.209	107.126	1.917
Saldo voor bestemming	5.378	2.046	4.277	2.231
Mutaties reserves				
Lasten	4.952	2.682	2.517	-165
Baten	5.077	3.119	2.483	-636
Saldo na bestemming	5.503	2.483	4.242	1.760

Programma 0

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	23.088	23.505	23.385	-120
Baten	75.358	77.142	77.407	265
Saldo voor bestemming	52.270	53.636	54.022	386
Mutaties reserves				
Lasten	3.212	1.376	1.101	-275
Baten	2.930	1.358	958	-400
Saldo na bestemming	51.989	53.619	53.880	261

Programma 1

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	2.516	2.772	2.738	-34
Baten	8	10	15	5
Saldo voor bestemming	-2.508	-2.762	-2.723	39
Mutaties reserves				
Lasten	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-2.508	-2.762	-2.723	39

Programma 2

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	6.799	5.840	6.007	167
Baten	295	368	400	32
Saldo voor bestemming	-6.504	-5.471	-5.607	-135
Mutaties reserves				
Lasten	-	-	-	-
Baten	1.033	-	-	-
Saldo na bestemming	-5.471	-5.471	-5.607	-135

Programma 3

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	740	838	595	-243
Baten	654	486	400	-85
Saldo voor bestemming	-86	-352	-194	158
Mutaties reserves				
Lasten	278	220	220	-0
Baten	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-365	-572	-414	158

Programma 4

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	3.651	3.606	3.307	-299
Baten	620	824	743	-81
Saldo voor bestemming	-3.031	-2.782	-2.564	218
Mutaties reserves				
Lasten	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.031	-2.782	-2.564	218

Programma 5

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	7.759	7.172	7.440	268
Baten	1.497	805	944	140
Saldo voor bestemming	-6.262	-6.367	-6.495	-128
Mutaties reserves				
Lasten	-	-	-	-
Baten	450	427	352	-75
Saldo na bestemming	-5.812	-5.940	-6.144	-203

Programma 6

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	42.837	45.496	45.998	502
Baten	15.712	14.095	14.440	345
Saldo voor bestemming	-27.125	-31.401	-31.558	-157
Mutaties reserves				
Lasten	1.030	30	30	-
Baten	308	80	80	-
Saldo na bestemming	-27.847	-31.351	-31.508	-157

Programma 7

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	10.084	11.604	11.593	-11
Baten	8.521	10.199	9.692	-507
Saldo voor bestemming	-1.564	-1.405	-1.902	-497
Mutaties reserves				
Lasten	-	-	111	111
Baten	325	-	-	-
Saldo na bestemming	-1.239	-1.405	-2.012	-607

Programma 8

x € 1.000	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<>R25
Lasten	2.089	2.330	1.786	-544
Baten	2.276	1.280	3.083	1.803
Saldo voor bestemming	187	-1.050	1.297	2.347
Mutaties reserves				
Lasten	431	1.056	1.056	-
Baten	31	1.254	1.093	-161
Saldo na bestemming	-214	-853	1.333	2.186

Overzicht incidentele baten en lasten

x €1.000	Progr.	Realisatie 2024	Begr. 2025 (incl wijz)	Realisatie 2025	Mut B25<->R25
Baten					
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3	147	122	58	-64
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	8	891	698	1.605	907
Verkoop grond		660	30	52	22
Oekraïne baten		5.103	2.800	2.880	80
Totaal onttrekkingen aan reserves		5.077	2.942	2.306	-636
<hr/>					
Totaal incidentele baten		11.878	6.592	6.901	309
Lasten					
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3	171	277	155	-122
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	8	358	556	336	-220
Aankoop Grond		152	-	-	-
Oekraïne lasten	div	2.557	2.800	1.780	-1.020
 Dotaties in de reserves:					
Reserve recreatie en toerisme					
Totaal stortingen in reserves		4.922	2.292	2.267	-25
<hr/>					
Totaal incidentele lasten		8.159	5.925	4.538	-1.387
<hr/>					
Totaal incidenteel resultaat		3.719	667	2.363	1.696

Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 26 januari 2026 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.054.000,-.

De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Tabel onrechtmatigheden		X € 1 miljoen
Begrotingscriterium		
1a Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)		0,9
1b Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)		0,1
2 Ongeautoriseerde reservemutaties		0,0
3 Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld (hangt af van de intern vastgelegde spelregels in bijvoorbeeld de financiële verordening art. 212 Gemeentewet over de planning & control-cyclus, budgetafwijkingen, budgetoverheveling et cetera)		0,1
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		1,0
4 Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geëvalueerd. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.		1,0
De niet -acceptabele begrotingsonrechtmatigheden worden inhoudelijk in de rechtmatigheidsverantwoording en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht.		
Voorwaardencriterium		
5. Inkoop ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering).		
- Sociaal domein (WMO en Jeugdwet): Eigen bijdrage		0,0
- Afwijking grondprijzen		0,0
- Inkoop en aanbesteden		0,4
- Treasury		0,0
Totaal Voorwaardencriterium		0,7
M&O criterium		
6) Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium		0,0
Totaal Onrechtmatigheden		1,7
Waarvan acceptabel		0,9
Waarvan niet-acceptabel		0,8

Bevindingen en toelichting

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 1,7 miljoen bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 2.054.000,-. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 0,9 miljoen acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Uiteenzetting financiële positie

Reserves

x € 1.000	Programma	31-12-24	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Algemene Reserve		23.549	5.830	- 443	28.936
Kapitaallasten dekkingreserves		13.335	658	- 595	13.398
Bestemmingsreserves		8.305	1.531	- 1.844	8.392
Totaal Reserves		45.189	8.020	- 2.883	50.727

		31-12-24	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Algemene reserve					
Buffer	0	7.500	-	-	7.500
Vrij besteedbaar	0	16.049	5.830	- 443	21.436
Totaal algemene reserve		23.549	5.830	- 443	28.936

		31-12-24	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Kapitaallasten dekkingreserves					
Reserve werkplek van de toekomst	0	335	63	-	398
Reserve projecten afschrijving	0	10.000	-	-	10.000
Reserve afschr verb gemeentehuis	0	-	595	-	595
Reserve verduurz. gem. geb. afschrijving	0	3.000	-	- 595	2.405
Totaal Kapitaallasten dekkingreserves		13.335	658	- 595	13.398

		31-12-24	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Bestemmingsreserves					
Reserve organisatiedoelstellingenfonds	0	257	125	-	382
Reserve opvang en begeleiding ontheemden	1	4.172	-	-	4.172
Reserve recreatie en toerisme	3/5	644	220	- 352	513
Reserve verbouw dorpshuizen	6	158	30	-	188
Reserve energietransitie	7	595	-	-	595
Reserve duurzaamheid	5/7	1.433	111	- 400	1.543
Reserve komplannen	8	747	-	- 747	-
Reserve invoering omgevingswet	8	299	-	- 299	-
Reserve ruimtelijke plannen	8	-	1.046	- 46	1.000
Totaal Bestemmingsreserves		8.305	1.531	- 1.844	8.392
Totaal Reserves		45.189	8.020	- 2.883	50.727

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	Stortingen	Onttrekkingen
Storting in reserve verbouw dorpshuizen	30	
Storting in reserve Recreatie en toerisme	220	
Onttrekking uit recreatie en toerisme		- 177

Voorzeningen

x € 1.000	Saldo 31-12-2024	vrijval	dotatie	besteding	Saldo 31-12-2025
Voorziening wethouderspansioenen	3.815	-	518	-176	4.158
Voorziening SPP	50	-	38	-50	38
Voorziening verlofsparen	79	-	33	-	112
Voorziening bovenwettelijk verlof	-	-	746	-	746
Voorziening onderhoud gebouwen	704	-	693	-1.060	337
Voorziening Begraafrechten	679	-73	120	-	726
Voorziening nog uit te voeren werken	157	-75	83	-	166
Voorziening beheersplan kunstwerken	1.400	-	1.000	-925	1.475
Voorziening btw bcf 2019-2022	53	-	-	-53	-
Voorziening riolering middelen derden	3.001	-	438	-414	3.025
	9.940	-148	3.669	-2.679	10.782

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa staat voor: Single information, Single audit, eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is sinds 2006 de manier waarop provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (hierna: medeoverheden) zich per jaar verantwoorden over de besteding van specifieke uitkeringen en/of provinciale middelen.

Sisa regelingen

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
			<i>Indicator: B2/01</i>	<i>Indicator: B2/02</i>	<i>Indicator: B2/03</i>	<i>Indicator: B2/04</i>	<i>Indicator: B2/05</i>		
			1	8	Ja	Ja	Nee		
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten					
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>					
			<i>Indicator: B2/06</i>	<i>Indicator: B2/07</i>					
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e	

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				onderdeel c (artikel 3)		onderdeel e (artikel 3)	de kindregeling (artikel 3)	met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: B2/08</i>	<i>Indicator: B2/09</i>	<i>Indicator: B2/10</i>	<i>Indicator: B2/11</i>	<i>Indicator: B2/12</i>	<i>Indicator: B2/13</i>
			€170.239	€ 250.647			€0	€0
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: B2/14</i>	<i>Indicator: B2/15</i>	<i>Indicator: B2/16</i>	<i>Indicator: B2/17</i>	<i>Indicator: B2/18</i>	<i>Indicator: B2/19</i>
			€804	€2.693	€3.673	€28.353	€1.901	€14.674
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal	
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			<i>Indicator: B2/20</i>	<i>Indicator: B2/21</i>	<i>Indicator: B2/22</i>	<i>Indicator: B2/23</i>	<i>Indicator: B2/24</i>	
			€0	€48.000	€0	€0	€176.617	
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			<i>Aard controle R Indicator: C92/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C92/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>	
			€ 29.906	€ 0	2	117	2	
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)
		Gemeenten	<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/06</i>
			€ 352.686	€ 53.795	€ 0	€ 0	€ 0	€ 97.405
			Hieronder per regel één	Aan andere gemeenten (in	Hieronder per regel één	Van andere gemeenten (in		

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag		
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>		
			<i>Indicator: D8/07</i>	<i>Indicator: D8/08</i>	<i>Indicator: D8/09</i>	<i>Indicator: D8/10</i>		
			1					
			2					
			100					
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>			
			<i>Indicator: D14/01</i>	<i>Indicator: D14/02</i>	<i>Indicator: D14/03</i>			
			€ 218.998	€ 0	€ 218.998			

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/07</i>		
			€ 0	€ 220.461	€ 1.463	Ja		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/11</i>		
			1					
			2					
			10					
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
			1 030002 Provincie Friesland	PF-2023/2686 89	€ 88.670	€ 88.670	€ 209.493	€ 209.493
			2					
			3					
			20					
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsn ummer	Eindverantwo ording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
			1 030002 Provincie Friesland	PF-2023/2686 89	Nee			
			2					
			20					
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsn ummer	Naam/numm er maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>		
			1 030002 Provincie Friesland	PF-2023/2686 89	Geert de Zwaagstrjitte e.o. Gorredijk nr 29	ja		
			2		Vlaslaan e.o. Beetsterzwaa g nr 27	nee		
			3		Schansburg Gorredijk nr 28	nee		
			20					

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: G2/01</i>	<i>Indicator: G2/02</i>	<i>Indicator: G2/03</i>	<i>Indicator: G2/04</i>	<i>Indicator: G2/05</i>	<i>Indicator: G2/06</i>
			€ 7.505.785	€ 151.004	€ 509.044	€ 9.097	€ 93.095	€ 102
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werken inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: G2/07</i>	<i>Indicator: G2/08</i>	<i>Indicator: G2/09</i>	<i>Indicator: G2/10</i>	<i>Indicator: G2/11</i>	<i>Indicator: G2/12</i>

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			€ 143.741	€ 9.951	€ 0	€ 1.433.345	€ 6.133	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: G2/13</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G2/14</i>				
			€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) _gemeentedeel 2025 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Bob Gemeente	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 0	€ 7.045	€ 9.627	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstreking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire		
			Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking Gemeente	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (aflossing) Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (overig) Gemeente

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	-€ 238	-€ 8.831	-€ 380	€ 44.147	€ 1.874	
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	-€ 50	€ 0	€ 0	€ 5.120	€ 212	
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 196	€ 0	€ 0	€ 7.490	€ 456	
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.140	€ 66	
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		6 Totaal	-€ 484	-€ 8.831	-€ 380	€ 57.897	€ 2.608	
		Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverzekering (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/08	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/09	Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10			
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverzekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverzekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverzekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire	Kapitaalverstrekingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvang toeslagaffaire		
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle R</i>		
			<i>Indicator: G4/16</i>	<i>Indicator: G4/17</i>	<i>Indicator: G4/18</i>	<i>Indicator: G4/19</i>		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	0	0	0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige			

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			<i>Indicator: G10/01</i>	<i>Indicator: G10/02</i>	<i>Indicator: G10/03</i>			
			€ 437.521	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire_gemeentedeel 2025	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			<i>Indicator: G12/01</i>	<i>Indicator: G12/02</i>	<i>Indicator: G12/03</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2025 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G13/05</i>	
			€ 25.560	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport 2024-2025 Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende uitkering				
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/02</i>				
			€ 86.928	€ 108.538				
			Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden	Toelichting		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/06</i>		

Versterker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			€ 108.538	€ 0	€ 0			
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Totaalbedrag (jaar T) toegekend	Reservering 2025 voor 2026 (maximaal 10% van toegekende budget 2025 kan worden meegenomen naar 2026)	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/Nee/ n.v.t.)?	Toelichting
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: H30/01</i>	<i>Indicator: H30/02</i>	<i>Indicator: H30/03</i>	<i>Indicator: H30/04</i>	<i>Indicator: H30/05</i>	<i>Indicator: H30/06</i>
			€ 525.484	€ 0	€ 525.484	€ 1.545.298	Ja	
			Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				
			<i>Indicator: H30/07</i>	<i>Indicator: H30/08</i>				
			Ja	Nee				
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>				

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			<i>Indicator: H35B/01</i>	<i>Indicator: H35B/02</i>				
			1 060090 Gemeente Smalingerland	€ 91.914				
			2					
			3					
VRO	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Projectnaam/ nummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee)	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T)
		Tranche 1 t/m 7 Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D1</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: J9/01</i>	<i>Indicator: J9/02</i>	<i>Indicator: J9/03</i>	<i>Indicator: J9/04</i>	<i>Indicator: J9/05</i>	<i>Indicator: J9/06</i>
			1 2024-000004 6350 Terwispel Kolderveen fase 2	Ja	Ja	10	10	10
			2					
			20					
			Kopie projectnaam/ nummer	Uitvoering WBI- maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Opbrengsten (jaar T)	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			<i>Indicator: J9/07</i>	<i>Indicator: J9/08</i>	<i>Indicator: J9/09</i>	<i>Indicator: J9/10</i>	<i>Indicator: J9/11</i>	<i>Indicator: J9/12</i>
			1 2024-000004 6350 Terwispel Kolderveen fase 2	Ja	€ 518.682	€ 864.904	€ 371.512	€ 371.512
			2					
			20					
			Kopie projectnaam/nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/15</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/16</i>		
			1 2024-000004 6350 Terwispel Kolderveen fase 2	Ja		Nee		
			2					
			20					
VRO	J17	Realisatiestimulans	Aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Geprognostiseerde aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T+1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Correctie aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T-1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.			

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Aard controle D1 Indicator: J17/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J17/02	Aard controle D1 Indicator: J17/03			
			82	78	0			
			Aantal betaalbare woningen bouw gestart in jaar T in het NPLV-gebied, waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling (excl. Compensabele Btw) .	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling (excl. Compensabele Btw).	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling.	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J17/04	Aard controle R Indicator: J17/05	Aard controle R Indicator: J17/06	Aard controle R Indicator: J17/07	Aard controle R Indicator: J17/08	
			1					
			2					
VRO	J30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de			Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld	Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		Gemeenten		juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie				
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: J30/01</i>	<i>Indicator: J30/02</i>	<i>Indicator: J30/03</i>	<i>Indicator: J30/04</i>	<i>Indicator: J30/05</i>	<i>Indicator: J30/06</i>
			€ 0	€ 3.085.623	83	121	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i>					
			<i>Indicator: J30/07</i>					
			Nee					
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: J55/01</i>	<i>Indicator: J55/02</i>	<i>Indicator: J55/03</i>	<i>Indicator: J55/04</i>	<i>Indicator: J55/05</i>	<i>Indicator: J55/06</i>
			43	€ 16.179	€ 363.535	11	€ 40.008	€ 125.776

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huishouders is gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: J55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/09</i>			
			21	€ 12.336	€ 20.427			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/ energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J55/15</i>

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			164	73	2	0	21	148
VRO	J75	Regiodeals 3e tranche	Betreft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)	Totale besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting
				Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Inclusief uitvoering door derden	Inclusief uitvoering door derden	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: J75/01</i>	<i>Indicator: J75/02</i>	<i>Indicator: J75/03</i>	<i>Indicator: J75/04</i>	<i>Indicator: J75/05</i>	<i>Indicator: J75/06</i>
			1 Vitale kernen	€ 1.391.765	€ 2.246.633	€ 4.813.519	€ 7.075.491	
			2 Veerkrachtig landschap	€ 1.238.709	€ 2.462.273	€ 6.030.237	€ 11.094.334	
			3					
			4					
			5					
			6					
		Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Totale uitvoeringskosten (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
		<i>Indicator: J75/07</i>	<i>Indicator: J75/08</i>	<i>Indicator: J75/09</i>	<i>Indicator: J75/10</i>			
		Nee	€ 450.000	€ 504.250	Nee			
VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T), in J94/06 t/m J94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6,	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III en bijlage IV besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
					eerste lid, onderdeel a	gemiddelde (peildatum 2024) of een WOZ-waarde van boven € 477.000	activiteiten als bedoeld in artikel 2, tweede lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2 en tranche 3).	bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J94/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: J94/02</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: J94/03</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: J94/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: J94/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J94/06</i>
			1 LAI23-03494 106	€ 871.662	415	0	€ 0	€ 0
			2 LAI24-03747 457	€ 92.903	43	0	€ 0	€ 0
			3 LAI25-03831662	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel c	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J94/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J94/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J94/09</i>			
			1	€ 1.886	€ 869.776	Nee		
			2	€ 0	€ 92.903	Nee		

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			3 100	€ 0	€ 0	Nee		
VRO	J117B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(cod e) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>			
			<i>Indicator: J117B/01</i>	<i>Indicator: J117B/02</i>	<i>Indicator: J117B/03</i>			
			1 030002 Provincie Friesland	€ 0	€ 23.535			
			2 030002 Provincie Friesland	€ 69.276	€ 157.202			
			Kopie provinciecode	Status SMP (nog niet gestart/in ontwikkeling/afgerond)	Gebruik van pre-SMP (Ja/Nee)	Verwachte opleverdatum SMP(dd/mm/jj)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
<i>Indicator: J117B/04</i>	<i>Indicator: J117B/05</i>	<i>Indicator: J117B/06</i>	<i>Indicator: J117B/07</i>	<i>Indicator: J117B/08</i>				
1 030002 Provincie Friesland	in ontwikkeling	Ja	31-12-2026	Ja				
2 030002 Provincie Friesland	in ontwikkeling	Ja	31-12-2026	Nee				
VRO	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen	Cumulatieve opbrengsten	Aantal woonruimten waarvan de

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
						(t/m jaar T) - per project	(t/m jaar T) - per project	werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/02	Aard controle R Indicator: J209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/04	Aard controle D2 Indicator: J209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/06
			1 RHA2022-03335490	Loevestein 5	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2					
			10					
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/09	Aard controle R. Indicator: J209/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/11	
			1 Loevestein 5	0	Nee	Ja	Ja	
			2					
			10					
VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Sisa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(cod e) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			<i>Indicator: J210B/01</i>	<i>Indicator: J210B/02</i>	<i>Indicator: J210B/03</i>	<i>Indicator: J210B/04</i>	<i>Indicator: J210B/05</i>	<i>Indicator: J210B/06</i>
			1 030002 Provincie Friesland	€ 71.350	€ 25.301	7	376	Ja
			2					
			3					
			4					
			5					
KGK	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: K28/01</i>	<i>Indicator: K28/02</i>	<i>Indicator: K28/03</i>	<i>Indicator: K28/04</i>	<i>Indicator: K28/05</i>	<i>Indicator: K28/06</i>
			€ 460.653	€ 149.763	€ 20.605	€ 1.132.733	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i>					
			<i>Indicator: K28/07</i>					
			Nee					
AenM	M6	Bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders in doorstroomlocaties	Berekening totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per dag per geplaatste vergunninghouder in een doorstroomlocatie (jaar T-1)	Berekening totaal cumulatief te ontvangen aanvullende vergoeding per dag per in de doorstroomlocatie geplaatste vergunninghouder die gekoppeld is	Besteding (jaar T-1) t.b.v. de transitie			

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		Gemeenten	aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T-1) <i>Geldt alleen voor SiSa 2025</i> <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/01</i>	aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T-1) <i>Geldt alleen voor SiSa 2025</i> <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/02</i>	aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T-1) <i>Geldt alleen voor SiSa 2025</i> <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/03</i>			
			Berekening totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per dag per geplaatste vergunninghouder in een doorstroomlocatie (jaar T)	Berekening totaal cumulatief te ontvangen aanvullende vergoeding per dag per in de doorstroomlocatie geplaatste vergunninghouder die gekoppeld is aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T)	Besteding (jaar T) t.b.v. de transitie	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: M6/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: M6/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: M6/08</i>	
			€ 0	€ 0	€ 1.212.593	€ 1.212.593	€ 1.212.593	
AenM	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkinge

Verstrekker	Uitkeringscode	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		Gemeenten	gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	uitvoeringskosten		n (GOO en POO)
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: M16/01</i>	<i>Indicator: M16/02</i>	<i>Indicator: M16/03</i>	<i>Indicator: M16/04</i>	<i>Indicator: M16/05</i>	<i>Indicator: M16/06</i>
			€ 2.444.508			€ 267.910	€ 0	€ 167.876
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten en per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Periode vanaf wanneer de eigen bijdrage is ingevoerd	Periode vanaf wanneer de verhoging eigen bijdrage is ingevoerd	
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle D2</i>	
			<i>Indicator: M16/07</i>	<i>Indicator: M16/08</i>	<i>Indicator: M16/09</i>	<i>Indicator: M16/10</i>	<i>Indicator: M16/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 87.993	2025	2025	
			Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)				

Verstrekker	Uitkeringscod	-Specifieke uitkering -Juridische grondslag -Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Aard controle n.v.t. Indicator: M16/12	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/13				
			€ 2.792.301	€ 15.978.343				

Wet Normering Topinkomens

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Het bezoldigingsmaximum in 2025 voor onze gemeente is € 246.000. In 2024 was dit € 233.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen ook de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Wet Normering Topinkomens

	Gegevens 2025		Gegevens 2024	
	F.E. van 't Hooge	L. Meijer	F.E. van 't Hooge	L. Meijer
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	132.463	97.420	€ 128.956	€ 92.131
Beloningen betaalbaar op termijn	21.479	14.844	€ 22.163	€ 14.317
<i>Subtotaal</i>	153.941	112.264	€ 151.120	€ 106.448
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	246.000	246.000	€ 233.000	€ 233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totaal bezoldiging	153.941	112.264	€ 151.120	€ 106.448
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2025 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2025 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Baten en lasten 2025 per taakveld

x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	1	2.276	-2.274
0.10	Mutaties reserves	2.483	2.517	-34
0.2	Burgerzaken	650	1.563	-913
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	285	1.222	-937
0.4	Overhead	296	16.954	-16.658
0.5	Treasury	651	157	495
0.61	OZB woningen	3.512	990	2.522
0.62	OZB niet-woningen	1.672	-	1.672
0.64	Belastingen overig	55	-0	55
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkering	70.196	-	70.196
0.8	Overige baten en lasten	88	1	87
0.9	Vennootschapsbelasting	-	223	-223
0 Bestuur en ondersteuning		79.890	25.902	53.988
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-	2.364	-2.364
1.2	Openbare orde en veiligheid	15	374	-359
1 Veiligheid		15	2.738	-2.723
2.1	Verkeer en vervoer	400	6.002	-5.602
2.5	Openbaar vervoer	-	5	-5
2 Verkeer en vervoer		400	6.007	-5.607
3.1	Economische ontwikkeling	122	267	-146
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	58	155	-97
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	126	-126
3.4	Economische promotie	221	46	174
3 Economie		400	595	-194
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	209	-209
4.2	Onderwijshuisvesting	116	1.391	-1.275
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	627	1.707	-1.080
4 Onderwijs		743	3.307	-2.564
5.1	Sportbeleid en activering	337	540	-203
5.2	Sportaccommodaties	129	1.198	-1.069
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-	389	-389
5.4	Musea	19	94	-75
5.5	Cultureel erfgoed	-	45	-45
5.6	Media	38	931	-894
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recr.	422	4.243	-3.821
5 Sport, cultuur en recreatie		944	7.440	-6.495
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.840	5.374	-1.534
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorziening Integraal	48	1.033	-985
6.3	Inkomensregelingen	9.852	12.039	-2.187
6.4	WSW en beschut werk	-	3.681	-3.681
6.5	Arbeidsparticipatie	6	1.595	-1.589
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	23	1.543	-1.520

6.711	Hulp bij het huishouden (WMO)	257	3.705	-3.448
6.712	Begeleiding (WMO)	-	1.822	-1.822
6.713	Dagbesteding (WMO)	-	722	-722
6.751	Jeugdhulp ambuland lokaal	-	970	-970
6.752	Jeugdhulp ambuland regionaal	-	6.497	-6.497
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	-
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	1.839	-1.839
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	157	-157
6.791	PGB Wmo	-	243	-243
6.792	PGB Jeugd	-	527	-527
6.811	Beschermd wonen (Wmo)	414	12	403
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	29	-29
6.821	Jeugdbescherming	-	416	-416
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	-	3.420	-3.420
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-	374	-374
	6 Sociaal domein	14.440	45.998	-31.558
7.1	Volksgezondheid	325	2.038	-1.713
7.2	Riolering	3.093	2.523	570
7.3	Afval	4.232	3.678	555
7.4	Milieubeheer	1.798	3.066	-1.269
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	244	289	-45
	7 taal 6 Sociaal domein	9.692	11.593	-1.902
8.1	Ruimte en leefomgeving	88	619	-531
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.605	336	1.269
8.3	Wonen en bouwen	1.390	831	559
	8 taal 7 Volksgezondheid en milieu	3.083	1.786	1.297
Totaal		109.609	105.366	4.242

Overige gegevens

Controleverklaring van de accountant

Op grond van de aanpassing van Bbv artikel 24, 3e lid dient in de jaarrekening een paragraaf 'Overige gegevens' te worden toegevoegd. Deze paragraaf Overige gegevens moet in de jaarstukken worden opgenomen ná de jaarrekening en dus niet als onderdeel van de jaarrekening. In de paragraaf Overige gegevens wordt de controleverklaring van de accountant opgenomen.

Voor het proces van opstellen, goedkeuren en publiceren van de jaarstukken betekent dit dat de volksvertegenwoordiging een versie van de jaarstukken goedkeurt waarin de definitieve controleverklaring van de accountant is opgenomen. De publicatie van de jaarstukken op de website omvat voortaan de opgestelde versie inclusief de paragraaf Overige gegevens, met daarin de controleverklaring van de accountant.

Bijlage: Overzicht verplichte beleidsindicatoren

Overzicht verplichte BBV-beleidsindicatoren

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

		2022	2023	2024	B2025	2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,1	8,5	8,6	8,6	8,6
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,9	7,8	8,6	7,8	7,8
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 833	€ 983	€ 1.004	€ 1.012	1046,5
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	19,6%	18,6%	13,8%	n.b..	17,8%
Overhead	% van totale lasten	14,2%	15,0%	15,1%	15,5%	16,1%

Bron: eigen gegevens

De berekening van deze indicatoren is gebaseerd op het document van de VNG 'Definities beleidsindicatoren 'bestuur en organisatie'.

Programma 1 | Veiligheid

			Opsterland				Nederland			
			2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Winkeldiefstallen	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	0,7	0,3	0,7	0,3	2,3	2,5	2,2	2,1
Diefstallen uit woning	Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	0,8	0,7	0,8	0,5	1,4	1,3	1,2	1,2
Geweldsmisdrijven	Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	1,8	1,5	1,5	2,3	4,6	4,3	4,4	4,6
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	3,5	2,8	2,8	2,7	6,0	5,8	5,7	5,7
Verwijzingen Halt	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	4	2	2	1	8	9	9	10

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026

Programma 3 | Economie

	Opsterland				Nederland			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Functiemenging	48,1%	48,6%	49,1%	*	53,9%	54,3%	54,5%	*
Vestigingen (van bedrijven)	175,2	180,6	191,7	*	174,4	183,1	191,4	*

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026

Programma 4 | Onderwijs

Beleidsindicatoren	Eenheid	Opsterland				Nederland			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	*	1,5	1,3	*	4,2	6,3	6,7	*
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	27,0	18,6	45	*	24,0	27,2	28	*
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	% deelnemers aan het VO en MBO-onderwijs	1,7%	2,1%	2,2%	*	2,4%	2,4%	2,3%	*

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Beleidsindicatoren	Eenheid	Opsterland				Nederland			
		2016	2020	2022	2024	2016	2020	2022	2024
Niet-sporters	% Niet sporters	50,9%	53,3%	52,5%	50,6%	48,7%	49,2%	46,4%	42,5%

Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder.

Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026 Deze tabel wordt elke twee jaar geactualiseerd.

Programma 6 | Sociaal domein

		Opsterland				Nederland			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	668,7	684,0	706,6	*	827,6	839,9	850,2	*
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot en met 21-jarigen	1,0%	1,0%	*	*	1,0%	1,0%	*	*
Achterstand onder jeugd_Kinderen in uitkeringsgezin	% Kinderen in uitkeringsgezin	4,0%	4,0%	4,0%	*	6,0%	6,0%	6,0%	*
Achterstand onder jeugd_Werkloze jongeren	% Werkloze jongeren	2%	2,0%	2,0%	*	1,0%	2,0%	2,0%	*
Netto arbeidsparticipatie - naar opleidingsniveau	% Van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	72,6%	73,3%	73,0%	72.8%	72,2%	73,1%	73,2%	73.2%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	208	197,4	186,3	183,4	298	280,7	280	281,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	206,8	206,1	191,1	*	197,7	191,5	203,1	*
Jongeren met jeugdhulp (aandeel jongeren tot 18 jaar)	% Van alle jongeren tot 18 jaar	11,6%	12,2%	11,9%	*	13,5%	13,9%	14,0%	*
Jongeren met jeugdbescherming (aandeel jongeren tot 18 jaar)	% Van alle jongeren tot 18 jaar	1,4%	1,5%	1,2%	*	1,2%	1,1%	1,0%	*
Jongeren met jeugdreclassering (aandeel jongeren van 12 tot 23 jaar)	% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3%	*	*	*	0,3%	*	*	*
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	610	600	650	610	710	700	720	660

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

		Opsterland				Nederland			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk restafval	Aantal kg per inwoner	150	148	149	*	148	150	148	*
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	44,3%	53,9%	*	*	41,0%	40,0%	*	*

Bij een verdieping van de cijfers blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en / of biomassa centrales hoog scoren.

Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

	Eenheid	Opsterland						Nederland					
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Gemiddelde WOZ-waarde	per € 1.000	240	261	287	330	338	347	271	290	317	368	379	398
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	9,7	6,6	4,9	7,9	7,5	*	8,9	8,9	9,3	9,1	8,4	*
Demografische druk	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per 100 personen van 20 tot 65 jaar.	79,3%	79,2%	80,5%	80,7%	81,6	82,0	70,0%	70,1%	70,3%	70,3%	70,4	70,7
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	In euro's	622	650	714	715	719	718	700	733	823	860	Geen data	957
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	722	754	823	824	826	821	773	810	905	942	Geen data	1.050

^voorlopig

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 6 mei 2026